

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Β'

30 ΙΟΥΝΙΟΥ 1902

ΙΤΑΛΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Σ Τ Ο Ν Ο Ρ Φ Ε Α

Ἄοιδέ, ποῦ τῆ Συμβία τρέχοντας σι' ἀνήλιο
σκότος ζητᾶς τῆς λησμονιᾶς καὶ τοῦ θανάτου,
μὴ μοῦ βαρύνῃς ἂν κ' ἐγὼ σ' αὐτὸ τὸ σπήλιον
φθάνω μὲ τ' ἄξια τοῦτα πνεύματα ἐδῶ κάτω.

Δίφρα ἐδῶ μακρὰ μᾶς σέβρει ἀπὸ τὸν ἥλιον
γιὰ τὰ κρυφία τοῦ τόπου αὐτοῦ φρέικη γεμάτου·
τοῦ Ἑρέβου δλον θὰ σοῦ ἀνοιξῇ τὸ βασίλειον
ὁ θεὸς ποῦ σ' ἐσὲ μιλεῖ, καὶ τὰ κρυφά του.

Σῦρε καὶ φέρε' ἐκεῖθε δῶρο τὴν Ἀλήθεια
στὲς πονεμένες μας ψυχές· τὴ λαχταρίζουν,
σὺ τὸ ξέρεις, μὲ θεῖον πόθο ὄλα τὰ στήθια.

Κι ὡστόσο, ὡς νὰ γυρίσης ἀπ' τ' ἀνήλια μέρη,
δάφνες τὰ χέρια μας στὴ γῆ θὰ σοῦ σκορπίζουν
γιὰ τὰ χράρια σου ἐσέ, γιὰ τ' ἀκριβό σου ταῖρι.

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΦΩΣΚΟΛΟΥ

"Εκλαψε, υπέρολαμπρε, ή πατρίδα σου θωροώντας
 ξερμη από σέ την άγκαλιά της ν' απομένη,
 κ' εκλαψε πάλι για τή δάφνη σου πονώντας
 π' όχι δική της τόσο σ' άρεσε, αλλά ξένη.

Και πιχρότερα τώρα δέρονται χτυπώντας
 χέρι με χέρι, κ' ανακράζει απελπισμένη
 « Ωϊμέ! και τὸ κορμὶ μου παίρνουν, ποῦ και ζώντας
 στα ξένα ηῦρε τιμή, 'ς τὰ ξένα πεθαίνει ».

"Αχ! για τὰ εξαίσι' αὐτὰ ποῦ σ' έδοξάσαν κάλλη
 τοῦ νοῦ και τῆς καρδιάς και δύναμή' χαν τόση,
 ποῦ μοναχά θὰ τὰ νοήσουν οἱ μεγάλοι,

άν ή πατρίδα σου δέ θέλεις νά σπαράξῃ
 πάντα 'ς τὸν πόνο, και 'ς τὸ κλάμμα της νά λιώσῃ,
 κάμε σ' αὐτήν νά βγῆ κάποιος ποῦ νά σοῦ μοιάξῃ.

ΣΤΟΝ ΟΡΦΕΑ

Οἱ ἄνθρωποι ἀκολούθησαν τ' ἀθάνατό του μέλος,
 τὸ δέχτηκαν στα στήθη τους και τὸ κακὸ ἀστοχῆσαν.
 Ἐβλάστησέ τους στήν ψυχή τὸ θεϊκὸ λουλοῦδι,
 και κόβοντάς το π' ἀνοιγεν ἀπάντεχα, ἐχαρῆκαν,
 και πῶς καιροῦς τ' ἔχαν προτοῦ σάν ὄνειρο ἐδυμόνταν.
 Ἀκράτητοι δρόμο μακρὸν μακρὸν σ' ἀκολουθῆσαν,
 με πρόσωπα ὅπου ἐξάστραφτε πρωτόφαντη ὀμορφάδα,
 σὲ λαγκαδιές και σὲ βοννά, σ' ἀκρογιαλιές και σπήλια,
 σὲ δρόμους μακρυνότατους ἀπάτητης ἀβύσσου,
 και βήματα, κινήματα συντρέχαν τὸ ῥυθμό σου,
 και σκόρπιες διάφορες φωνές ἐφαίνονταν δικές σου.
 Σ' ὅλη τὴν πλάση τῶν θνητῶν ἔμεινε ἔτο' ή βοῦλα
 τοῦ μέλους σου, κ' ἄρμωσε αὐτὴ μ' αὐτὸ τὸ κίνημά της.
 Ξένος, ἀόριστος ἀγὸς ὀπίσωθέ τους ξάφνου

για μὰ στιγμή τοῦς βάσταξε και γέρονιν νά κοιτάξουν.
 Ἦταν τὰ ζῶα π' ἔμουζαν, τὰ δέντρα ποῦ κροτοῦσαν,
 μήνημ' ἀρχῆς τοῦ αἰσθήματος και στοχασμοῦ τοῦ ἀνθρώπου.
 Δόξας στεφάνι σ' ἔζωνε, κ' ἀπάνου σου ἦταν ἄλλο,
 ἄστρα και κόσμοι μακρῶνοι ποῦ ἀπάνου σου ἔχορεῦαν
 γοργά και βεργολυγερὰ σὰ νύμφες γυναῖκες,
 κ' ἐν' ἄλλο, ἐν' ἄλλο ἐπλέκονταν στὸ κέντρο τῆς Ἀβύσου,
 ποῦ τὰ κρυφὰ μυστήρια της ἐτοιμαζόταν ὅλα
 νά ξεσκεπάσῃ ξάστερά στα μάτια σου ἀποκάτου.
 Ἔτσι γιγάντια ἐπάλευες με γίγαντα τὴ Μοῖρα,
 ποῦ σιωπηλὴ μουρμούριζε κρυφὰ τὸ θρίαμβό της.
 Ἡ ποδητή σου, ή ποδητή, κ' ἦταν και δικιο, ἐχάθη.
 Δύναμη θεία πέφτοντας ἀπ' τῶν θεῶν τὸν κόρφο,
 ὅλη σὲ μερικὸν σκοποῦς ἐστράφη, και 'ς τῆς τέχνης
 τὸ μεγαλεῖο μικροστέος ὁ ἄνθρωπος κρυβόταν,
 ποῦ μήτε κἄν τὴν κεφαλὴ δυνήθη νά μὴ γύρη.

ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΣΤΥΛΙΑΝΗ ΜΑΚΡΗ
ΚΟΜΗΣΑ ΣΟΛΩΜΟΥ

"Υπνου ἀνεξέπνητον ὁ ἀδελφός σου εἶχε τὸ βύθος,
 και ή χλωμάδα ή στερνὴ στήν ὄψη ἀσπρολογοῦσε
 τοῦ φιλοῦσεσ ἐσὺ με κλάμα αὐτὸ τὸ στήθος,
 ποῦ τόσο λίγο πρὶν για σένα ἐλαχταροῦσε.

"Ὡστόσο μ' ὄλο γαληνότατο τὸ ἦθος,
 ν' ἀναπανθῆ 'ς τὸν κόρφο τοῦ θεοῦ κινῶσε,
 και τὴν ἀγνή ψυχή συνώδευε τὸ πλήθος
 τῶν Ἀρετῶν, ποῦχε στα στήθη διαν ἐζοῦσε.

"Ἐτρεξαν παράντ' ἀπ' τ' ἀθάνατα λημέρια
 νά τὸν συναπαντήσουν τὰ μικρὰ παιδιὰ σου,
 και με φωνὴ χαρᾶς ἐσήκωσαν τὰ χέρια.

"Απλωσ' ἐκείνος σ' ὅλα τὴν ἀγκάλη, ἀλλ' ἄμα
 σιές ῥοδαρές θωριές τους εἶδε τὴ θωριά σου,
 ἐπόνεσε ή καρδιά του και τὸν πῆρε κλάμα.

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΜΑΡΚΟΡΑ

Χθές έδειξες στόν κόσμο, *ὦ Τύχη*, καί σέ μένα
 τὸ νῶ τὸν ἄμοιρο καὶ μούπες στὴ λαλιά σου·
 «Τὸ ἦθος τοῦτο τὸ σεμνὸ περιεργάσου
 καὶ πές ἂν ἐδῶ κάτω εἶν' ὁμοιο του κανένα.

Καὶ στὴ συλλογισμένην ὄψη, *ὅπου* σπαρμένα
 γελοῦν τῆς νύκτος τ' ἄνθη, λίγην ὥρα σιάσου·
 ρίξε στὰ βάρη τῆς ψυχῆς του τὴ ματιά σου,
 κ' εἶδε μέσα ψεγάδια, ἂν ἤμπορεῖς, κρυμμένα.

Ἴδές τον γύρω του, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ,
 νὰ θησαυρίζῃ ἀγάπη, καὶ 'ς αὐτὸν νὰ κλίνῃ
 καὶ σὲ θεοῦ πνοὴν ἢ δάφνη νὰ φιλιφλίζῃ ».

Σὲ τόση ἐλπίδα μὴ μονάχῃ ἄχαρη χάρη
 τὸ δύσκολό σου χέρι, *ὦ Τύχη*, 'ς ἐμὲ δίνει
 ἔλειπα, καὶ δὲν εἶδα τὸ στερνὸ κλωάρι.

ΣΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΠΑΥΛΟ ΜΕΡΚΑΤΗ

Τὴν πρώτη μέρα ποῦ τοῦ ἡλίου τὴ λαμπράδα
 ἀπ' τὴν ἀνατολή θὰ ἰδοῦμε νὰ προβαίνει,
 θὰ κάμουμε ἢ φωνὴ τοῦ τραγουδιοῦ νὰ βγαίνει
 ἦσυχῃ ἐκεῖ 'ς τὴν μαθημένη πρασινάδα.

Θὰ σουρίζῃ τῆς αὔρας μὲ πολλὴ γλυκάδα
 παραπονετικὴ πνοὴ κ' ἐρωτεμένη,
 καὶ μὲ τοῦ Ζέφυρου τὸν ἦχο ἁρμονισμένη
 θὰ τρέχ' ἢ βρόση μὲ μυριάχαρη γοργάδα.

Ἄς λάμψῃ αὐτὸς ὁ ἥλιος ποῦ καιροὺς σιγάει!
 καὶ ἄς ξαναγύρουμ' ὅπου ἢ αὔρα ψιθυρίζει
 κ' ὅπου δειλὸ νερομυρμούρισμα κνλάει.

Καθισμένοι μαζί στὰ χόρτα στὴ θροσούλα,
 θὰ τονίσουμ' ἐκεῖ τραγοῦδι ν' ἁρμονίζῃ
 μὲ τ' ἀγεράκι τὸ γλυκό, μὲ τὴ βροσούλα.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

ΣΤΟΝ ΙΠΠΟΤΗ ΙΩΑΝΝΗ ΦΡΑΙΖΕΡ

Γεμάτο ἀπ' τὴν ψυχῇ μου, ἀπὸ τὸ στοχασμό μου,
 σιῶν Ἄγγλων πέταξε τὴ γῆ χρυσόνειρό μου.
 Σῦρε σιὸ σπῆτι τοῦ Ἰωάννη μου, ποῦ ἢ θεία
 Πίστι καὶ τῶν Μουσῶν ἐστήθηκε ἡ χορεία,
 καὶ πές· «Ἐκεῖνος ποῦ σ' ἐσένα ἤθελε χῦση
 ἀπ' τὰ καλά τῆς γῆς ὄλη τὴν πλούσια βροχή,
 θέλει ἐδῶ νὰ πετάξω, καὶ σ' ἐσὲ νὰ φθάσῃ
 ὅ,τι αὐτὸς αἰσθανότουν δταν μ' ἔχει πλάσῃ ».

Τ Ο Ρ Ο Δ Ο

Ὅταν σιὸν οὐρανὸ προβαίνοντας τὸ βράδυ
 σ' ἀγνὲς ἀγάπες κ' ἄγιους στοχασμοὺς καλοῦσε,
 σὲ κλειστὸ μπῆκα περιβάλλει, ποῦ σιὸ σιάδι
 σιμὰ τοῦ ποταμοῦ μὲ τ' ἄνθη του ἐδώδοσε.

Κ' ἐκεῖ θωροῦ τὸ ρόδο, ποῦ χωρὶς ψεγάδι
 πρώτο 'ς τὲς πρώτες ὁμορφιές λαμποκοποῦσε,
 ἀλλὰ τὸ ἐρωτικὸ τοῦ κόρφου κοκκινάδι
 σιὸ γλυκὸ πόθο τοῦ ματιοῦ μου ἀκόμη ἐλλειοῦσε.

Ζεφύρου μαλακὴ φτεροῦγα τοῦ χαιδεύει
 τ' ἀπάρθενο στελέχι· θέλει αὐτὸ ν' ἀνοίξῃ,
 ἀλλὰ δειλό, τὸ κεφάλαι του σαλεύει.

Ἄνοίγει τέλος σὰ χεῖλάκι ἐρωτεμένο
 πρώτη φορά, κ' ἀπὸ τὸν πόθο του νὰ δείξῃ
 τὰ κάλλη του, γλυκὰ σὰ φλόγα εἶναι βαμμένο.

ΓΙΑ ΓΑΜΟ

Δίνει τὸν ὄρκο ἢ κόρη, κ' ἔμειναν κρυμμένα
τὰ κρίνα τῆς θωριάς σὲ πύρινη πορφύρα·
ἀδρα, ποῦ τὸν ἀκοῦς, στὰ δλόχαρ' ἀπλωμένα
γοργὰ φτερά σου φέρτον στὴ θεὰ Κυνθῆρα.

Στοχαζόμενη αὐτὰ τ' ἀγνὰ χαριτωμένα
χειλάκια, ποῦ τοῦ ὠραίου ἐγίναν ὄρκου ἢ θύρα,
θὰ χύση βλέμματα σπιθόβολα σ' ἐσένα
τοῦ ἀθανάτου ματιοῦ, ποῦναι τοῦ κόσμου ἢ πύρα.

Ξαναγῶρε κατόπι ἀχτινοβολισμένη
τὰ ξεφουράκια σου νὰ βρῆς, καὶ μὲ καμάρι
πὲς τους γιὰ γυρίζεις ἔτσι στολισμένη,

καὶ θὰ ἰδῆς ἄλλο δρόμο καὶ τὴν Ἄδρ' ἀκόμη,
καλότυχη μηνύτρα, μὲ θυμὸ νὰ πάρη,
πῶφερε τὴ χρυσὴ τῆς Βερενίκης κόμη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

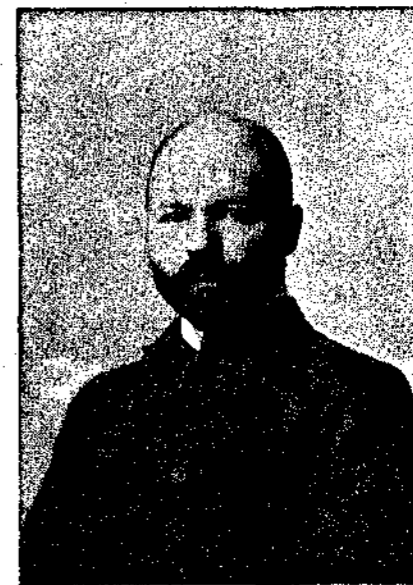
Μετάφρασις Γεωργίου Καλοσγύρου.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ

Πρό τινων ἡμερῶν κάποιος διερμηνεὺς ξενοδοχείου, ἢ ἐξ ἐπαγγέλματος ξεναγός, παρουσιάσθη εἰς τὸν ἐγκατεστημένον πλέον ἐν Ἀθήναις Ἕλληνα καλλιτέχνην κ. Ἰακωβίδην καὶ τοῦ ἐξήτησε τὴν ἀδειαν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὸ ζωγραφεῖον τοῦ δύο Ἀμερικανῶν ἐπισκέπτas. Εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ κ. Ἰακωβίδου διὰ τὰ ζωγραφεῖα δὲν ἀνάγονται εἰς τὰ δημόσια θεάματα, τὰ ὁποῖα ἔρχονται διὰ νὰ ἴδουν οἱ ξένοι, ὁ ξεναγός προσέθηκεν: Ὑπερηφανεύομαι διὰ τὴν πατρίδα μας τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπιθυμῶ νὰ βλέπουν οἱ ξένοι ὅτι ὠριότερον ὑπάρχει εἰς τὸν τόπον μας.

Ὁ ξεναγός, μὲ τοὺς λόγους του αὐτοῦς, ἐξέφρασεν ὅτι δὲν θὰ κατώρθωναν νὰ ἐκφράσουν ὀλόκληρα ἄρθρα ἐφημερίδων. Καὶ πράγματι, μέσα εἰς τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν, ἢ ὁποῖα ὀσημέραι ἐξωραίζεται καὶ πλουτίζεται καὶ ἐλάττει ἐπισκέπτas ἀπὸ περάτων τῆς γῆς, ἐν ἀπὸ τὰ ὠραιότερα πράγματα ποῦ ἔχει τις νὰ ἴδῃ εἶνε καὶ τὸ ζωγραφεῖον τοῦ κ. Ἰακωβίδου.

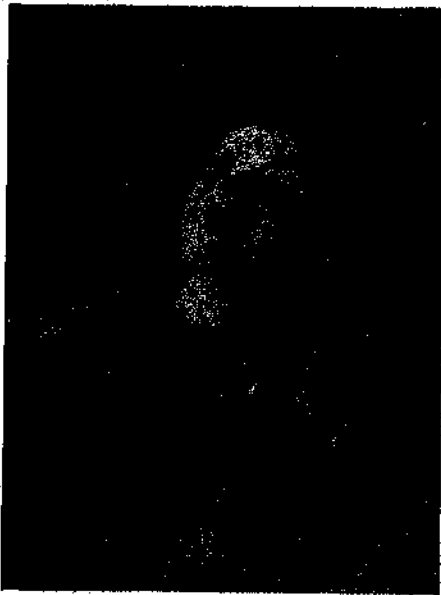
Ἀπέραντον, εἰς μίαν τῶν ἄνω αἰθουσῶν τοῦ κεντρικοῦ διαμερίσματος τοῦ Πολυτεχνείου, τὸ ζωγραφεῖον ἐπιδεικνύει τὸν πλοῦτον τῶν περσικῶν του ταπήτων, ἀναριθμητῶν καὶ ποικίλων, καὶ τὴν πληθύν τῶν ἀρχαϊκῆς τέχνης κοσμημάτων του, ἐνετικῶν κατόπτρων καὶ οἰκοσῆμων καὶ πορτῶν ἀναγεγλυμμένων καὶ ἐπιπλῶν τῆς ἐποχῆς τῆς γαλλικῆς αὐτοκρατορίας,

καὶ ἐπιπλῶν τῆς συγχρόνου τέχνης, προκαλοῦντων εἰς ἀσαιτικῶς μαλθακὴν ἀνάπαυσιν. Ἀληθῆς ἐκπληξίς καταλαμβάνει τὸν ἐπισκέπτην, μόλις εἰσερχόμενον εἰς τὸν πρῶτον θάλαμον· διότι ὅλη ἡ αἴθουσα διαμερίζεται εἰς τὸ κυρίως ζωγραφεῖον καὶ εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ὑποδοχῆς, τὸ ξουθρόν, τὸ ἀπολνίγον τὸν κρότον τῶν βημάτων ὑπὸ τὸ πάχος τῶν ποικιλοχρῶμων ταπήτων του, τὸ περιφρουρούμενον ὑπὸ ὑψηλῶν βελουδίνων παραπετασμάτων, ἐπιχαρίτως συγκρατουμένων καὶ εἰς τὰς ἐγγράμμους πτυχῆς τῶν ὁποίων παίζει τὸ φῶς μὲ θλάσεις ἀπαλὰς ἢ ἀποτόμους. Καὶ ὄλος αὐτὸς ὁ πλοῦτος, ὅλαι αὐταὶ τῶν χρωμάτων αἱ ἀντιθέσεις καὶ διακυμάνσεις καὶ ἁρμονικαὶ γειτνιάσεις καὶ συζεύξεις, καὶ τῶν γραμμῶν αἱ φαινομενικαὶ ταλαντεύσεις κατανύσσουσι εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὸν ἐπισκέπτην καὶ τὸν προετοιμαζοῦν διὰ τὴν ἄλλην τὴν καλλιτεχνικὴν κατάνυξιν, ἢ ὁποῖα τὸν ἀναμένει εἰς τὸ κυρίως ζωγραφεῖον.

Ἐκεῖ ὁ διάκοσμος εἶνε σκοπιμώτερος καὶ σχετίζεται ἀμεσώτερον μὲ τὴν φαντασίαν τοῦ ζωγράφου, ἢ ὁποῖα ἀποφεύγει τὸ κοινὸν καὶ τετριμμένον. Τὸ περίφραγμα του εἶνε ἐλαφρῶς πράσινον, θωπεῖον ἀπαλὰ τὴν ὄρασιν· τὰ ἐπιπλά μὲ ρυθμοὺς πρωτοτύπους καὶ παραδόξους, ἀλλ' ἐνδιαφέροντας διὰ τὴν ἄκραν καλαισθησίαν καὶ τὴν γλαφυρότητα τῶν παραστάσεων, ἐμμέσως συμβολικῶν, ἀμέσως ὠραίων. Τεμάχια τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης καὶ τεμάχια τῆς

ιστορίας τῆς ἀνθρωπότητος ἐκτυλίσσονται ἐκεῖ, καὶ τῶν Περσῶν τὸ ἄγριον καὶ ἡ μυστικοπάθεια τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῶν Ἑνετῶν ἡ ἀρχοντία, ἀντιπροσωπεύονται ὅλα αὐτὰ μὲ ἀρμονικὴν ἀταξίαν, χωρὶς νὰ ὑποχωρῇ τὸ ἐκ τοῦ χρόνου θάμβωμά των πρὸ τῶν στιλβόντων πλαισίων τῶν ἐκτεθειμένων εἰκόνων. Καὶ ὅταν τὰ βλέπη τις ὅλα αὐτὰ δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἶνε καλλιτέχνης διὰ νὰ ἐννοήσῃ ἀμέσως τὸν σκοπὸν καὶ τὸ ἔργον των. Μία γραμμὴ ἑνὸς καταπέλτου, μία θλάσις τοῦ φωτὸς ἐπάνω εἰς ἕν θαμβὸν κάτοπτρον, μία ἀπλὴ ἀπόχρωσις ὑφάσματος παλαιοῦ καὶ σχεδὸν ἐφθαρμένου εἴμπορε νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς ἕνα ζωγράφον ὀλόκληρα ἔργα τέχνης ἢ νὰ ποιήσῃ διάφορα σημεῖα εἰκόνων ἀσχετῶν. Οὐδ' εἶνε ἀπλὴ ματαιότης ὁ πλοῦτος ἐκεῖνος ὁ ἀφθόνως ἐκτεθειμένος· οὐδ' ἰδαπανήθησαν ἀσκόπως αἱ χιλιάδες δραχμαί, μὲ τις ὁποίας κατηρτίσθη καὶ ἐκοσμήθη καὶ ἐπλουτίσθη τὸ μοναδικὸν αὐτὸ ἐν Ἀθήναις ζωγραφεῖον, τὸ συγκρινόμενον πρὸς τὰ πολυτελέστερα ἐν Εὐρώπῃ τοιαῦτα.

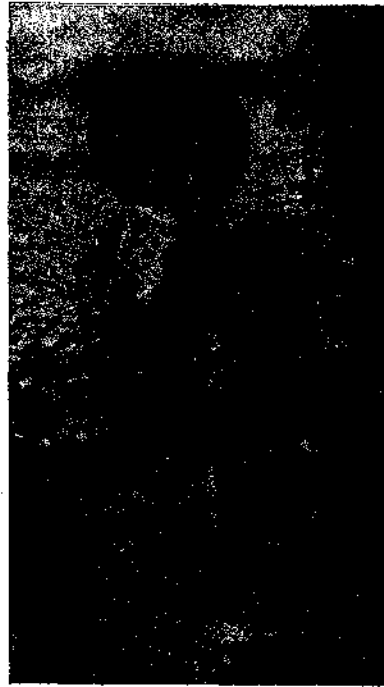
Ὁ Ἰακωβίδης εἶνε μᾶλλον μικρὸς τὸ ἀνάστημα, μελαγχρονός, μὲ φυσιογνωμίαν συμπαθητικὴν. Εἰς τοὺς γνωρίζοντας αὐτὸν κατὰ πρῶτον, φαίνεται ἴσως ὑπὲρ τὸ δέον σοβαρὸς καὶ ἡ πρώτη ἐντύπωσίς σας εἶνε ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ συνάπτη πολλὰς γνωριμίας διότι ὀμιλεῖ ὀλίγον καὶ μειδιᾷ ὀλιγώτερον. Πόσον

Σπουδή.

ὅμως ἀπατοῦν συνήθως αἱ πρῶται ἐντυπώσεις! Ὑπὸ τὴν ὑπερβολικὴν ἐκείνην σοβαρότητα κρύπτεται παιδικὴ ἀφέλεια καλλιτέχνου καὶ μετριοφροσύνη ἀπαράμιλλος καὶ σπανία εὐγένεια αἰσθημάτων. Λατρεύει τὴν Ἑλλάδα καὶ ὁ διακαῆς πόθος του εἶνε νὰ φανῇ ὅσον τὸ δυνατόν χρησιμώτερος εἰς αὐτήν. Οὐδὲν εἶδος ἐγωϊσμοῦ χωρεῖ εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ ὀμιλεῖ περὶ τῶν συναδέλφων του μὲ εὐκρινῆ ἀγάπην.

Ὁ Ἰακωβίδης ἐγεννήθη εἰς τὸ χωριὸν Χίδηρα τῆς Λέσβου τῷ 1853, ἐκ πατρὸς ἐμπόρου. Ἡ πρὸς τὰς καλὰς τέχνας καὶ ἰδιαίτερος ἡ πρὸς τὴν γλυπτικὴν κλίσις του ἐξεδηλώθη ἐν αὐτῷ ἀπ' αὐτῆς τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Ἔργα ζωγραφικῆς, ἱκανὰ νὰ ὑποκαύσουν τὸν ζῆλον του δὲν ὑπῆρχον οὔτε εἰς τὴν μικρὰν του πατρίδα οὔτε εἰς τὴν Σμύρνην, ὅπου μετὰ τοῦ πατρὸς του μετέβη κατόπιν διὰ νὰ μαθητεύσῃ εἰς τὰ ἐκεῖ σχολεῖα καὶ μάθῃ τὰ πρῶτα γράμματα γλυπτικὰ ἔργα εὗρισκοντο ἐκεῖ καὶ τὸ πρῶτον ὄνειρον τοῦ Ἰακωβίδου, παιδίου τότε, ἦτο νὰ καθυποτάξῃ εἰς τὴν σμίλην τοῦ μαρμάρου τὴν σκληρότητα. Καὶ ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 1871 εἰς ἡλικίαν δεκαοκταετῆ καὶ ἐμαθήτευσεν εἰς τὴν σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν, τὴν κειμένην τότε ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς ἀντικρὺ τοῦ Ὁδείου, διὰ μὲν τὴν γλυ-

Προσωπογραφία.

Τὸ κοινόριο.

πτικὴν παρὰ τῷ γλύπτῃ Δρόσῃ, διὰ δὲ τὴν ζωγραφικὴν παρὰ τῷ γηραιῷ ἔτι καὶ νῦν καθηγητῇ κ. Ν. Λύτρω. Δὲν παρήλθε καιρὸς καὶ ὁ Λέσβιος καλλιτέχνης ἤρχισε νὰ ἐλκῆ τὴν συμπάθειαν τῶν καθηγητῶν του καὶ ἔπειτα τὴν ἐκτίμησιν καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸν θαυμασμόν. Οἱ ἔπαινοι ἠκολούθηον τοὺς ἐπαίνους καὶ τὰ βραβεῖα διεδέχοντο ἄλληλα. Τὰ ζωγραφικὰ καὶ γλυπτικὰ ἔργα του, ὡς μαθητοῦ, ὑπεδείκνυον ἔκτοτε τὸν μέλλοντα νὰ θριαμβεύσῃ εἰς τὴν ἀκρίβειαν τοῦ σχεδίου καὶ εἰς τὴν τελείαν τῶν χρωμάτων ἀντίληψιν. Μετὰ ἑπταετῆ ἐν Ἀθήναις διαμονῆν, μετέβη εἰς Μόναχον τῷ 1878, μαθητεύσας ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Καλῶν Τεχνῶν ἐπὶ πέντε ἔτη παρὰ τοῖς καθηγηταῖς Λαίφιτς καὶ Μάξ. Ὁ χρωστήρ τὸν εἶχεν ἐλεύσει πλέον ὀριστικῶς καὶ εἶχεν ἐγκαταλίπει τελείως τὴν σμίλην. Ὁ Ἰακωβίδης ἦτο ἤδη ζωγράφος καὶ ζωγράφος ἔξ ἐκείνων οἱ ὅποιοι βραβεύονται διὰ τολμηρῶν καὶ γιγαντιαίων ἀλμάτων ἐν τῷ σταδίῳ τῆς τέχνης. Τὰ σχέδιά του ἐκ τοῦ φυσικοῦ, ὡς μαθητοῦ ἀκόμη ἐν Μόναχῳ, ἐγκρινόμενα ὑπὸ τῶν καθηγητῶν του, ἐξυλογραφοῦντο καὶ ἐποπλασσιάζοντο καὶ ἐδίδοντο ὡς ὑποδείγματα εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῆς ζωγραφικῆς. Δύο

βραβεῖα ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Καλῶν Τεχνῶν, ἐν διὰ τὴν σύνθεσιν καὶ ἕτερον διὰ τὸ σχέδιον, ἔσπεψαν τοὺς κόπους καὶ τοὺς μόχθους του καὶ τὰς στερήσεις καὶ τὰς ἀγωνίας του καὶ μέλλον εὐρύ, μέλλον ῥόδινον ἤρχισε νὰ διαγελᾷ εἰς τὸν Ἑλληνα καλλιτέχνην. Καὶ ὁ Ἰακωβίδης ἐγκατεστάθη τότε ἐν Μόναχῳ καὶ τὰ ἔργα του εὐθὺς ἔξ ἀρχῆς ἐξετιμῶντο, ἐζητοῦντο, ἠγοράζοντο ἀκριβὰ, ἐφωτογραφοῦντο ἐπὶ ἀδρᾷ ἀμοιβῆ· τὰ σχεδιάσματα τῶν γυμνῶν του ἐνεκρίνοντο ὡς ὑποδείγματα εἰς τὰς καλλιτεχνικὰς σχολὰς τῆς Νέας Ὑόρκης, τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Νυρεμβέργης καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰακωβίδου διεδόθη εἰς τὴν Εὐρώπην ὅλην καὶ εἰς τὴν Ἀμερικανὴν, ὅπου ἐπολήθησαν καὶ τὰ πλείστα τῶν ἔργων του. Εἰς τὰς Ἐκθέσεις τοῦ Μόναχου, τοῦ Βερολίνου, τῶν Παρισίων, τῆς Βαρκελώνης, τῆς Μπρέμεν, τῶν Ἀθηνῶν, αἱ εἰκόνες του, ζωπογραφικαὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἴκνουν ἰδιαίτερος τὴν προσοχὴν τῶν θεατῶν καὶ τῶν κριτῶν διὰ τὴν τελειότητα τῆς ἐκτελέσεως καὶ διὰ τὴν φυσικότητα τῶν παραστάσεων καὶ ἐβραβεύοντο ἐκ τῶν πρώτων. Οἱ τεχνοκρίται τῶν ἐφημερίδων ἔγραφον μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ἐξαιρόντες τὴν δύναμιν τοῦ καλλιτέχνου καὶ τοῦ συνθέτου τὴν καλαισθη-

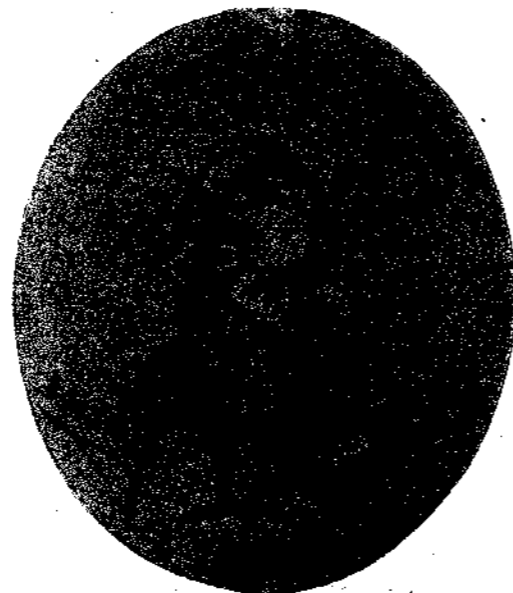
σίαν και τοῦ σχεδιαστοῦ τὴν ἀκριβείαν και τοῦ χρωματιστοῦ τὴν μαγικὴν ἀντίληψιν. Χιλιάδες φράγκων προσεφέροντο εἰς τοὺς πίνακας του και ὁ Ἰακωβίδης δὲν ἦτο πλέον ὁ πτωχὸς και ταπεινὸς καλλιτέχνης, ὡς τὸν ἐνθυμοῦνται ἐδῶ οἱ συμμαθηταὶ του.

Ἀκαταπόνητος, ἀστείρευτος, ἀνεξάντλητος, ἐργάζετο διαρκῶς και αἱ εἰκόνες του διεδέχοντο ἢ μία τὴν ἄλλην, αἱ μικραὶ τὰς μεγάλας και οἱ μεγάλοι τὰς μικράς. Ἡ «Κρέουσα», ἢ «Ἰφιγένεια», ὁ «Κακὸς ἔγγονος» (εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Βισβιάδεν), τὰ «Μικρὰ βάσανα», τὸ «Κτένισμα», ὁ «Καυγᾶς», ὁ «Καπνιστής», ὁ «Ἀπληστὸς» (εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Λειψίας) «Σάλπιγγα», τὸ «Κονσέρτο» και τόσα ἄλλα, μακρὰ σειρά ἔργων φημισθέντων ἐπερατώθησαν εἰς μικρὰν σειράν ἐτῶν.

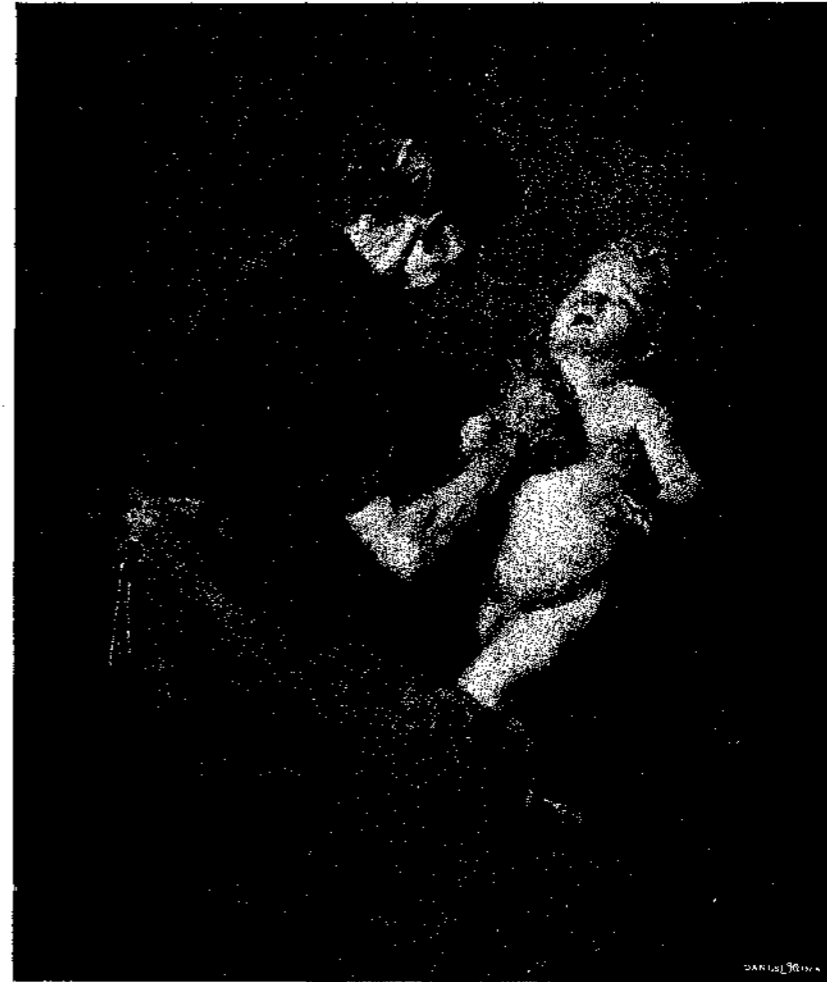
Ἄλλ' αἱ ἀλλεπάλληλοι αὐταὶ ἐπιτυχίαι δὲν ἤρκευον νὰ ικανοποιήσουν τοὺς πόθους, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τῆς πρώτης ἐν Ἀθήναις διαμονῆς του ὑπέκλειον τὴν φαντασίαν του τοῦ θανάτου, συνετέλουσαν εἰς ἐνθάρρυνσιν και ἀναζωπύρῃσιν αὐτῶν και εἰς γέννησιν εὐγενῶν ἐλπίδων. Εἶνε μέγα κατόρθωμα νὰ παλαίῃ τις εἰς τὰ μέγιστα καλλιτεχνικὰ κέντρα τῆς Εὐρώπης και νὰ ὑποσκελίῃ τόσους συμπαλαίσιτάς του και νὰ ἐξέλθῃ νικητὴς παραδίδων τὸ ὄνομά του εἰς τὴν βαρῦνηχον σάλπιγγα τῆς Φήμης. Εἶνε ὅμως μεγαλειότερον και εἶνε τεράστιον τὸ ἄλλο κατόρθωμα, τὸ ὁποῖον κάθε ἀληθῆς Ἕλλην καλλιτέχνης ὀνειρεύεται, τὸ νὰ ἴδῃ τὴν τέχνην ἐπιστρέφουσαν ἐνδόξως εἰς τὴν πρώτην κοιτίδα της, εἰς τὴν γενέτειραν πατρίδα της, νὰ τὴν ἴδῃ ἐπιστρέφουσαν και νὰ αἰσθάνεται ὅτι και αὐτὸς συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπιστροφὴν της. Ὁ Ἰακωβίδης, ὅπως και ὁ Γύζης, μετὰ τοῦ ὁποῖου στενωπῶς συνεδέετο, ὀνειρεύθη και αὐτὸς ἐν τοιοῦτο κατόρθωμα, και οἱ πόθοι του ἀνέκαθεν ἐκεῖ ἔτεινον. Δυστυχῶς διὰ τὴν τέχνην και ἰδιαίτερος διὰ τὴν ἑλληνικὴν τέχνην, ὁ Γύζης, κάτω ἀπὸ τὴν πλάκα τοῦ τάφου, ἔπαυσε πλέον νὰ ὀνειρεύεται τὸ ὄνειρον ἐκεῖνο εἰς τὸν ἀνευ ὄνειρων ὕπνον του. Ὁ Ἰακωβίδης ὅμως ἐστάθη εὐτυχέστερος. Ἡ ἀναμενομένη εὐκαιρία διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ παρουσιάσθη ἔγκαιρος διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐν Ἀθήναις Πανακοθήκης, τὴν ὁποίαν ἐκλήθη νὰ διευθύνῃ. Καὶ ἰδοὺ τώρα μέσα εἰς τὸ ζωγραφεῖον του, πρὸ τοῦ ἀκριβαντός του, ὀνειροπολεῖ μίαν ἀληθῆ σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν, ἀπὸ τῆς ὁποίας νὰ ἐξέλθῃ εὐρωστος και ἀληθινὴ ἢ μέλλουσα ἑλληνικὴ τέχνη.

Εἰς τὸ ζωγραφεῖον τοῦ κ. Ἰακωβίδου — τὸ ὁποῖον πρὶν ἀκόμη ἐγκαινισθῆ ἐπισημῶς, ἐδέχθη ἐπισκέψεις τόσων ἐξεχόντων προσώπων — εἶνε τώρα ἐκτεθειμένοι, ἐπάνω εἰς ἀκριβαντας, διάφοροι πίνακες τοῦ ἰδίου.

Τρεῖς τῶν ἐν λόγῳ πινάκων — ἡ Ψυχρολουσία, μία προσωπογραφία και τὸ Κονσέρτο — ἦσαν ἐκτεθειμένα εἰς τὴν τελευταίαν Ἐκθεσιν τῶν Παρισίων, ἐξ αὐτῶν δὲ τὸ Κονσέρτο διηγωνίσθη πρὸς τὰ διεθνή καλλιτεχνικὰ ἐκθέματα, μέσα εἰς τὸ Ἀνάκτορον τῶν Καλῶν Τεχνῶν και μεταξὺ χιλιάδων συναδέλφων του ἐτιμήθη διὰ χρυσοῦ μεταλλίου. Μικρὸν χρυσοῦν δελτίον, τοποθετηθὲν ὑπὸ τῶν ἑλλανοδικῶν ἐπὶ τοῦ πλαισίου τῆς εἰκόνας και φέρον τὰς λέξεις medaille d'or θὰ ἤρκει νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου ἐὰν δὲν ἤρκει ἡ ἀληθῆς κατάπληξις ἢ ὁποῖα καταλαμβάνει τὸν θεατὴν μόλις εἴσῃ τὸ βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ. Τὸ Κονσέρτο αὐτὸ δὲν εἶνε πλέον συναυλία παιδικῶν ὄργάνων, ὡς εἰκονίζεται, ἀλλὰ συναυλία χρωμάτων και γραμμῶν και φωτισκιάσεων. Οἱ τόνοι τῶν χρωμάτων ἔχουν τὴν ἔντασιν τόνων μουσικῆς και αἱ κινήσεις τῶν γραμμῶν φαίνονται ὡς ἀναπλάσεις χορδῶν εὐήχων και ὡς ρυθμοὶ ἁρμονικῶς ποικίλοι και ἁρμονικῶς ἀνόμοιοι, και τοῦ φωτὸς αἱ μεταπτώσεις εἶνε μεταπτώσεις ἤχων, ἤχων ἰσχυρῶν και ἤχων σιγῶν και ἤχων μετρίων. Καὶ ὅλον αὐτὸ τὸ παιγνίδι τοῦ φωτὸς τὸ ὁποῖον εἰσέρχεται διὰ δύο παραθύρων δια-

Σπουδὴ.

Ἡ Ψυχρολουσία.

φορητικῶν διευθύνσεων, τελεῖται μετὰ τὸς τῆς τέχνης, μετὰ τὸς τῆς σπουδῆς, μετὰ τὸς τῆς φυσικότητος, ὥστε νομίζει τις ὅτι τὸ εἰκονιζόμενον δωμάτιον ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ζωγραφείου, ὅτι τὸ φῶς του εἶνε συνέχεια τοῦ φωτὸς τῆς ἀληθινῆς ἡμέρας, εἶνε αὐτὸ τοῦτο τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, και ὅτι τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα, φυσικοῦ μεγέθους και φυσικωτέρας ἐκτελέσεως, θὰ σφραγοῦν νὰ ζητήσουν συγγνώμην ὅτι σὰς ξεκοφάνουν μετὰ τὰ τύμπανα και μετὰ τὰς σάλπιγγάς των. Ἡ εἰκὼν αὐτῆ, ἔχουσα πλάτος τριῶν μέτρων και ὕψος πλέον τῶν δύο και καταλαμβάνουσα μέγα μέρος τοῦ ζωγραφείου, ἔλκει πρῶτη τὸ ὄμμα τοῦ ἐπισκέπτον.

Παρ' αὐτὴν ἡ Ψυχρολουσία σὰς προλξευεῖ τὸ εἶδος, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται τὸ εἰκονιζόμενον βρέφος, τὸ δεχόμενον ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ σώματός του τὰς θωπεῖας τοῦ ψυ-

χοῦ σπόγγου. Ἡ γραῖα μετὰ τὴν ἀπαραμίλλου φυσικότητος ρυτιδωμένην χεῖρα της λούει τὸ ἀνθιστάμενον βρέφος, τὸ παλαῖον νὰ ἐκφύγῃ τῆς ἐτέρας γεροντικῆς χειρὸς, τῆς ὁποίας ἢ πίεσις κάμνει νὰ ὑποφαινῶνται ὑπὸ τὴν βρεφικὴν ἐπιδερμίδα αἱ λεπταὶ πλευραὶ, ἀνατομικώτατα μελετημένα. Καὶ αἱ συσπάσεις τῆς μορφῆς τοῦ βρέφους, τοῦ κλαίουτος μετὰ πείσματος, μετὰ τὸ στόμα ὀρθάνοικτον, μετὰ τὰ βλέφαρα συσφιγγόμενα, μετὰ τὰς παρειὰς ἀνημμένας, ὅλη αὐτὴ ἡ ἐκφραστικωτάτη μορφή, και τῆς γραῖας τὸ ὅλον παράστημα και αἱ ἄλλαι ἐδῶ και ἐκεῖ λεπτομέρειαι μεταβάλλουν τὴν εἰκόνα εἰς κάτοπτρον, ἐμπρὸς εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτυλίσσεται ἀληθινὰ ἢ σκηνὴ αὐτὴ και μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ἀναπαρίσταται κατοπτριζομένη.

Ἔρχεται κατόπιν μία προσωπογραφία φίλου τινὸς τοῦ ζωγράφου, ἢ ὁποία σὰς κυττά-

ζει με δύο ὄμματα ζωηρά, ἀληθινά, σχεδὸν ὄγρα, γεμάτα ἀπὸ φῶς ζωῆς καὶ ἀπὸ λάμψιν ψυχικῶν διαθέσεων. Αἱ προσωπογραφίαι ἐν γένει εἶνε — διὰ τὸ νὰ μεταχειρισθῶμεν τεχνικὸν ὄρον — ἀχίριστα ἔργα, διότι ἡ σύνθεσις τῶν εἶνε μονομερῆς· προσωπογραφία ὅμως ὡς αὐτή, συνδυάζουσα τὴν τελειότητα τοῦ σχεδίου καὶ τοῦ χρωματισμοῦ τὴν φυσικότητα μετὰ τὴν ὄχι πλέον ὑποφαινόμενην, ἀλλὰ ἐκδηλουμένην ζῶην μέσα εἰς τὰ ἀδιασπᾶστος συνδεόμενα μέλη, τόσον ἀδιασπᾶστος ὡστε νὰ νομίζῃς ὅτι τὸ εἰκονιζόμενον ἄτομον εἶνε ἕτοιμον νὰ ἐγερθῇ καὶ νὰ βηματίσῃ μία τοιαύτη προσωπογραφία εἶνε ἱκανὴ νὰ ἀντισταθμίσῃ ἐν τῇ τέχνῃ σειρὰν ὅλην συνθέσεων. Οὕτω, διαγωνισθεῖσα ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς Μπρέμεν ἔτυχε τοῦ χρυσοῦ βραβείου συνισταμένου εἰς χρυσοῦν κλώνον δρυός. Ὁμοίως τέχνης εἰκόν, προσωπογραφία καὶ αὕτη τοῦ τέκνου τοῦ καλλιτέχνου, εἶνε καὶ αὕτη ἐκτεθειμένη ἐν τῷ ζωγραφεῖῳ. Μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι εἶνε εἰργασμένη ἐν ὑπαίθρῳ καὶ παρουσιάζει τὴν ὑψίστην δυσκολίαν τῶν φωτοσκιᾶσεων, δεχομένων ἀντανακλάσεις ἀπὸ τὰ διάφορα πέριξ χρώματα. Καὶ εἶνε τόσον ἀπαλὸς ὁ χρωματισμὸς τῆς

ὡστε τὸ βλέμμα δέχεται ἐκεῖ θαυτείας βελούδου.

Δύο ἄλλαι ρωπογραφικαὶ εἰκόνες — ἐν παιδίον παῖζον μετὰ τὴν τρομπέταν του, τὴν ὁποίαν μάτην προσπαθεῖ νὰ γεμίσῃ μετὰ γάλα, καὶ ἐν παιδίον ἐπάνω εἰς τὰ γόνατα τῆς μητρὸς του, ἀκοῦον ἐν ἀγαλλιάσει τὸν ἦχον τῆς τρομπέτας του, τὴν ὁποίαν φουᾶ ἡ μήτηρ του — παρουσιάζουν ἀπόλυτον τελειότητα ἐκτελέσεως καὶ ὑπὸ ἔποψιν σχεδίου καὶ ὑπὸ ἔποψιν χρωματισμοῦ καὶ ἀπεικονίζουσι ζωηρῶς τὰ συναισθήματα τῶν παιδίων, συναισθήματα ἀόριστα εἰσέτι καὶ ὑπερνωκώμενα ὑπὸ τῆς ἐκπλήξεως. Εἰς ἐπιτραπέζιος πίναξ (nature morte) μετὰ ὀλίγα μῆλα ἐπάνω εἰς ἀργυροῦν δίσκον, εἶνε ἀληθῆς σπουδὴ φωτεινῶν διακυμάνσεων καὶ ἀντικατοπτρισμῶν. Τίποτε τὸ ἀμφίβολον μέσα εἰς τὴν εἰκόνα ἐκείνην, ὅπου τὸ κάθε τι εἶνε σχολιμῶς τοποθετημένον, χωρὶς νὰ παραβλάπτεται ἡ ἀρμονικὴ σύνθεσις.

Ἀπὸ τὴν μικρὰν αὐτὴν πινακοθήκη, ὁ ἐπισκέπτης ἐξέρχεται μετὰ ἀγαλλίαςιν καλλιτεχνικῆν, ἀποκομίζων τὴν ἐλπίδα ὅτι δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἴδῃ μέσα εἰς τὸ ἴδιον ζωγραφεῖον καὶ σειρὰν νέων ἔργων, ἐμπνευσμένων ἀπὸ σκηναὶς τοπικῆς χροιάς καὶ φωτισμένων ἀπὸ τὸ γλυκύτερον φῶς τοῦ διαυγοῦς οὐρανοῦ τῆς Ἑλλάδος μας.

ΑΓΑΘΩΝ ΚΡΙΤΩΝΙΑΔΗΣ

Τὸ ζωγραφεῖον τοῦ κ. Γιακωβίδου.

ΝΑΥΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η ΚΑΡΡΟΤΣΕΣ

Ἐξεψύχσαν αἱ ἐλαφροὶ πνοαὶ τοῦ ἀπογεῖου αἱ ὁποῖαι ἐφουσκῶσαν τὰ ἱστία τῆς «Μπήλιω», καὶ τὸ παλαιὸν βρῆκιον ἔμεινε καρφωμένον μεταξὺ τῶν Παξῶν καὶ τῶν ἀπέναντι ἀκτῶν τῆς Ἡπείρου. Ὁ ἥλιος τὸ ἐπύρωσε καὶ ἀνέλυε τὴν πίσσαν τῶν ἀρμῶν τοῦ καταστρώματος. Τὰ ἱστία ἐκρέμαντο ἀδρανῆ καὶ ὁ πηδαλιούχος ἐναγκαλισμένος τὸ οἰκιοστρόφιον προσεπάθει ν' ἀποφύγῃ ὅσον ἠδύνατο τὸν ἥλιον. Οἱ ναῦται εἶχον ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τὸ κατὰστρωμα καὶ ὁ ναύκληρος τοῦ πλοίου, ὁ μπάρμπα Νικολὸς Τετράδης, εἶχε καταφύγει εἰς μικρὸν χώρον, σκιαζόμενον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, πρὸς τὴν πρύμναν μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμικλείστους, χαννομένους ἀπὸ τὸν φοβερὸν καύσωνα. Μόνος ὁ γέρον πλοίαρχος τοῦ βρῆκιου, ὁ καπετὰν Κυριάκος Μπουλάματζης, ἀδιάφορος πρὸς τὸ ἡλιοπύρι, ἐβηματίεν εἰς τὸ κατὰστρωμα μετὰ γυμνὸν τὸν τράχηλον καὶ τὸ στήθον φαλακρὸν κρανίον του καὶ ἠσθμίνων ὡς φρονητῆρ. Τὰ ὑποδήματά του ἐκολλοῦσαν εἰς τὴν πίσσαν καὶ ἐκεῖνος ἐκλίνε τὴν κεφαλὴν του κατ' ἀρχὰς πρὸς τὰ κάτω, ὡς νὰ ἐξήτει νὰ ἐννοήσῃ πῶς συνέβαιναν αὐτὸ τὸ παράξον, καὶ κατόπιν ἔβλεπε μετὰ ἀγανάκτησιν τὰ ἱστία καὶ ἐμουρμούριζεν:

— Ἄιντε!... ἀπλώσαμε πάλι στὸν ἥλιο τὸν τραχανᾶ μας!...

Ὅλας τὰς κινήσεις του ἐμιμεῖτο μετὰ μεγάλην ἀχρίβειαν ἢ ἀγαπημένην του μαϊμοῦ. Φατμέ, ἡ ὁποία τὸν ἠκολούθει εἰς αὐτὸν τὸν περίπατον χωρὶς νὰ ἐνοχλῆται διόλου ἀπὸ τὸν ἥλιον, καὶ ἐπερίμενε νὰ τῆς δώσῃ φουντούκια ὡς συνείδηζε πάντοτε κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. Ὁ πλοίαρχος ὅμως ἐβηματίεν ἀδιακόπως καὶ ἔβλεπε πρὸς τὴν νηοῖδα τοῦ Μούργου πλησίον τῆς ὁποίας ἐφαίνετο ἀτμόπλοιον τῆς γραμμῆς νὰ φεύγῃ πρὸς τὴν Κέρκυραν χωρὶς νὰ στενοχωρῆται διόλου ἀπὸ τὴν νηνεμίαν ἢ ὁποία εἶχε καρφωμένην τὴν «Μπήλιω» εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν.

Ὅσάκις ὁ καπετὰν Κυριάκος ἐμουρμούριζεν, ὁ ναύκληρος ἠνοιγε τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν καὶ παρηκολούθει ἀπὸ τὴν θέσιν του τοὺς βηματισμοὺς τοῦ πλοίαρχου οἱ ὁποῖοι ὡς ἐκ τῆς πίσεως ἦσαν ἠχηρότατοι καὶ ἐμουρμούριζε καὶ αὐτός:

— Κουρδᾶζεται ἡ λατέρνα!...

— Νικολό! ἐφώναζεν ἀποτόμως καὶ μετὰ θυμὸν ὁ πλοίαρχος, ἀπάνω!... ἀπάνω!... Τὴν σκαμπαβία στή θάλασσα!... Κι' ἕναν κάβο ἀπὸ τὸν ὄκιο νὰ μᾶς τραβήξῃ!... Ἐμπρός! τὸ καράβι τοῦ δίνει ἴσα γιὰ τὴν ξέρα τῆς Μαντόνας!... Ὅλοι οἱ τεμπέληδες στή στιγμὴ νᾶρθουν στήν κουβέρτα!... Ἡ φωνὴ τοῦ καπετὰν Κυριάκου πρὸς τὸ τέλος κατήντησεν ὠρυγμὸς τέλειος. Ἰδίως ὅταν εἶδε τοὺς ναῦτας νὰ ἔρχονται εἰς τὸ κατὰστρωμα χασμῶμενοι χωρὶς μεγάλην προθυμίαν νὰ κωπηλατήσουν μετὰ τὸ ἡλιοπύρι, κατελήφθη ἀπὸ ἀληθῆς μανίαν.

— Σεμπερδεύετε!... ἐφώναζεν ἔξω φρενῶν ἐν ᾧ ἐτοίμαζαν τὴν λέμβον, δεκαπέντε ὄρες θέλετε νὰ ρίξετε μιὰ βιάκα στή θάλασσα!... Ποτέ μου δὲν εἶχα τσουρμάρει χειρότερους ναῦτες!... Τέτοιους τεμπέληδες!... τσοπαναρέους σωστούς!... Ἐσεῖς δὲν εἴσατε γιὰ καράβια!... Ἐσεῖς εἴσατε, καὶ ἐστρέφετο πρὸς τὸ ἀτμόπλοιον, γι' αὐτὲς τῆς καρρότσες νὰ ψήνετε καφέδες!... Ἐσεῖς εἴσατε...

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ διεκόπη διὰ τὸ δῶσθαι δυνατὴν κλωτσιὰν εἰς τὴν Φατμέ τὴν ὁποίαν πρὸ ὄρας ἠσθάνετο νὰ τὸν σύρῃ ἀπὸ τὸ κάτω καὶ ὀπισθεν μέρος τοῦ πανταλονίου του ἀντομονοῦσα διὰ τὰ φουντούκια. Ἡ ἀγαπημένη του εὐρέθη πέντε μέτρα μακρὰν, καὶ ἀφ' οὗ διέγραψε δύο τρεῖς κύκλους εἰς τὸ κατὰστρωμα, ἔτρεξε πρὸς τὴν ἐξαρκίαν καὶ ἀνεροχήθη εἰς τὴν κεφαίαν τοῦ δόλωνος ὅπου ἐσταμάτησε καὶ ἤρχισε νὰ ξύνη μετὰ μανίαν τὴν κεφαλὴν τῆς. Ὁ πλοίαρχος, ὁ ὁποῖος ἐλησμόνησε καὶ σκαμπαβίαν καὶ Μαντόναν καὶ ναύ-

τας δια να παρακολουθή το αποτέλεσμα της κλωτσιάς του, μόνον όταν είδε μετά τρία ή τέσσερα λεπτά την Φατμέ να εξαφανισθή εις τὸ θωράκιον, ἐστράφη πρὸς τὸ πλοῖον του.

Ἡ λέμβος εὐρίσκειτο πλέον ὑπὸ τὴν πρόρραν καὶ ἐρυμούλκει τὴν «Μπήλιω» καὶ ὁ ναύκληρος ὄρθιος εἰς τὸ πρόστεγον ἐνεθάρρυνε τοὺς ναύτας νὰ κωπηλατώσι μὲ δύναμιν. Ὄταν ἀνῆλθε αὐτὸς εἰς τὸ πρόστεγον εἶδεν ὅτι τὸ ἀτμόπλοιο ἔχειν εξαφανισθῆ καὶ μόνον ὁ καπνὸς του φαίνεται εἰς τὸν ὄριζοντα.

— Νικολό, εἶπεν εἰς τὸν ναύκληρον ἐν ᾧ τὸν ἠνάγκαζε νὰ στραφῆ πρὸς τὸν καπνόν, ἐμεῖς ἐδῶ ψηνόμαστε καὶ ἰδρωκοπᾶμε μὲ τὰ κουπιά νὰ μὴν πέσωμε ὄξω καὶ αὐτοὶ ἐκεῖ κάτω πάνε καρροτσάδα...

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ Τετράδης ἐνᾷ ἐσυλλογιζέτο. Ἀρχίζει ἡ λατέρνα!... Γι' αὐτὸ ἐλύσσαξες μεσημεριάτικα!...

— Αὐτοὶ ποῦ δὲν εἶναι σὲ καράβια ἀλλὰ σὲ καρρότσες, ἐξηκολούθησεν ὁ πλοίαρχος, μοῦ κἀθονται κάτω ἀπὸ τῆς τέντες κ' ἐμεῖς ἔχομε τὸ σβέροκο μας στὸ ἡλιοπύρι καὶ βγάζει καπνοὺς... Αὐτοὺς ἐγὼ ὅμως δὲν τοὺς λογαριάζω καπεταναίους. Αὐτοὶ εἶναι σωστοὶ καρροτσέρηδες!... Ὅσο εἶμ' ἐγὼ δάσκαλος, ἄλλο τόσο κ' αὐτοὶ ναυτικοί. Πάρε μέτρο ἀπὸ τὸν ἀνηψό μου τὸ Τζώρτζη ποῦ εἶναι καπετάνιος, καρροτσέρης ἤθελα νὰ πῶ, σὲ μιὰ ἀπὸ αὐτὰς τῆς καλλίτερες καρρότσες. Αὐτόν, θυμᾶσαι, τὸν εἶχα ὡς προχθὲς μοῦτσο ἐδῶ μέσα κ' ἐγὼ τὸν ξεσκόλισα...

— Βέβαια, ἀπήντησεν ὁ Τετράδης, ὁ ὁποῖος ἐν τούτοις ἐγνώριζε κάλλιστα ὅτι τὸ προχθὲς αὐτὸ ἦτο εἰκοσαετία δλόκληρος. Καὶ διὰ νὰ κουρδίση τὸν πλοίαρχον προσέθηκεν ἀμέσως αὐτοὶ ὅμως εἶναι ὅλοι γραμματισμένοι...

— Ναί, ὅσο εἶμαι κ' ἐγὼ γιατρός. Καὶ πάλι δὲν πιστεύω νὰ καταλαβαίνουν ἀπὸ θάλασσα ὅσο ἐγὼ ἀπὸ γιατρική... Μοῦ ταξειδεύουν ὅλο πίσω ἀπὸ τοὺς τοίχους μέσα στῆς καρρότσες. Ἐδῶ τοὺς θέλω νάρθουν νὰ ἰδοῦμε ἂν ξέρουν νὰ πάρουν τῆ βόλτα... Τὸν χειμῶνα πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια νὰ μὴ βρέχονται, τὸ καλοκαίρι κάτω ἀπὸ τῆς τέντες νὰ μὴ ζεσταίνονται καὶ δέκα μίλια τὴν ὥρα κάβο σὲ κάβο μὲ τὰ σημάδια... Ἐδῶ τοὺς θέλω νὰ ἰδοῦμε πόσοι βαστᾶνε στὸ γλέντι... Ἐδῶ τοὺς θέλω τρεῖς καὶ τέσσαρες ἡμέρες τραβέροσο μὲ τῆς χιονιαῖς, νὰ ἰδοῦμε ἂν ἦναι τὸ ἴδιο μὲ μισὴ ὥρα ταξειδι καὶ φούντο τὴν ἄγκουρα... Ἄκουσε τί σοῦ λέει ὁ Κυριάκος Μπουλάμα-

τῆς... Σὰν κ' αὐτοὺς κ' ἡ Φατμέ ταξειδεύει...

— Δὲ μοῦ λές, καπετὰν Κυριάκο, διέκοψεν ὁ Τετράδης καγγάζων, ἡ Φατμέ γὰ λογαριασμό τους ἔφαγε τὴν κλωτσιά;

— Ἄιντε μωρέ, συνεπέραναν ὁ πλοίαρχος ἐνᾷ ἐπρότειναν ἀπειλητικῶς τὴν πυγμὴν του πρὸς τὸν καπνὸν τοῦ ἀτμόπλοιου καὶ χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸν ναύκληρον, δὲ φταίτε σεῖς!... φταίμε μεῖς ποῦ σᾶς ξεσκόλισαμε!...

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀντελήφθη ὅτι ἤρχισε νὰ πνέῃ λεπτὸς ζέφυρος.

— Ἄς ἔρθῃ, εἶπεν, ἡ σκαμπαβία στὴ μπάντα νὰ τὴν πάρете ἀπάνω καὶ μπρατσάρετε τὰ πανιά νὰ φεύγομε ἀπ' αὐτὸν τὸ διάολο... Ἐδοσ' ὁ θεὸς καὶ φύσηξε κομματί ἀέρας...

Ὁ καπετὰν Κυριάκος Μπουλάματῆς ἦτο τέλειος θαλασσολύκος καὶ γίγας ἀντοχῆς, ἀντάξιος νὰ παλαίῃ πρὸς τὸ φοβερὸν στοιχεῖον. Ὅσῳκις ἀντελαμβάνετο ὅτι ἐπέκειτο μεγάλη κακοκαιρία, ἠσθάνετο ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν, διότι θὰ προσέθετε καὶ ἐν ἀκόμῃ τραβέροσο εἰς τὰ ὄχι ὀλίγα τῆς τεσσαρακονταετοῦς συνεχοῦς θαλασσοπλοῖας του. Ἐτρεμεν ὅμως τὴν νηγεμίαν. Διὰ τοῦτο εἶχε καὶ ψύχωσιν ἐν γένει κατὰ τῶν ἀτμοπλοίων. Ἐφραντιζέτο ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀτμήρους ναυτιλίας ἔπαυσαν νὰ δημιουργοῦνται οἱ ναυτικοὶ ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποῖους ἤκουε θανατοζομένους εἰς τὰς διηγῆσεις τῶν γερόντων κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν καὶ εἰς τὴν περιωπὴν τῶν ὁποίων εἶχε τὸν ἐγωῖσμόν νὰ κωχᾶται ὅτι ἀνῆλθε.

Εἰς ἀνεψιὸς του εἶχε πρὸ πολλῶν ἐτῶν χρηματίσει ὡς ναῦτης εἰς τὸ πλοῖον του καὶ διὰ τοῦ χρόνου κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ δίπλωμα πλοιαρχίας καὶ κατέληξε μάλιστα νὰ κυβερνᾷ ἀτμόπλοιο ἐκ τῶν καλλιτέρων τῆς γραμμῆς. Ἐκ τούτου ὁ καπετὰν Κυριάκος, μὲ τὴν ψύχωσιν τὴν ὁποῖαν εἶχε κατὰ τῶν ἀτμοπλοίων, κατώρθωσε νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του ὅτι τουλάχιστον οἱ ἡμίσεις πλοίαρχοι αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ὠνόμαζε γενικῶς καρρότσες, ἐχρημάτισαν μοῦτσοι εἰς τὸ καράβι του καὶ ἂν ἤθελεν αὐτὸς καθὼς καὶ ὀλίγοι σύγχρονοὶ του, τοὺς ὁποῖους κατεδέχετο νὰ θεωρῆ ὡς ἴσους του, δὲν θὰ ὑπῆρχον σήμερον βιανοὶ νὰ κυβερνοῦν ἔσω καὶ αὐτὰς τῆς καρρότσες.

Ὄταν ἤκουεν ὅτι ἀτμόπλοιο προσήραξεν ἢ ἐν γένει ὑπέστη ζημίαν, ἤγε πανήγυριν καὶ διετέλει ἐν θριάμβῳ ἐμπαίζων τὴν ἀνικανό-

τητα τῶν πλοίαρχων ἐπὶ δλόκληρον τὴν ἡμέραν.

Ὄταν ὅμως ἀτμόπλοιο μεγάλης ταχύτητος ἐχάνετο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς τὸν ὄριζοντα ἐνᾷ ἡ «Μπήλιω» ἔμενεν ἀκίνητος ὑπὸ τὴν ἀπηνῆ νηγεμίαν, ἡ πυγμὴ του ἐπρότεινετο ἀπειλητικῶς πρὸς τὸν καπνὸν τοῦ πλοίου καὶ αὐτὸς ἔμενεν ἐπὶ δλόκληρον τὴν ἡμέραν ἀπογοητευμένος καὶ πλήρης χολῆς.

*

Ὁ λεπτὸς ζέφυρος ὁ ὁποῖος ἐπνευσε πρὸ τῆς ἑσπέρας κατέστη δυνατώτερος κατὰ τὴν νύκτα. Ἡ θάλασσα ὅμως διετηρήθη γαληνιαία.

Ἡ «Μπήλιω» παρέπλεε τὴν ἀκτὴν τῆς Ἡπείρου καὶ μὲ ὅλα τῆς τὰ ἰστία ὀλισθάνεν ἀδορῶς καὶ μὲ ταχύτητα, κλίνουσα μὲ χάριν πρὸς τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν τῆς. Ἡ νύξ ἦτο μαγευτικὴ καὶ ἡ διαμονὴ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος πλήρης ἀπολαύσεων. Τὰ ἄκρα τῶν ἰστίων ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἔσχιζαν τὴν φωτεινὴν ταινίαν τοῦ Γαλαξία καὶ τὰ κολπωμένα ἰστία ἐφαίνοντο μεγεθυόμενα ἀορίστως καὶ ἔχοντα ἑκαστον ἰδίαν ζωὴν καὶ πλήρη συναίσθησιν τῆς ἐνεργείας του.

Ὁ καπετὰν Κυριάκος ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ ἐπιστέγου καπνίζων ἀμέριμος τὸν ναργιλέ του καὶ ἤκουε μὲ εὐχαρίστησιν τὸν ἠδονικὸν ψίθυρον τοῦ ἀνέμου. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔκυπτεν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς καὶ προσεπάθει νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ταχύτητα τοῦ πλοίου.

Ὁ ναύκληρος ὄρθιος παρὰ τοὺς πόδας τῆς κλίμακος τοῦ ἐπιστέγου, ἤκουε τὸ «τραγοῦδι τῆς λατέρνας» τὸ ὁποῖον ἐνθῆμιεν εἰς τὸν πλοίαρχον ἀτμόπλοιο διελθὼν πρὸ ὀλίγου παραπλεύρως τῆς «Μπήλιως» καὶ τὸν αὐλακα τοῦ ὁποίου ἠκολούθει τὸ βρῖκιον.

— Ποῦ λές, Νικολό, μᾶς ἀφάνισε ὁ ἀτμός! Θαλασσοδέρνεσαι τριάντα καὶ σαράντα χρόνια καὶ στὸ τέλος καταντᾶς νὰ γίνῃς πιλότος ἢ μασουιέρης γὰ νὰ ζήσης. Σὰ δὲ σ' ἀρέσει αὐτό, τοῦ δίνεις κάθε πρωτὶ γὰ τὸν καφενὲ νὰ μαθαίνῃς καὶ τὰ νέα... Ἐμεῖς βασανίζομαστε μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς διαόλους, κ' αὐτοὶ μὲς' στῆς καρρότσες σοῦ κάνουν τὸν καπετάνιο...

— Καλὴ ὥρα ὁ καπετὰν Γεώργης ὁ Τραμπάκουλος, εἶπεν ὁ Τετράδης, πῶς σοῦ φαίνεται ποῦ προχθὲς μᾶς ἔλεγε ὅτι σὰν κ' αὐτὸν δὲν εἶναι κανένας καί...

— Σοῦ κάνουν ποῦ λές, τὸν καπετάνιο, ἐπανέλαβεν ὁ πλοίαρχος χωρὶς νὰ φαίνεται ὅτι

προσέχει εἰς τὸν ναύκληρον, αὐτοὶ ποῦ ἀπὸ μᾶς ξεσκόλισαν κ' ὅταν τοὺς εἶχαμε στὰ καράβια δὲν ἀξίζαν ἓνα λεπτό!... Καὶ καμμιά φορὰ ὅταν περνᾶνε κοντὰ μας σύρριζα καὶ ἀπὸ τοῦ χάρου τὰ δόντια γλῶτῶνομε ἀπὸ τὸ φούντο, ποῦ αὐτοὶ πρέπει νὰ μᾶς φυλάν, φωνάζουν κ' ὄλας: «τὰ μάτια σας ποῦ τάχετε;»... Ἐμεῖς, μωρέ, ποῦ τάχομε τὰ μάτια μας ἢ σεῖς ποῦ φοβόσαστε νάρθῃτε κομματί δεξιά γιατί δὲν ξέρετε νὰ διαβάσετε μήτε τὸ μπούσουλα, κ' ἂν χάσετε τὴ ρότα σας θὰ βρεθῆτε στὸ Κουσαντέσι;...

— Καπετάνιο, διέκοψεν ὁ ναύκληρος, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐστραμμένος πρὸς πρῖμναν, ἓνα φῶς φάνηκε γραμμὴ πίσω μας...

— Ψαροπούλα εἶναι, εἶπεν ὁ πλοίαρχος, ἀφ' οὗ παρετήρησε μετὰ προσοχῆς. Ποῦ λές, αὐτοὶ μὲς' στῆς καρρότσες συνείδησαν νὰ μὴ μᾶς λογαριάζουν οὔτε γὰ βραχάρηδες...

— Ἡ ψαροπούλες δὲν τρέχουν ἔτσι, τὸν διέκοψε καὶ πάλιν ὁ ναύκληρος, αὐτὸ τὸ φῶς μᾶς ζυγώνει...

— Δίηχο ἔχεις! ἐφώναζεν ὁ πλοίαρχος, ἀφ' οὗ παρετήρησε καὶ αὐτὸς. Δίηχο ἔχεις!... Τί διάολο εἶναι;... βαπόρι νὰ ταξειδεύῃ ἔτσι χωρὶς φανάρια;... Ἐνα φανάρι γλήγορα στὴν πρῶμῃ γιατί ὅλο καὶ ζυγώνει!...

Ὁ ναύκληρος ἔτρεξε πρὸς ἀναζήτησιν φανοῦ καὶ ὁ πλοίαρχος παρηκολούθει τὸ φῶς τὸ ὁποῖον ἐπλησίαζε χωρὶς νὰ διατηρῆ τὴν αὐτὴν ἔντασιν. Ἄλλοτε ἐφαίνετο ἀδυνατώτερον καὶ ἄλλοτε ἐγίνετο δλόκληρος πυρίνη στήλη τῆς ὁποίας αἱ γλῶσσαι διεκρίνοντο καθαρώτατα.

— Καπετάνιο, ἐφώναζε μὲ ἀλεπισίαν ὁ Τετράδης, δὲν ἔβαλαν ἀτόψε λάδι στὸ φανάρι!... Κ' αὐτὸ μᾶς ἔπιασε!...

— Μωρ' τί λές; ἐφώναζεν ὁ καπετὰν Κυριάκος καὶ ὀρθώθησαν αἱ τρίχες του. Ὅλο δεξιά τὸ τιμόνι!... Ἀλέστα τίρα μόλα!... Μόλα φλόκο!... Κ' ἂν προφτάξομε νὰ τοῦ δεῖξομε τὸ φανάρι τὸ πράσινο... Ὁ Θεὸς νὰ βιάη τὸ χέρι του, ἐμυρομούρισε... Ἄλα μόλα γάπια, προσέθηκε δυνατᾶ, σχεδὸν χωρὶς νὰ βλέπῃ τὰ ἰστία καὶ ὑπολογίζων μᾶλλον ἐκ πείρας τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον διὰ τὴν διαταγὴν, καθότι ἡ προσοχὴ του δὲν ἀπεσπάτο ἀπὸ τὸ φῶς τὸ ὁποῖον ἦτο πλέον ἐγγύτατα.

Ἡ Μπήλιω ἐστράφη πρὸς δεξιά καὶ ἔδειξε τὸν πράσινον φανὸν τῆς. Ἦτο καιρός. Τὸ φῶς ἐφάνη διευθυνόμενον ἀριστερόθεν τῆς ἀγκυῆς του πορείας καὶ σκάφος χαμηλὸν καὶ

ἐπίμηκες διεκρίθη κινούμενον με μεγάλην ταχύτητα. Ὁ σκύλος τοῦ βρικόου Κανέλλος ὄρμησε πρὸς τὸ ἐπίστεγον καὶ ἤρχισε νὰ τὸ γανγίξῃ με δὴν του τὴν δύαμιν.

— Τροπίλλα εἶνε κ' ἡ φωτιά βγαίνει ἀπὸ τὴν καμινάδα της!... ἐφώνησεν ὁ Τετράδης.
— Ἄν δὲ δουλέψῃ τὸ τιμόνι της καλά, εἶπεν ὁ πλοίαρχος ἔντρομος, μᾶς ἔχει τραιάρει!... Τοῦμα παρουνάτο!... ἐφώνησεν, ἂν καὶ ἀργὰ συμπληρώων τὸν χειρισμὸν τῆς ἀναστροφῆς τὴν ὁποίαν ἠναγκάσθη νὰ ἐκτελέσῃ διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ φανοῦ τῆς πρύμνης.

Τὸ σκάφος διήλθε εἰς ἀπόστασιν τεσσάρων μόλις μέτρων ἀπὸ τῆς πρύμνης τοῦ βρικόου. Δὲν ἐπρόφθασαν νὰ τὸ παρατηρήσουν καλῶς καλὰ καὶ ἐγάθη εἰς τὸ σκότος.

— Μωρ' τί δρόμος εἶν' αὐτός, εἶπεν ὁ ναύκληπος θαυμάζων... Αὐτὸ δὲν εἶναι καρρότσα!... εἶναι σιδερόδρομος σωστός!...

— Τί γύρευε χωρὶς φανάρια καὶ με τέτοιον δρόμο, ἐφώνησε με ἀγανάκτησιν ὁ πλοίαρχος καὶ χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὸν Τετράδην. Ἀνάψτε ἓνα φανάρι νὰ τόχομε, γιατί χρειάζεται!... Καὶ τώρα ἔτοιμοι γιὰ τὴ βόλτα νὰρθομε στὴ θέσι μας... Ἀλέστα τίρα μόλα... Μόλα φλόκο... Ἄλα μόλα γάπια... Τοῦμα παρουνάτο... Ἡ Μπήλιω ἐπῆρε τὴν βόλταν με μεγάλην χάριν καὶ ὅταν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἀρχικὴν τῆς πορείαν καὶ τὰ πράγματα ἠσύχασαν, ὁ πλοίαρχος ἐπανέλαβε τὴν θέσιν του εἰς τὸ ἐπίστεγον καὶ ὁ ναύκληρος παρὰ τοὺς πόδας τῆς κλίμακος.

— Αὐτοί, μωρὲ παιδί μου Νικολό, δὲν σὲ λογαριάζουν ἂν ὑπάρχῃς. Ἄν δὲν ἔχῃς τὰ μάτια σου τέσσερα σὲ στέλνουν ἀπὸ φουῖντο... Ποῦ λές, γι' αὐτὰ καὶ γι' αὐτὰ δὲ θέλω νὰ βλέπω οὔτε αὐτοὺς οὔτε τῆς καρρότσες ποῦ κυβερνᾶν... Κι' αὐτὸς πάλι στραβὸς ἦταν καὶ με τέτοια ξαστεριά δὲν ἔβλεπε τὰ πανιά μας σὲ δυνὸ παραβιές μέσα;... Ἄκουσε αὐτὸ ποῦ σοῦ λέει ὁ Κυριάκος Μπουλίματις. Ὅσο εἶμαι ἐγὼ γιαιρός, ἄλλο τόσο καταλαβαίνουν αὐτοὶ ἀπὸ καπετανῆλι. Θυμᾶμαι μιὰ βραδυά...

— Ἄλλος ἔρχεται γραμμὴ κ' αὐτὸς ἀπὸ πίσω μας!, διέκοψεν ὁ Τετράδης. Τροπίλλα εἶναι κ' αὐτός!...

Καὶ ὕψωσε τὸν φανὸν τὸν ὁποῖον εἶχε κρυμμένον ὑπὸ τὸ ἐπίστεγον.

— Λυσσάξανε ἀλόφω, εἶπεν ὁ πλοίαρχος στρεφόμενος με βίαν, λυσσάξανε π' ἀνάθεμά τους!... Δεύτερα πυρὶνὴ στήλη ἐφάνη προσεγγίζουσα με μεγάλην ταχύτητα καὶ ἐπειδὴ

αὐτὴν τὴν φορὰν ὁ φανὸς τῆς πρύμνης τῆς Μπήλιως παρουσιάσθη ἐγκαίρως, τὸ τορπιλλοφόρον διήλθε παραλλήλως τοῦ βρικόου εἰς μικρὰν ἀπόστασιν. Ὁ παραβόσκυλος, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχεν ἐγκαταλείψει τὸ ἐπίστεγον, ἤρχισε νὰ τὸ γανγίξῃ καὶ ὁ καπετὰν Κυριάκος ὄρθιος ἔβλεπε με φθόνον τὸ σκάφος αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐξευτελλίζον τὴν ταχύτητα τῆς Μπήλιως, ταχύτητα τὴν ὁποίαν θὰ ἦτο εὐτυχὴς ἂν εἶχε πάντοτε ὁ Καπετὰν Κυριάκος, ἐξηφανίζετο ἐν διαστήματι ὀλίγων λεπτῶν.

— Μωρ' τί δρόμος εἶν' αὐτός!... εἶπε καὶ πάλιν χάσκων ὁ Τετράδης.

— Τί δρόμος; Τί δρόμος; εἶπε με ἀνυπομονησίαν ὁ πλοίαρχος... Τροπίλλα εἶναι. Τί θέλεις νὰ κάνῃ; Τρέχει...

— Τρέχει, ἀπήντησεν ὁ Τετράδης, καὶ τὸν ἀέρα τὸν ἔχει στὴν κοιλία του. Σωστὸ μπουρὶνι ἔχει μέσα του καὶ μᾶς φέρνει ἐμᾶς τὸ φέσι γύρω...

— Μιὰ βραδυά, ποῦ λές, εἶπεν ὁ πλοίαρχος ἐπανερχόμενος εἰς τὴν διακοπεῖσαν ἀφήγησίν του χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸν ναύκληρον, θυμᾶμαι ποῦ ἤμουνα με τὴν Μπήλιω κάτω στὸν Καβομαλιὰ καὶ ἔπαρνα βόλτες, ἓνας ἀπ' αὐτοὺς ἐρχότανε ἀπὸ τὸν Κάβο Ματαπὰ ἴσα στὸ στενό...

— Λυσσάξανε! διέκοψεν ὁ Τετράδης μιμούμενος τὴν ἔκφρασιν τοῦ καπετὰν Κυριάκου καὶ ὕψων τὸν φανόν. Λυσσάξανε!... Ἄλλος ἔρχεται!... Καὶ ἄλλος κομμάτι ἀπὸ πίσω!... χωρὶς φανάρια καὶ αὐτοί!...

Βαθὺς στεναγμὸς ἀγανακτικῆς ἐφυγεν ἀπὸ τὰ στήθη τοῦ καπετὰν Κυριάκου. Ἡ ὄργη καὶ ἡ ἀπογοήτευσις τὸν ἐπνιγον. Ὁρθιος εἰς τὸ ἐπίστεγον, με τὸν Κανέλλον πλησίον του ὁ ὁποῖος ἐγαύγιζε με μανίαν, παρηκολούθησε τρίζων τοὺς δδόντας δύο ἀκόμη τορπιλλοφόρα τὰ ὁποῖα διήλθον ἐγγύτατα τῆς Μπήλιως καὶ ἐξηφανίσθησαν με τὴν ἀδιαφορίαν τῆς ὑπεροχῆς τῆς ταχύτητος. Ἡ λάμψις τῶν καπνοδόχων τῶν ἐμαρτύρει τὴν βιαίαν προσπάθειαν πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς μεγίστης ταχύτητος καὶ τὴν περιφρόνησιν πρὸς τὴν αἴθραν τοῦ ζεφύρου, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς τόσην ὑπόληψιν ὁ καπετὰν Κυριάκος.

— Αἶντε μωρὲ! εἶπε με φωνὴν γεμάτην ἀπὸ φθόνον, τί νὰ σᾶς κάνω! Ἐπρεπε νὰ σᾶς εἶχα ἐδῶ με πουνέντε χειμωνιάτικο, νὰ σᾶς καμάρωνα!... Τότε νὰ σᾶς εἶχα, νὰ βλέπαμε ποῖος ἀγαντάρει!...

— Τρέχα γύρευε! ἀπήντησεν ὁ Τετράδης.

Τώρα νὰ ἰδοῦμε ποῦ μᾶς τελείωσαν... Ἄλλος, συνεπλήρωσεν, ὕψων τὸν φανόν... Γυμνάσια κάνουν φαίνεται.

Τώρα ὅμως δὲν ἦτο μία λάμψις ἀλλὰ τέσσαρες. Ἀντιτορπιλλικὸν με τέσσαρας καπνοδόχους ἔτρεχε με ἱλιγγιώδη ταχύτητα πρὸς κατάδιωξιν τῶν τορπιλλοφόρων. Διήλθε καὶ αὐτὸ ἐγγύτατα τῆς Μπήλιως καὶ ὡς νὰ περιεφρόνει τὴν μεταβατικὴν τῆς ταχύτητα, ἐξετέλεσε πρὸς ἀνίχνυσιν δύο μεγάλης ἀκτίνος κύκλους, διε-

χόμενον με πλήρη ἀδιαφορίαν ὀλίγω μακρὰν τῆς πλώρας τῆς ἐνῶ κυριολεκτικῶς εἶχε φθάσει ἡ ψυχὴ τοῦ καπετὰν Κυριάκου εἰς τὰ δόντια. Τέλος ἐξηφανίσθη.

— Μᾶς τελείωσαν, εἶπεν ὁ Τετράδης ἀγανπέων ἀνετώτερα.

— Αἶντε μωρὲ, ἐπρόφερε μεταξὺ τῶν ὁδόντων του ὁ πλοίαρχος προτείνων τὴν πυγμὴν πρὸς τὰς ἐξαφανισθείσας λάμψεις. Δὲ φταῖτε σεῖς. Φταῖμε μεις ποῦ σᾶς ξεσκόλισαμε!.

I. E. ΔΡΥΣΚΟΣ

ΟΙ ΑΛΜΟΥΓΑΒΑΡΟΙ

Παραπλεύρως με τὴν σειρὰν τῶν ὠραίων ἔργων, τῆς ὁποίας ἤδη ἐξεδόθησαν οἱ τρεῖς πρῶτοι τόμοι, περιγράφοντες τὴν μεγάλην εἰς πολέμους καὶ εἰς ἰσχὺν ἐποχὴν τοῦ δεκάτου καὶ ἑνδεκάτου αἰῶνος τῆς βυζαντινῆς αυτοκρατορίας, τὴν ἀληθινὴν βυζαντινὴν ἐποποιίαν, ὁ κ. Γουσταῦος Schlumberger ὁ γνῶστὸς Γάλλος βυζαντιολόγος, ἀφωσιωμένος εἰς τὴν μελέτην με ὅτι συνδέεται ἢ σχετίζεται με τὴν ἱστορίαν τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, ἐκδίδει ἐν τῷ μεταξὺ μικρότερα συγγράμματα σχετιζόμενα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως με τὴν μεγάλην ἐποχὴν, τῆς ὁποίας θὰ μείνῃ ὁ κατ' ἐξοχὴν ἱστοριογράφος. Διάφοροι νομισματικαὶ καὶ τοπογραφικαὶ μελέται, βιογραφίαι καὶ πληροφῶρια Φράγκων πριγκίπων τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἄλλαι τοιούτου εἶδους μελέται καὶ συμβολαί, ἀπαρτίζουν τὴν δευτέραν σειρὰν τῶν ἔργων τοῦ ἀκαταπονήτου βυζαντιολόγου, ἅτινα ὑποβοηθοῦν εἰς τὴν βαθυτέραν καὶ ἐντελεστέραν κατανόησιν τῶν ἀνθρώπων, τῶν πραγμάτων καὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐποχῆς, τὴν ὁποίαν ὡς ἱστορικὸς εὐσυνείδητος θέλει νὰ μᾶς παρουσιάσῃ εἰς τὰς ὠραίας καὶ παλλούσας ἀπὸ ζωὴν καὶ εἰλικρίνειαν σελίδας τῶν ἔργων του.

Εἰς τὴν σειρὰν αὐτὴν ἀνήκει καὶ τὸ πρῶτον καιροῦ ἐκδοθὲν ἔργον αὐτοῦ «*Expédition des Almugavares en Orient*» περιγράφον τὴν εἰς τὴν Ἀνατολὴν κάθοδον τῆς Καταλανικῆς Ἑταιρίας τῶν Ἀλμουγαβάρων, καὶ τὴν ρωμαντικὴν καὶ αἱματηρὰν, γεμάτην

ἀπὸ περιπετειᾶς καὶ ἄθλους πρωτοφανεῖς εἰς τὴν ἱστορίαν ὅλου τοῦ κόσμου ὀδύσσειαν αὐτῶν.

Μόλις ὁ ἀναγνώστης προχωρήσῃ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ περιεργωτάτου αὐτοῦ βιβλίου καὶ ἀμέσως ἡ προσοχὴ του δεσμεύεται, καὶ ἀπὸ ἐκπλήξεως πίπτει εἰς ἐκπλήξιν πρὸ τῶν κατορθωμάτων ὑπερανθρώπου θελήσεως καὶ περιέργου οἰκειοθελοῦς πειθαρχίας τῶν μεγάλων αὐτῶν τυχοδιωκτῶν, πρωτοφανῶν καὶ μοναδικῶν εἰς τὰ χρονικά τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Εἶναι ἀδύνατον νὰ παραδεχθῇ κανεὶς ὅτι μόνον ὁ ἀγὼν τῆς ὑπάρξεως καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ζωῆς ἦτον ἐπαρκῆς νὰ γεννήσῃ εἰς τὰ στήθη καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν τοιαύτην γενναϊότητα ἡμιθέων καὶ σὺλληψιν ἀποφάσεων ἀρενωπῶν καὶ θαυμαστῶν ἐν τῇ ἐκτελέσει των. Ὑπεράνω πάσης ἡθικῆς καὶ παντὸς ἀγαθοῦ, φαίνονται αὐταὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ ὠραῖαι μέσα εἰς τὸ θαυμάσιον πλαίσιον τῆς ἀγριότητος, τοῦ ὁποίου τὸ φῶς καὶ τὸ μεγαλεῖον ἢ ἀνθρωπίνῃ σκέψις δὲν γνωρίζει ποῦ νὰ ἀποδώσῃ. Εἰς κάθε στιγμὴν τοῦ δικταετοῦς συνεχοῦς πολεμικοῦ βίου των εὐρισκόμεθα πρὸ γεγονότων ἡρωϊσμοῦ γιγαντιαίου καὶ τολμηρότητος ἀνθρωπίστου καὶ πρωτοφανοῦς, τῶν ὁποίων οἱ ἐκτελεσταὶ εἶναι μορφαὶ δυσκόλως δυνάμεναι νὰ εὐρεθῶσι μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ τῶν ἡρωϊκωτέρων καὶ τολμηροτέρων ποῦ ἀναφέρει ἡ ἱστορία.

Κατὰ τὸ 1302 ἡ εἰρήνη τῆς Calatabelloτα εἶχε θέσει τέραμα εἰς τοὺς αἱματηροῦς

ἀγῶνας τοὺς διαμειβομένους ὡς πρὸς τὴν διαδοχὴν τοῦ σικελικοῦ θρόνου, διὰ τοῦ γάμου τοῦ Φρειδερίκου τῆς Ἀραγωνίας μετὰ τὴν Ἐλεονώραν δ' Ἀηίου. Εἰς τοὺς μακροχρόνιους αὐτοὺς πολέμους, οἱ ὁποῖοι εἶχον μεταβάλλει εἰς ἐρείπια τὴν Σικελίαν καὶ μέγα μέρος τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου, εἶχον διακριθῆ αἱ περιφημοὶ καταλανικαὶ ἐταιρίαι, αἱ φέρουσαι τὸ περίεργον καὶ ξενότροπον ὄνομα τῶν Ἀλμουγαβάρων, ἢ Ἀμογσβάρων ὅπως τοὺς ἀναφέρουν οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι, ὄνομα ἀραβικῆς καταγωγῆς διδόμενον εἰς τὰς μισθοφορικὰς ἐταιρίας τὰς καταρτιζομένας κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἐν Ἰσπανίᾳ. Καταλανοί, Ναβαρραῖοι, Ἀραγωνιοὶ καὶ Γάλλοι ἀπήρτιζον αὐτάς, καὶ χιλιάδες ἐξ αὐτῶν εἶχον πολεμήσει ἐν Ἰταλίᾳ συντείναντες οὐχὶ ὀλίγον εἰς τὴν τελικὴν κατῶσιν ἐν αὐτῇ τοῦ οἴκου τῆς Ἀραγωνίας, ὀδηγούμενοι ὑπὸ ἀρχηγῶν δεδοκιμασμένων.

Μετὰ τὴν εἰρήνην ὅμως, οἱ ἀρειμάνιοι αὐτοὶ πολεμιστὰι εὐρέθησαν αἴφνης ἄνευ ἐργασίας, ἄνευ χρημάτων καὶ ἐπομένως ἄνευ ἄρτου. Ἡ στρατιωτικὴ αὐτῆ δημοκρατικὴ ἐταιρία τότε ἐσκέφθη νὰ λάβῃ σοβαρὰ μέτρα, καὶ ὡς τὸ σπουδαιότερον ἐθεώρησε νὰ θέσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς ἑνα ἀρχηγὸν μὲ ἀπεριόριστον ἰσχύν, ὁ ὁποῖος νὰ διέπῃ τὰς τύχας τῆς. Ὡς ἀνώτατος τοιοῦτος ἀρχηγὸς εὐρέθη ὁ Ρογήρος ὁ Λατίνος, ὁ ἐπονομαζόμενος Υἱὸς τοῦ Διαβόλου, καταστάς ἀργότερον κακὸς δαίμων τῶν δυστυχῶν αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν αὐτοῦ διηυθύνθησαν οἱ Ἀλμουγαβάροι εἰς ἀναζητήσιν καλλιτέρας τύχης, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἐπικουρῶν τῶν ὑπὸ μεγάλην στρατιωτικὴν δυσχέρειαν εὐρισκομένων τότε αὐτοκρατόρων τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ Τουρκομάνοι καὶ μύριοι ἄλλοι ἐχθροὶ ἐλυμαίνοντο τὰς αὐτοκρατορικὰς ἐπαρχίας, καὶ ἡ κεντρικὴ κυβέρνησις ἠδυνάτει νὰ τοὺς καταπολεμήσῃ ἑλλείψει στρατιωτῶν.

Ἀυτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦτο τότε ὁ γηραιὸς Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος ὁ Γ'. Μὲ μεγάλην δὲ χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν ἐδέχθη τὴν προσφορὰν τῶν Ἀλμουγαβάρων, τῶν ἀτρομήτων καὶ μεγάλης φήμης αὐτῶν πολεμιστῶν. Χρήματα ἀφθονα τοῖς ὑπεσχέθη καὶ δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ ἀπονεύμῃ τίτλους καὶ τὰ ἀνώτερα ἀξιώματα τῆς αὐτοκρατορίας εἰς τοὺς ἀξιωματικούς αὐτῶν, ὀνομάσας Μέγαν Δούκα τὸν Ρογήρον, καὶ ἀργότερα Καίσαρα τῆς αὐ-

τοκρατορίας, δώσας μάλιστα ὡς σύζυγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Γερμανοῦ ἱερακοτρόφου, ὡς ἀναφέρει ἡ παράδοσις περὶ τοῦ Ρογήρου, καὶ γόνον ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου, τὴν πριγκίπισσαν Μαρίαν θυγατέρα τῆς ἀδελφῆς του Εἰρήνης καὶ τοῦ ἐκθρονισθέντος βασιλέως τῶν βουλγάρων Ἀσαίν.

Δὲν παρήλθεν ὅμως πολὺς καιρὸς καὶ ἤρχισε νὰ μεταμεληθῆ διὰ τὸ μέγα ὄπερ διέπραξε σφάλμα καὶ τὴν ἀπερικοφίαν μὲ τὴν ὁποῖαν εἰσήγαγεν εἰς τὸ κράτος του τοὺς μεγαλειτέρους ἐχθροὺς καὶ τοὺς φοβερωτέρους καταστροφεῖς καὶ ἐμπρηστὰς τῶν κτήσεών του. Οἱ Ἀλμουγαβάροι ἐνίκησαν πλειστάκις περιφανῶς τοὺς Τουρκομάνους καὶ ἀπεδίωξαν αὐτοὺς ἐκ πολλῶν αὐτοκρατορικῶν κτήσεων, τὰς ὁποίας εἶχον σφετερισθῆ ἄλλ' οἱ ἀήθητοι αὐτοὶ μετὰ τὴν νίκην ἐγίνοντο θηριωδέστεροι καὶ τῶν πρώην κατακτητῶν. Ὅργια ἀνήκουστα, ἐβίασμοι καὶ δηλώσεις μανιώδεις ἐπικολούθουν πάντοτε τὰς νίκας τῶν εἰς τὰς χώρας τῶν ὁποίων παρουσιάζοντο ὡς ἐλευθερωταί. Ἡρπαζον, ἐπίεζον, ἐρήμωνον, καὶ διηνεκῶς παρεπονούντο ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἐκτελεῖ τὰς δοθείσας ὑποσχέσεις. Αὐτὴ ἦτον ἡ δικαιολογία των.

Ἐννοεῖται, ἡ δυσαρέσκεια καὶ τὸ μῖσος κατ' αὐτῶν εἶχε φθάσει εἰς τὸ κατακόρυφον, πρῶτος δὲ ἀναφανδὸν ἐκηρύχθη ἀμείλικτος ἐχθρὸς τῶν ὁ συναυτοκράτωρ τοῦ Ἀνδρονίκου, ὁ υἱὸς τοῦ Μιχαῆλ. Ὁ Μιχαῆλ ἀπεστρέφετο τοὺς Ἀλμουγαβάρους καὶ αὐτὴ ἡ ἀποστροφή του ἐπέφερε τὸν οἰκτρὸν θάνατον τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν, τοῦ φοβεροῦ Ρογήρου, ἐν Ἀδριανουπόλει.

Ὁ θάνατος ὅμως τοῦ Καίσαρος Ρογήρου καὶ πολλῶν ἐκ τῆς ἐταιρίας προῆλθε καὶ ἐκ τοῦ μίσους καὶ τῆς ἀντιζηλίας τῶν ἄλλων ξενικῶν στρατευμάτων τῶν ὑπηρετούντων ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορικὴν σημαίαν.

Ὁ Ἀνδρόνικος, εἰς τὴν κατὰ τῶν Τουρκομάνων ἐκστρατείαν ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ τῶν Ἀλμουγαβάρων, εἶχεν ἐξαποστείλει μετ' αὐτῶν ὡς στρατὸν ἐπικουρικὸν καὶ σιδηροφράκτους Σκυθὰς μισθοφόρους ἱππεῖς ὑπὸ τὸν ἔθνηκόν των ἀρχηγὸν Γεώργιον. Οἱ βάρβαροι ὅμως αὐτοὶ πολεμιστὰι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἦλθον εἰς ρῆξιν μετὰ τῶν Ἰσπανῶν συναδέλφων των, τῶν ὁποίων δὲν ἠνείχοντο τὴν ἄκραν σκληρότητα καὶ θηριωδίαν. Ἡ δυσαρέσκεια δὲ αὐτῆ δὲν ἤργησε νὰ ἐπιφέρῃ μετὰ αὐτῶν συγκρούσιν αἱματηράν, ὁμοίαν μὲ ἐκείνην, μὲ τὴν ὁποῖαν

ἐγκαινίασαν οἱ Ἀλμουγαβάροι τὴν ἐν Ἀνατολῇ κἀνοδὸν των, στρώσαντες τὰς ὁδοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως μὲ πλείονα τῶν τριῶν χιλιάδων πτωμάτων Γενονησίων. Ἐπρόκειτο ἐκ Κυζίκου ὅπου ἦσαν ἐστρατοπεδούμενοι οἱ Ἀλμουγαβάροι καὶ τὰ λοιπὰ αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα, νὰ μεταβοῦν εἰς βοήθειαν τῆς ὑπὸ τῶν Τουρκομάνων πολιορκουμένης Φιλadelphείας, ὅτε ἡ φοβερὰ αὐτῆ συγκρούσις ἐπῆλθε. Δύο στρατιῶται ἐκ τῶν μισθοφόρων ἱππέων ἀλέθοντες σίτον εἰς τινα μύλον τῆς πόλεως, ἠθέλησαν νὰ ὑπερασπίσουν μίαν γυναῖκα τὴν ὁποῖαν ἐκακοποιοῦν ἐνώπιόν των Ἀλμουγαβάροι τινές. Ἀνευρῆ ξίρις μετὰ τῶν καὶ ἐντὸς ὀλίγου θέαμα περίεργον καὶ ἀποτρόπαιον ἐξευλίχθη εἰς τὰς στενάς ὁδοὺς τῆς ἑλληνικῆς αὐτῆς πόλεως τῆς Μ. Ἀσίας. Ἰσπανοὶ καὶ Σκυθὰι μανιωδῶς ἐρρίφθησαν κατ' ἀλλήλων καὶ καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἀγριὸς ἀλληλοσφαγμὸς μὲ δύναμιν καὶ πάθος ἀκαταμάχητον ἐπικολούθησε, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐπεσαν ἑκατοντάδες ἐκ τῶν δύο μερῶν μετὰ αὐτῶν καὶ ὁ νεαρὸς υἱὸς τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Σκυθῶν Γεωργίου. Ἡ ρῆξις αὐτῆ ἐπέφερε τὸν διχασμὸν τοῦ στρατοῦ, καὶ οἱ ξένοι μισθοφόροι ἱππεῖς μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των ἀπεχώρησαν ἐκ Μ. Ἀσίας μεταβάντες εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαῆλ ἐν Ἀδριανουπόλει. Ἐφυγαν ὅμως πνέοντες τὰ μένεα κατὰ τῶν Ἰσπανῶν καὶ μὲ τὴν λύσσαν τῆς ἐκδικήσεως εἰς τὰ στήθη. Δὲν ἐπρόκειτο δὲ νὰ παρέλθῃ πολὺς καιρὸς ὅπως λάβουν ἱκανοποίησιν καὶ ἐκδικηθοῦν τὸν ἀδίκον θάνατον τοῦ νεαροῦ των ἀρχηγοῦ.

Μετὰ συνεχεῖς νίκας τῶν Ἀλμουγαβάρων ἐν Μ. Ἀσίᾳ καὶ τὴν ἐγκατάστασίν των ἐν Καλλιπόλει, ὅπου ἔστησαν καὶ τὸ ὄρητήριον τῶν ληστρικῶν καὶ φονικῶν ἐκδρομῶν των, ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν Ρογήρος ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινουπόλιν διὰ νέας διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ὅπως συναντήσῃ τὴν νεαράν του σύζυγον ἐν αὐτῇ. Μετὰ τὴν ὁπωσδήποτε συνεννόησίν του, ἐπιστρέφων καὶ πάλιν εἰς Μ. Ἀσίαν, πρὶν ἀναλάβῃ τὴν νέαν του ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Τουρκομάνων, ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῆ τὸν ἐν Ἀδριανουπόλει διαμένοντα δεύτερον αὐτοκράτορα Μιχαῆλ. Μάτηρ ἡ νεαρὴ σύζυγός του καὶ ἡ πενθερὰ του Εἰρήνη προσεπάθουν νὰ τὸν ἀποτρέψουν τοῦ σχεδίου τούτου, λέγοντες ὅτι ὁ Μιχαῆλ θὰ τὸν ἐθανάτωνε ἀφεύκτως. Ὁ Ρογήρος ἔμενεν ἀμετάτρεπτος καὶ παραλαβῶν μετ' ἑαυτοῦ 300 ἱπ-

πεῖς καὶ περὶ τοὺς χιλίους πεζοὺς μεταβαίνει εἰς Ἀδριανουπόλιν. Γίνεται ἐκεῖ δεκτὸς μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας καὶ ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς ἐδίδοντο πρὸς τιμὴν τοῦ Καίσαρος ἑορταὶ καὶ διασκεδάσεις. Ἦτο ἡ ἐβδόμη ἡμέρα τῶν ἑορτῶν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Μιχαῆλ καὶ ἡ νεαρὰ βασίλισσα Μαρία ἡ σύζυγός του ἐπεριποιοῦντο εἰς τὸ μέγα τρικλίνιον τῶν ἀνακτόρων τῆς Ἀδριανουπόλεως αὐτὸν καὶ τοὺς ἀρειμάνιους ἀξιωματικούς του. Ἦ εὐθυμία εἶχε φθάσει εἰς τὸ κατακόρυφον, ὅτε περὶ τὸ τέρμα τοῦ γεύματος αἰφνιδίως ἀπὸ ὄλας τὰς θύρας ὤρμησαν ἐκβάλλοντες φωνὰς τρομακτικὰς καὶ ἀγρίας ἑκατοντάδες σιδηροφράκτων στρατιωτῶν ἐχόντων ἐπὶ κεφαλῆς των τὸν γηραιὸν ἀρχηγὸν των Γεώργιον ἦσαν οἱ Σκυθὰι, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐπιστρέψει τὴν ἡμέραν ἐκείνην μὲ ἑννέα χιλιάδας Τουρκοπούλους καὶ ἄλλους αὐτοκρατορικοὺς στρατιώτας ἐκ τῶν βουλγαρικῶν συνόρων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ πριμικηρίου Κασσίου. Κατὰ τὴν αἰφνιδίαν ἐκείνην ἐφοδὸν ὁ Γεώργιος μὲ βλέμμα δαιμονισμένον ἐξήτει τὸ θυμὸν του ὅπως ἐκδικηθῆ τὸν θάνατον τοῦ κατακρευομένου ὡμῶς υἱοῦ του εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Κυζίκου. Ὁρμᾶ κατὰ τοῦ Μ. Δουκὸς καὶ ἐμπήγει τὴν σπάθην του εἰς τὸ σῶμα του. Μάτην προσεπάθησεν οὗτος νὰ ξιφουλκήσῃ. Οἱ ἐπιδρομεῖς εἶχον ἐπιπέσει ἀγρίως καὶ ἐν μιᾷ στιγμῇ κατακομματιάζεται, ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ προσκεκλημένοι Ἀλμουγαβάροι. «Καὶ ἔτσι, καθὼς ἀναφέρει ὁ Βυζαντινὸς χρονογράφος Παχυμέρης, ἐτερμάτισε τὸν βίον του ὁ ἀδίκος καὶ ἀνθάδης αὐτὸς βάρβαρος, ἀλλὰ τολμηρὸς καὶ ἀτρόμητος». Ἦτο μόλις τεσσαρακοντούτης.

Εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ φόνου τοῦ Καίσαρος Ρογήρου καὶ τῶν πλείστων τῶν συνοδῶν του εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ἀδριανουπόλεως μανία λύσσης κατέλαβε τοὺς ἐν Καλλιπόλει Ἀλμουγαβάρους. Ὁχυρώθησαν τάχιστα ἐν αὐτῇ καὶ ἀναφανδὸν ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. Εἶναι ἀπερίγραπτοι αἱ δηώσεις καὶ αἱ καταστροφαὶ τὰς ὁποίας ἐπέφεραν εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν. Τὰ πέριξ τῆς Καλλιπόλεως καὶ αἱ ἀκμάζουσαι πόλεις εἰς τὰ παράλια τῆς θαλάσσης τοῦ Μαρμαρᾶ ἐρημώθησαν κατοίκων, τῶν μὲν νέων πωλουμένων ὡς ἀνδραπόδων, τῶν δὲ λοιπῶν φονευομένων ἀσπλάγχτως. Μία νεκρικὴ ἠρεμία ἠπλώθη καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν. Ἡ φωνή: «Ἀραγωνιοὶ, ἀκονίσατε τὸν σίδηρον», ἠκούετο φοβερὰ καὶ ἡ ζωὴ ἐξηφανίζετο ἕως ἐκεῖ ὅπου ἐφθανε ἡ

ἀπαισία αὐτῆ κραυγῆ. Τὸ μῖσος καὶ ἡ λύσσα τῆς ἐκδικήσεως καὶ μία ἀκατάσχετος ὄρμη καὶ ἐπιθυμία πρὸς καταστροφήν καὶ ἐρήμωσιν ἐγένων εἰς τὰς ψυχὰς τῶν παραδόξων αὐτῶν πολεμιστῶν τὸν ἔρωτα τοῦ ὀλέθρου.

Ἄλλοτε ἐπ' ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ ὁμοία κραυγὴ φανατικῶν δοξολογοῦσα τὸν Θεὸν ἐνέσπειρε τὸν τρόμον καὶ τὸν θάνατον εἰς τοὺς κατοίκους τῶν θερμῶν ἀφρικανικῶν πόλεων καὶ χωριῶν, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν ἱερὰν κραυγὴν « Δόξα εἰς τὸν Θεόν », ἐτρόμαζον περισσότερο παρ' ὅσον ὅταν ἤκουον τοὺς βρυχηθμοὺς τῶν λεόντων τῶν ἀφρικανικῶν ἐρήμων. Ἄλλ' οἱ ροπαλοφόροι ἐκεῖνοι φανατικοὶ δι' ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ ἐφόνευον τοὺς ἀπίστους καὶ αἰρετικούς νομίζοντες ὅτι εὖτω γίνονται ἀρεστοὶ εἰς τὸν Θεόν. Ἡ ὄρμη ὅμως καὶ τὸ πάθος τῶν Ἀλμουγαβάρων ἦτο ἀκατάληπτα. Μόνον ἡ περιφρόνησις τοῦ θανάτου καὶ ἡ ἐπιθυμία πρὸς ἐξευτέλισιν αὐτοῦ ἤμποροῦσε νὰ ἐξηγήσῃ κατὰ τι τὴν μανίαν ταύτην τοῦ ὀλέθρου.

Μάτην οἱ αὐτοκρατορικοὶ ἐπεχείρησαν τὴν ἐξόντωσιν τῶν ἐπιγείων αὐτῶν διαβόλων. Ἡ νίκη πάντοτε ἔστρεφε τοὺς Ἀλμουγαβάρους. Ἡ συνεχὴς δὲ αὐτῆ ἐπιτυχία καὶ θρίαμβος τοῖς ἔδωκε τοιοῦτο θράσος ὥστε καὶ ἄλλας ἐπαρχίας, μὴ δηωθείσας ἔτι, ἀπεφάσισαν νὰ ἐπισκεφθῶσιν. Οὕτω ἐντὸς ὀλίγου ἡ Θράκη ἢ Μακεδονία καὶ ἡ Θεσσαλία ἔγειναν ἐρμαιον τῶν ἀγρίων καὶ βαρβάρων αὐτῶν ὄρδων.

Μακρὰ καὶ περιέργως εἰς ἄκρον εἶναι ἐφεξῆς ἡ ἐξέλιξις τῶν τυχῶν τῆς Καταλανικῆς ἐταιρίας. Ὅτι ἀδυνατεῖ εὐκόλως ἡ ἀνθρωπίνη φαντασία νὰ συλλάβῃ παρουσιάζεται εἰς τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας τῶν ἐτῶν αὐτῶν, συγγραφείσας ἀπὸ ἕνα περιέργου τύπου ἱστορικοῦ στρατιώτου, τὸν Ἰσπανὸν Μουντάνερ ἐκ τῆς ἐταιρίας τῶν Ἀλμουγαβάρων. Ἐκάστη σελὶς εἶναι καὶ μία εἰκὼν σκηνῶν ἀφαντάστων, γεμάτων ἀπὸ ἀγρίων μεγαλείων, αἱ ὁποῖαι μὲν ταῦτα διεγείρουν τὸν θανασιμὸν καὶ τὴν ἐκπληξιν. Ὑψηλὸν ἀφθονὸς καὶ δυσκολοφάνταστος, κατάλληλος διὰ λογογραφικὴν ἐργασίαν, ὅπου καλλιτέχνης συγγραφεὺς ἀκόπως δύναται νὰ ἐπιτύχῃ θέματα ὑπέροχα, εἰκόνας σπανίας, πλήρεις δυνάμεως καὶ μεγαλείου, ἀπορροεούσας ἐξ ἐνστάτου καὶ φυσικῆς ὁρμῆς πρὸς τὸν πόλεμον καὶ μιᾶς κτηνώδους ἀφοσιώσεως πρὸς μίαν ἰδέαν ἀόριστον, ἡ ὁποία ὠθοῦσε τοὺς πολεμιστὰς τούτους πρὸς τὴν νικην ἢ τὸν θάνατον. Ἡ ἀναζητήσις τύχης καὶ ἡ ἀγνοία τῶν πρὸς ἐπιτυχίαν ταύτης δι' ἔργων

εἰρηνικῶν καὶ ἡσυχῶν τοὺς ἔφεραν εἰς ἀπελπισίαν κατὰ τὸν πόλεμον καὶ τοὺς ἀνεδεικνυε πάντοτε πολεμιστὰς ὑπερόχους, ἀνικήτους.

Μίαν ἡμέραν αἴφνης ὁ μικρὸς ἀλλ' ἀτρόμητος αὐτὸς στρατὸς εὐρέθη ἄνευ ἀρχηγοῦ καὶ ὀδηγοῦ, σῶμα ἄνευ κεφαλῆς εἰς τὰς ἐρημωμένας πεδιάδας τῆς Θεσσαλίας. Ὁ τελευταῖος μετὰ τῶν μεγάλων ἀρχηγῶν τῶν τοὺς ἐγκατέλειπε καὶ ἔφυγε κρυφίως. Τρέλλα κατέλαβε τότε δλόκληρον τὸ στρατεύμα εἰς τὴν ἀπροσδόκητον εἴδησιν. Ἀποτυφλωμένοι δὲ ἀπὸ ἕνα ἀνόητον φόβον ὅτι ἔγιναν θύμα προδοσίας εἰς τόπον ὅπου πανταχόθεν ἐχθροὶ τοὺς παρεμόνευαν, ὅπως εἰς ἀγέλας καὶ κοίμνια ἕνας αἰφνίδιος ὑποπτος κρότος ἢ θόρυβος πλησιάζοντος ἀγριμοῦ μεταδίδει σύγχυσιν καὶ πανικὸν ἀκατανόμαστον ἐπιφέροντα τὸν ἀλληλοσπαραγμὸν καὶ τὸν ὀλεθρον αὐτῶν, ἡ ἀγέλη αὐτῆ τῶν τυχοδιωκτῶν ἀρπάσασα τὰ ὄπλα λυσσῶδως ἤρρισε νὰ ἀλληλοσπαραῖται καὶ ἐν μιλῆ ὀφθαλμοῦ δεκατέσσαρες τῶν ἀξιωματικῶν ἐσφάγησαν. Τὸ γεγονός τοῦτο παρέλυσε ἐφεξῆς τὴν ἀρρηκτον ἐνότητα τῆς ἐταιρίας. Μετεβλήθη αὐτὴ εἰς συμμορίας ληστρικές, αἵτινες ἐλυμαίνοντο τὴν δυστυχῆ Θεσσαλίαν.

Τὸ τέλος τῆς ἡρωϊκῆς αἰματηρᾶς καὶ περιέργου αὐτῆς ὀδυσσεΐας τῆς Καταλανικῆς Ἐταιρίας ὑπῆρξεν ἡ ἐν Κοπαίδι μάχη, ὅπου οἱ Ἀλμουγαβάρου ἀντιπαραταχθέντες κατὰ τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων ὄλων τῶν Φράγκων ἡγεμόνων Ἑλλάδος, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας κατετρόπωσαν αὐτὰ καὶ ἴδρυσαν ἐν Ἀττικῇ Ἰσπανικὸν Δουκάτον διαρκέσαν ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη, καὶ ἔληξεν οὕτω ὁ πρωτάκουστος αὐτὸς στρατιωτικὸς τυχοδιωκτικὸς βίος διαρκέσας ἀπὸ τοῦ 1302 μέχρι τοῦ 1311.

Ὡμότης, ἀγριότης, θηριωδία ἐχαρακτήρισεν αὐτὸν κατ' ὄλην τὴν διάρκειάν του καὶ μ' ὄλον τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν περιεργότερων καὶ χαρακτηριστικωτέρων ἐπιδρομῶν τῶν γενομένων ἐν Ἀνατολῇ. Κάτι τὸ ἱπποτικὸν ἀναμειγμένον μὲ τὴν μεγαλειτέραν βαρβαρότητα καὶ σκληρότητα ψυχῆς, τὸ ἀτρόμητον καὶ τῆς ἀπελπισίας τὸ ἀνίσχυρον ἐπ' αὐτῶν τοὺς ἐξεχώριζεν. Ἐρρίπτοντο εἰς τὸν πόλεμον πρὸς ἀναζητήσιν τῆς εὐτυχίας ἀπὸ αὐτὸν μόνον τὴν ἐπιρρίμενον, καὶ αὐτὸς πάλιν ὁ πόλεμος ὁ συνεπάγων τὸν ὀλεθρον ἦτον ἡ ἀρχὴ τῆς εὐτυχίας τῶν. Ψυχὰι περιεργοὶ, μὴ ἀντιλαμβάνόμεναι καμμίαν ἡθικὴν, καμμίαν ἀρετὴν, ἀπεστρέφοντο μὲν ταῦτα τὴν δολιότητα.

Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ ἀκαταπονήτου βυζαντιολόγου κ. G. Schlumberger πλὴν τοῦ φωτὸς τὸ ὁποῖον ρίπτει εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν τελευταίων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, ἀκολουθοῦν τὸ χρονικὸν τοῦ Ἰσπανοῦ Μουντάνερ καὶ τοὺς συγχρόνους Βυζαντινοὺς χρονογράφους Νυμφόρον Γρηγοράν καὶ Παχυμέρη, ἔχει προσόντα καὶ βιβλίου καθαρῶς λογογραφικοῦ. Περιγράφει μετὰ τόσης ζωηρότητος τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα, ἐπιμένει τόσον εἰς τὰς περιεργότερας καὶ γεμάτας ἀπὸ μεγα-

λείων σκηνὰς τῆς ὀδυσσεΐας αὐτῆς, ὥστε νομίζει κανεὶς ὅτι ἔχει πρὸ αὐτοῦ ἀληθινὴν ἐποποιίαν τῆς ἐκστρατείας αὐτῆς, ἕνα ἔργον φαντασίας καὶ ποιήσεως. Ἐπεσώρευσε ὕλικὸν διὰ λογογραφικὴν ἐκμετάλλευσιν ἀφθονον καὶ ὠραῖον διὰ τοὺς θέλοντας καὶ δυνάμενους νὰ ἐμπνευσθοῦν ἐξ αὐτοῦ. Δι' ἡμᾶς δὲ τοὺς Ἕλληνας ἡ συγγραφὴ αὐτὴ εἶναι πολῦτιμος διὰ τὴν κατανόησιν τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους μας, καὶ τῶν δυσχερειῶν τὰς ὁποίας ὑπέστη τοῦτο κατὰ καιροῦς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς τὸν Ἐκλαμπρότατον

κόμητα Βιάρου Α. Καποδίστριαν.

Κατὰ τὸ 1821 ἔτος καλόγεροι τινὲς ἐκ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἦλθον εἰς τὴν Κρήτην ἔχοντες μαζί των καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν Μοναστηρίων των δηλ: τὴν ἁγίαν ζώνην, τὴν κάραν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, καὶ τὸν τίμιον σταυρὸν στολισμένον μὲ διάφορα ἀτίμητα πετράδια. Κατὰ τὴν 24 Ἰουνίου οἱ Τούρκοι ὤρμησαν ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν καὶ πρῶτον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Μητροπόλεως ὅπου εἰρὶσκειτο ὁ Μητροπολίτης μ' ὄλον τὸν κλήρον καὶ μετὰ πολλῶν Χριστιανῶν ἐπιτελοῦντες τὴν θείαν μυσταγωγίαν ὅπου ἐρέθησαν καὶ οἱ ἄνω εἰρημένοι καλόγεροι τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Τελειωθείσης δὲ τῆς λειτουργίας ὤρμησαν οἱ ἐχθροὶ ὡς ἀγριοὶ λύκοι ἐναντίον τῆς ποιμνῆς καὶ σπᾶσαντες τὰς θύρας τῆς Ἐκκλησίας τὰς ὁποίας εἶχον κλείσει οἱ παρερεθέντες Χριστιανοὶ κατέσφαξαν ὄλους τοὺς ἐκεῖ ἐυθεθέντας Χριστιανούς, ὁμοίως καὶ τὸν Μητροπολίτην μὲ ὄλους τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς, καὶ τέσσαρους ἐκ τῶν ἄνωθεν καλογήρων. Οἱ δὲ συνάδελφοί των βαστώντες τὰ ἄνω ἱερωμένα λείψανα ἐλυτρώθησαν, οἵτινες καὶ λαβόν-

τες τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Κοινόλου τῆς Α. Μ. τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ὀνομαζομένου Δομένικο Σανταντιάνο, ὁμοῦ μὲ τοὺς ἱερωμένους θησαυροὺς καὶ ἄλλα διάφορα ἀφιερῶματα τούτων ὁμοῦ καὶ χρήματα μετὰ παρέλευσιν δέ των ἡμερῶν ἐπρόβαλεν ὁ Κόνσολας αὐτὸς πρὸς τοὺς ρηθέντας καλόγερους ὅτι ὁ Πασιᾶς ζητεῖ νὰ τοῦ παραδοθῶν ὄλοι οἱ θησαυροὶ ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὴν ἐξουσίαν των. Βιασμένοι οἱ καλόγεροι ἐπαράδωσαν εἰς ἱερωμένον Κόνσολον τὴν ἁγίαν Κάραν, καὶ κλειδύσαντες τὸ ἔξω κλίφι τῆς ἁγίας ζώνης, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀργυροῦν, καθὼς καὶ τὸ κλίφι τοῦ τιμίου σταυροῦ τὰ παρέδωσαν λέγοντες ὅτι εἰς ἐκείνην τὴν ταραχὴν ἔχασαν τὰ κλειδιά, καὶ ὅτι εἶναι τὰ ἅγια μέσα κλειδωμένα ὁμοίως καὶ 48 χιλιάδες γρόσια διὰ νὰ τὰ παραδώσῃ τοῦ Πασιᾶ. Ἀγνοεῖται ὅμως ἂν τῷ ὄντι τὰ ἐζήτησεν ὁ Πασιᾶς. Κατὰ δὲ τὸ 1822 ἔτος περὶ τὰς 10 Φεβρουαρίου μὲ ἐμβαρκάρισεν ὁ Κόνσολας τῆς Γαλλίας ὀνομαζόμενος Λουκάς Μπόζος μὲ μίαν Μπουμπάρδαν Φραντζέζικην φορτωμένην μὲ διάφορα εἶδη τῆς Κρήτης, διὰ νὰ μὲ ἐγγάλλῃ εἰς Σύρον ἢ ὁποῖα ἐπήγαγεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ ἐμβαρκαρῆσθην, ἔφεραν καὶ τοὺς τρεῖς Καλόγερους εἰς τὸ ἴδιον καράβι, οἱ ὁποῖοι ἐκρατοῦσαν 12 τζουβάλια γεμάτα ἀφιερῶματα διάφορα τῶν Χριστιανῶν, τρία σεντούκια καὶ ἕνα μπουῶλον καὶ ἐσηκώθημεν εἰς τὰ πανὰ, ἀκολουθοῦντες τὸν δρόμον μας, ἐπήγαμεν ἔξω τῆς Σαντορίνης ἀνέμον δὲ σφοδρῶ γινόμενον ἐβιά-

* Δημοσιεύομεν, μὲ τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ χειρογράφου, τὸ ἐπιπέδιον τοῦτο τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἐξ ἀπὸ γράφου τὸ ὁποῖον μᾶς ἐστάλη ἐκ πηγῆς ἀδελφικῆς. Τὸ ὄνομα τοῦ ἀποστείλαντος διὰ λόγους ἰδιαιτέρους παρεκλήθημεν ν' ἀποσιωπήσωμεν.

σθημεν να εμποδίσωμεν εις τον λιμένα της Σπιναλόγκας της Κρήτης. Έξω δε του λιμένος τουτου μας επροσκάλεσεν ένα καράβι σπειζιώτικον κρουσάρικον, το οποίον αφού μας έδесе μας έτραβα δλην την ημέραν και την νύκτα ήλθεν ή πάσσαρα του καραβίου και μας έβηζητάρισε πέρνοντας μαζί ή των τα χαρτία του καραβίου τον λουστρόμον και ένα από τους τρεις καλογέρους· και επειδή ακόμη το πλοϊον από τον υπερβολικόν άνεμον του ακολουθούσαμεν και όντας δηρηγορότερον τα ξημερώματα το έχασαμεν χωρίς να το βλέπωμεν τελείως και βλέποντας ο καπιτάνος μας ότι το καράβι δέν φραίνετο εμποδισεν όπισω και μετά δύο ημέρας επήγαμεν εις Σπιναλόγκαν και ευγήκεν έξω ο καπιτάνος και πάλη επέστρεψε την δευτέραν ημέραν πάλη ευγήκεν έξω και μετά παρελευσιν μίας ώρας ήλθον επάνω εις το καράβι δύο καΐα με τούρκους και επήραν τους Καλαγέρους, τους όποιους ως φαίνεται επρόδωσεν ο Καπιτάνος· και πέρνοντας τους τους εκτύπησαν με τα μαχαίρια αφίσαντες αυτούς ήμισθανείς και ευγάζοντάς τους έξω τους έστειλον εις το μεγάλον Κάστρον εις τον Πασιά· και τον μόν ένα τον γεροντότερον τον εκρέμασαν, τον δε άλλον τον νεότερον τον έχάσαν τον Μουζούρ άγιά την ερχομένην ημέραν έστειλεν ο Μπέης της Σπιναλόγκας εις το καράβι τον γραμματικόν του δια να περιλάβη τα όσα πράγματα ειχον οι Καλογέροι και επερίλαβε μόνον τα τρία σεντούκια λέγοντάς του ότι μόνον αυτά είναι αυτών των Καλογέρων τα πράγματα· το δε μπαούλον λέγοντάς του ότι είναι ιδικόν μου το αφήσεν και μετά τρεις ώρας τον έστειλαν πάλη όπισω δια να πάρη και το μπαούλον και αν ήναι ιδικόν μου να με υποχρεώση να το ανοίξω δια να ιδή τί περιέχει μέσα· έγω δε μη θέλοντας να του ανοίξω μη έχοντας και τα κλειδιά, έζήτησε δια να το πάρη στανικώς· και γνωρίζων ότι εις αυτό το μπαούλον εδρίσκονται όλοι αυτοί οι ιεροί θησαυροί του επρόβαλον να του δώσω γρόσια να με το αφήση, και παρευθής επήγεν έξω λέγοντας του μπέη ότι το μπαούλον είναι ιδικά μου ρούχα γεμάτα και μετά δύο ώρας επέστρεψε ζητώντας μου δέκα χιλιάδες γρόσια δια να μου το αφήση. Έγώ προσποιούμενος ότι δέν έχω γρόσια του επρόσφερα το ώρολόγι μου με την καδένα του και με διάφοραις βούλαις στοχαζόμενος μήπως ευχαριστηθή με αυτό· αυτός όμως δέν ευχαριστήθη με αυτό αλλά μου έζήτησε και άλλα γρόσια λέγοντάς μου ότι αυτό μόλις άξιζει γρόσια εξακόσια και βλέποντας το άμε-

τάθειον της γνώμης του του επρόσφερα 140 ρουμπιέδες και ευχαριστηθείς με αυτά άνεχώρησε και την άλλην ημέραν ο Καπιτάνιος έσήκωσε την μπουμπάρδα και την άραξεν εις το νηοί όνομαζόμενον Ντία επέναντι του μεγάλου Κάστρου, όπου ήτον και άλλα καράβια ευρωπαϊκά άραμένα και αφού άράξαμεν ο Κόνσολος βρετάνος έστειλεν επάνω τον αδελφόν του όνομαζόμενον Αντώνιο-Σανταντώγιο δια να λάβη τα μείναντα πράγματα των καλογέρων. Έλθών ο Κ. Α. Σανταντώγιος αδελφός του Κονσόλου έζήτησε την κλειδαριά του μπαούλου και ανοίξας αυτό ειδεν εις αυτό την άγιαν ζώνην, τους δύο σταυρούς με τους άτιμήτους λίθους και διάφορα ιερά άμφια άσιμικά και πολύτιμα· μαλαγματικά άφιερώματα των χριστιανών τα όποια επερίλαβε μετά των δώδεκα τζουβαλλίων άσιμικά και ιερά σκεύη και προς το έσπέρας ή Μπουμπάρδα άνεχώρησε δια Κωνσταντινουπόλην, και επειδή τον έποπτευόμον ως προδότην ως απεδείχθη, έμβήκα εις ένα άλλον καράβι, και την ώραν όπου έμβήκα μ' επαράδωσεν ένα γρόπον γρόσια βουλωμένα με την βούλαν του δια να τα παραδώσω εις τον Κόνσολαν τα όποια και αυτά απαρθένευον της άγιης ζώνης και άμέσως τα παρέδωσα εις τον ίδιον αδελφόν του Αντώνιον όστις άμέσως τα εξεβούλωσε και τα έμέτρησε, των όποιων ή ποσότης στοχαζόμαι να ήναι 10 έως 12 χιλιάδας αν δέν λαθάνομαι αφού τα επερίλαβε μοι έδωσε ιδιόχειρόν τον αποδεικτικόν δια την περιλαβήν αυτών το όποιον επαράδωσα εις τον κύριον Γεράσιμον Σβορόνον εις Σύρον επειδή μ' ειπεν ότι είναι επίτροπος των Καλογέρων του Άγιου Όρους δια να εξετάση δι αυτά τα πράγματα. Αύτός λοιπόν ο Δομένικος Σανταντώγιος εδρίσκειται εις Σαντορίνην όστις κατακρατεί όλα αυτά χωρίς να δώση ούτε εις το έθνος ούτε εις κανένα κοινόν της Ελλάδος· άλλ' ως άλλος έχθρός της πίστεως και της πατρίδος οικειοποιήθη και οικειοποιείται άχρι της σήμερα. Δια τουτο λοιπόν Εκλαμπρότατε ήλθον ενταύθα να γνωστοποιήσω προς την Α. Έκλ· δια να κοινοποιήση προς την Σ. Κυβέρνηση της Ελλάδος δια ν' αποσπάση τους ιερούς τούτους θησαυρούς και τα ιερά σκεύη, τα χρήματα τα όποια και ζώντες οι καλόγηροι και μετά θάνατον τους απαρθένευον και απαρθένευον εις το έθνος· και μένω εδσεβάστω.

Ο πολίτης
ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΙΝΑΡΙΑΚΗΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

Θέατρον Νεαπόλεως: „Τὸ Στοιχείμα“, παραμῦθι εἰς πράξεις τρεῖς, ἔμμετρον, ὑπὸ Ἰωάννου Πολέμη.

Ἡ «χώρα τῶν ὀνείρων» ὅπου διαδραματίζεται τὸ παραμῦθι τοῦ κ. Πολέμη, εἶνε ὅπως κάθε ἄλλη χώρα. Ἐχει ἕνα ὠραῖον παλάτι, με πολλὰς θύρας καὶ με διπλὰ παραπετάσματα, διὰ νὰ εἰμποροῦν νὰ κρύπτονται εὐκολὰ αἱ βασιλοπούλαι καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ κρυφακούουν. Ἐχει ἕνα βασιλέα ἀγαθόν, εὐπιστόν, χονδροκομμένον καὶ ὀλίγον τι ξύλινον. Ἐχει μίαν βασιλισσαν κακὴν, μοχθηρὰν, διεφθαρμένην, ἄπιστον, — καὶ φυσικὰ, ἀφοῦ δὲν εἶνε μητέρα ἀλλὰ μητριὰ τῆς ὠραίας βασιλοπούλας. Ἡ ὠραία βασιλοπούλα ἔχει τὴν παραμάναν τῆς, τὴν ἀγνόγητά τῆς, τὴν εὐαισθησίαν τῆς καὶ ἀρετὴν δόσιν πονηρίας πρὸς τὸ παρὸν μισεῖ τὴν μητριάν τῆς καὶ λατρεύει τὸν πατέρα τῆς. Τὸ παλάτι ἔχει ἕνα σωρὸν αὐλικούς, φλυαροὺς, περιέργους καὶ ἀνάλατους, καὶ ἕνα κήπον «ἀνθόσπαρτον» ὅπου ρεμβάζουν οἱ ἔρωτευμένοι. Ὅπως οἱ αἰῶνες, καὶ τὰ παλάτια ἀντιγράφουν ἄλλα...

Ἡ ὠραία βασιλοπούλα, — Ἀνθοῦσα τὴν λέγον — εἶνε εἰς ὥραν γάμου. Ὁ πατέρας τῆς ἐπιθυμεῖ νὰ τὴν ὑπανδρευθῆ, καὶ εὐτυχῶς οἱ γαμβροὶ δὲν λείπουν. Τρεῖς εὐρίσκονται τότε εἰς τὸ παλάτι, διεκδικοῦντες τὴν ἀβράν τῆς χεῖρα: ὁ Ροδερίγος δούξ τῆς Βενετίας, ὁ πρίγκιψ τῆς Περγάμου καὶ ὁ πρίγκιψ τῆς Ραιδεστοῦ. Ἄλλ' ἢ Ἀνθοῦσα, — ὅπως συμβαίνει συχνά, καὶ ὄχι μόνον εἰς τὰ παραμῦθια — δὲν δέχεται κανένα. Δὲν θέλει νὰ ὑπανδρευθῆ, διότι, φεύγουσα, θάφινε μόνον τὸν πατέρα τῆς με τὴν κακὴν βασιλισσαν Φλώραν, τὴν μητριάν τῆς, τὴν ὁποίαν φροβεῖται:

Δὲν πρέπει ἐγὼ νὰ φύγω.

Γι' ἀγάπην τοῦ πατέρα μου κάθε μου πόθο πνίγω.

Ὁ νοῦς μου πρέπει ἀκοίμητος ἐδῶ νὰ παραστέχη

Γιὰ νὰ προσθαῖνῃ κάθε τί ποῦ ὁ νοῦς τῆς θά του πλέχη.

Καὶ διὰ νὰ κερδίσῃ καιρὸν, καταφεύγει εἰς τὸ ἔξῃς στρατήγημα. Τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, ὁ πα-

τέρας τῆς εἶχε προσκαλέσῃ ἕνα περίφημον ζωγράφον, τὸν Πάμφιλον, διὰ νὰ τῆς κάμῃ τὴν εἰκόνα τῆς. Πρὸς τὴν εἰκόνα αὐτὴν οἱ τρεῖς μνηστήρες πρέπει νὰ ἐκφράσουν, καθένας με τὴν σειράν, τὸν ἔρωτά των, καὶ ὅποιος κατορθώσῃ νὰ τὴν συγκινήσῃ με τὰ λόγια του — τὴν εἰκόνα — νὰ τὴν κάμῃ

... συγκίνησι νὰ νοιώσῃ

καὶ νὰ τὴν δείξῃ φανερὰ στὴν ὄψιν τῆς...

ἐκεῖνος θὰ εἶνε ὁ ἐκλεκτός, ἐκεῖνος θὰ γίνῃ ἄνδρας τῆς βασιλοπούλας.

Αὐτὸ εἶνε τὸ στοιχείμα, τὸ ὅποιον προβάλλει εἰς τὸν πατέρα τῆς ἢ Ἀνθοῦσα. Τώρα ὅμως ἔχει καὶ ἄλλον λόγον, πολὺ σπουδαιότερον ἀπὸ τὸν φόβον τῆς μητριᾶς, διὰ νὰ ἐπιμείνῃ: Ἀγαπᾷ τὸν ζωγράφον Πάμφιλον, — ἢμποροῦσε νὰ γίνῃ διαφορετικὰ; — καὶ ὁ μυστικός τῆς πόθος εἶνε νὰ τὸν ὑπανδρευθῆ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ τὰ ὀνείρα τῆς θὰ ἐπραγματοποιούντο, καὶ εἰς τὸ παλάτι θὰ ἢμποροῦσε νὰ μείνῃ, φρουρός ἀκοίμητος τοῦ πατέρα τῆς καὶ κατασκοπος τῆς μητριᾶς τῆς. Τώρα, εἶνε ὅπως διόλου περιττὸν νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι καὶ ὁ ζωγράφος ἐπίσης ἀγαπᾷ τὴν βασιλοπούλαν. Ἄλλὰ:

Κε' ὁ ποῦ γοργόφτερος ἀετός, ποῦ ξεκινᾷ ἀπ' τὰ κάστρα
Ὅσο ψηλὰ κι' ἂν σηκώθῃ, μπορεῖ νὰ φθάσῃ τὰστρα;

Ἔ, αὐτὸ θὰ τὸ ἰδοῦμεν...

Ὁ πατέρας τῆς βασιλοπούλας δέχεται τὸ στοιχείμα, καὶ οἱ τρεῖς μνηστήρες ἐτοιμάζονται νὰ ὑποβληθῶν εἰς τὴν παράδοξον δοκιμασίαν. Ἄλλ' οἱ τρεῖς ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ μείνουν δύο. Τὸν πρῶτον καὶ τὸν καλλίτερον, τὸν δοῦκα τῆς Βενετίας, τὸν θέλει διὰ λογαριασμόν τῆς ἢ Φλώρα. Τοῦ κατηγορεῖ τὴν προγονὴν τῆς, τοῦ ἐκφράζει ἔρωτα, τὸν καταφέρνει, καὶ εἰς μίαν στιγμὴν πίπτει στὴν ἀγκαλιά του. Τὴν ὥραν ἐκείνην Ἰσα-Ἰσα νὰ καὶ ὁ βασιλεὺς! Δια-

κρίνει κάτι φοβερόν εἰς τὸ σκότος τῆς αἰθούσης, καὶ ζητεῖ φῶτα διὰ νὰ βεβαιωθῆ... Ἄλλ' ἢ Ἀνθοῦσα, ἢ ὁποία ἦτο κρυμμένη ὑπὸ τὸ διπλοῦν παραπέτασμα καὶ τὰ εἶχεν ἀκούσει καὶ τὰ εἶχεν ἰδῆ ὅλα, ἔξορμα, ἀπωθεῖ τὴν μητριάν τῆς, καὶ — πρὶν ἔλθουν τὰ φῶτα — ἀντικαθιστᾷ τὴν Φλώραν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Ροδερίγου. Καὶ ὅταν πλέον φθάνουν τὰ φῶτα, ὁ βασιλεὺς δὲν βλέπει — ὅπως ἐνόμισεν εἰς τὴν ἔρχην — τὴν σύζυγόν του ἄπιστον, ἀλλὰ τὴν θυγατέρα του... βιαστικὴν καὶ ὀλίγον παράσπονδον. Διότι εἶχε κάμει τὴν ἐκλογὴν τῆς, χωρὶς νὰ περιμείνῃ τὸ στοιχείμα... Ἐν τούτοις ὁ ἀγαθὸς βασιλεὺς τὴν συγχωρεῖ προθυμότατα, καὶ δέχεται ὡς γαμβρόν του τὸν δοῦκα τῆς Βενετίας.

Ἀπὸ ἐδῶ ἀρχίζει τὸ δράμα τοῦ Πάμφιλου. Ὁ δυστυχὴς ζωγράφος δὲν γνωρίζει, ὅτι ἢ Ἀνθοῦσα του ἠναγκάσθη νὰ φανῆ ὅτι θέλει τὸν Ροδερίγον, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰποκρύψῃ τὸ αἶσχος τῆς μητριᾶς τῆς καὶ νὰ σώσῃ τὴν τιμὴν τοῦ πατέρα τῆς. Τὸ μυστικόν τῆς τὸ κρύπτει ἀπὸ ὄλους, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν ἀληθινὸν ἔραστήν. Οὔτως ἐπέχεται ρῆξις, ὁ ζωγράφος πετᾷ τὰ πινέλα του, ἀφίνει ἡμιτελὴ τὴν εἰκόνα, καὶ φεύγει. Μόνον διὰ τῆς μεσιτείας τῆς παραμάνας — ἢ ὁποία ποῖός ἔφερε τί τοῦ εἶπεν, — φαίνεται ὅτι ἐπιστρέφει καὶ τὴν ἀποτελειώνει. Ἄλλὰ τὸν ἔρωτα ἔχει διαδεχθῆ ἢ ἀπόγνωσις.

Ἐν τούτοις ἐπέχεται ἐξήγησις μεταξὺ Ἀνθοῦσας καὶ Ροδερίγου. Ἡ Βασιλοπούλα τῷ λέγει διὰ ποῖον λόγον ἐδέχθη τὴν χεῖρά του, καὶ τὸν διαβεβαιώνει ὅτι δὲν τὸν ἀγαπᾷ, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ τὸν ἀγαπήσῃ, καὶ ὅτι θὰ τὸν ἀπολυθῆ ὡς σύζυγος μόνον κατὰ τύπους. Ὁ Ροδερίγος, ὁ ὁποῖος μετενόησεν ἀμέσως διὰ τὴν στιγμιαίαν καὶ ἔνοχον ἰδιοτροπίαν του πρὸς τὴν Φλώραν, ὀρκίζεται ὅτι μόνον τὴν Ἀνθοῦσαν λατρεύει. Ἄλλ' ἢ ἡ κόρη φυσικὰ εἶνε ἔκαπτος, καὶ ὁ δούξ μένει με τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ τὴν κατακτήσῃ μετὰ τὸν γάμον... Ἐλογόφωξεν ὅμως χωρὶς τὴν Φλώραν, ἢ ὁποία, εἰς τὴν κατόπιν σκηνήν, ἅμα βλέπῃ ὅτι ὁ ἔραστής ἐξέφυγε πλέον ἀπὸ τὰ δίκτυα τῆς καὶ δι' ἔννοσιν νὰ πάρῃ τὴν Ἀνθοῦσαν, μαίνεται, τοῦ ἀποσπᾷ τὸ ἴδιόν του ξίφος καὶ τὸν πληγώνει θανατηφόρος. Προστρέχει καὶ πάλιν ὁ δυστυχὴς βασιλεὺς, ἔλλ' αὐτὴν τὴν φορὰν... ἢ Ἀνθοῦσα δὲν εἶνε κρυμμένη ὑπὸ τὸ παραπέτασμα. Ὁ Ροδερίγος ἐκπνέων ὁμολογεῖ τὰ πάντα, καὶ ἢ ἔνχος Φλώρα συλλαμβάνεται... διὰ νὰπαγγονισθῆ.

Ὅτω διὰ τὸ στοιχείμα ἀπομένουν μόνον δύο: ὁ πρίγκιψ τῆς Ραιδεστοῦ καὶ ὁ πρίγκιψ τῆς Περγάμου. Συναθροίζονται ὅλοι ἐν πομπῇ εἰς τὴν αἶθουσαν τοῦ θρόνου — ἐκεῖ εἶνε καὶ ὁ ζωγράφος Πάμφιλος. — καὶ πρῶτος ὁ πρίγκιψ τῆς Περγάμου προβαίνει καὶ λέγει πρὸς τὴν εἰκόνα αὐτὰ τὰ λόγια:

Ποῖος τοῦς τὰ κάλλη σου θὰ κρίνῃ;
Τῆς χαρῶν τῆς οἱ κρῖνοι,
Τ' ἀηδόνια τοῦ Μαγιοῦ, τὰ νυκτοπούλια,
Τὰστρα ποῦ σέβρει ἢ Πούλια,
Καὶ χιλιάδες χίλια
Μαγαριτάρια στὰ κογχύλια,
Καὶ κάθε τί ποῦ ὁ Πλάστης ἔχει πλάσῃ
Με πόθο, καὶ τὸ χάριος στὴν πλάσι
Νὰ μαγεῖ τὴν ψυχὴν μας, νὰ τὴν κάμῃ
Καὶ τὸ θάνατον ἀκόμα νὰ ξεχάσῃ
Ὅλα ἐκεῖνα ἐσιτάθηκα μισοσιὰ σου
Κ' ἔρασαν: «Ὁ κόρη, σιάσου»
Κύτταξέ μας
Ἄγγιξέ μας
Δός μας χρῶμα, φωνή, φῶς.
Ὁ χρυσός σου ἀδελφός,
Ὁ ἥλιος, δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ
Τόση ἀσπράδα μήτε τόση
Δόμη... Κόρη, κύτταξέ μας,
Ἄγγιξέ μας... »

Ἡ ζωγραφὴ μένει ὀλωσδιόλου ἀσυγκίνητη, — ἦτο ἐπόμενον — καὶ ὁ πρῶτος χάνει. Ἐρχεται ἢ σειρά τοῦ δευτέρου. Ἄλλ' ὁ Πρίγκιψ τῆς Ραιδεστοῦ ἀρνείται νὰ κάμῃ τὸ πείραμα καὶ προφασίζεται τὸ κακότεχνον καὶ τὸ πρόστυχον τῆς εἰκόνας:

Πῶς θέλετε συγκίνησι νὰ δείξῃ στὴ μορφὴ τῆς
Μία ζωγραφία κακότεχνη κ' ἄχαρη, ποῦ ὁ τέχνητος
Μηδὲ ζωῆ τῆς ἔδωκε, μηδ' ἐκφρασι, μηδ' ἄλλο;

Ὁ Πάμφιλος τότε ἐξανίσταται, μαίνεται, ὀβριάζει, καὶ εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν του παραφοράν, — καὶ εἰς τὴν ἐρωτικὴν του ἀπελπισίαν — ἀρπάζει τὸ πινέλο, τὸ βουτᾶ εἰς ἕνα χρῶμα, καὶ με μίαν πινελίαν, καταστρέφει τὸ ἔργον του — ἢ τοῦλάχιστον προσπαθεῖ...

Ἄλλὰ γίνεται κ' ἐδῶ ὅτι ἔγινε με τὸ σφουγγαρι τοῦ Ἀπελλοῦ. Ὅπως ἐνεῖνο, σφενδονισθὲν με ὀρμὴν, ἀπετύπωσεν εἰς τὴν ἐντέλειαν τὸν ἀφρόν εἰς τὸ στόμα τοῦ κέλητος, (ὁ ὁκοῖος εἶχε φέρῃ εἰς ἀπελπισίαν τὸν ζωγράφον), οὔτω καὶ ἢ τυχεῖα, ἢ ὀργίλη πινελιά τοῦ Πάμφιλου... συγκινεῖ τὴν εἰκόνα, ἀλλάζει τὴν ἐκφρασίαν τῆς καὶ τὴν κάμνει νὰ κλαίῃ! Ὁ Πάμ-

φιλος έκέρδισε τὸ στοίχημα τοῦ γάμου!... Αὐτὸ φωνάζει τώρα ἡ Ἀνθοῦσα, πρὸς γενικήν ἐκπληξιν. Καὶ τὸ ἐξηγεῖ ὠροϊότατα:

... Μὲ μίαν γραμμὴν του ἄλλαξεν διὰ τὴν ζωγραφίαν... Τὰ λόγια τοῦ τεχνίτου δὲν εἶνε χρώματα, γραμμὲς; ... Πατέρα μου, τὸν ἀγαπῶ, τὸν θέλω, τὸν λατρεύω... Κανένα δὲν ἀγάπησα... μόνον αὐτὸν καὶ σένα!

Ἐτελείωσεν! Ἄς κροτήσουν τὰ τύμπανα καὶ ἄς ἠχήσουν αἱ σάλπιγγες... Ἡ ὠραία βασιλοπούλα στεφανώνεται τὸν Πάμφιλον, καὶ καθύονται ἐκείνοι καλὰ καὶ ἐμεῖς καλλίτερα.

Παραμῦθι... βραβίως, τὸ ἔμμετρον αὐτὸ δράμα τοῦ κ. Πολέμη εἶνε παραμῦθι. Ἄν μ' ἐρωτᾶτε μάλιστα, ἐγὼ θὰ το ἤθελα περισσότερο παραμῦθι καὶ ὀλιγότερον δράμα. Ἡ, ἂν προτιμᾶτε εἰς, περισσότερο δράμα καὶ διόλου παραμῦθι. Διότι, ὅπως εἶνε τώρα, ἂν τὸ κρίνη κανεὶς μὲ μεγάλην αὐστηρότητα, θὰ εὖρη ἴσως ὅτι δὲν εἶνε οὔτε παραμῦθι οὔτε δράμα.

Μὰ τί εἶνε ἐπιτέλους;

Ἀπλουστάτα, εἶνε ἓνα διαλογικὸν ποίημα τοῦ κ. Πολέμη, σύγχρονον, λυρικότατον, ὅπως κάθε λυρικὸν ποῦ ἔγραψεν ἕως τώρα, μὲ τοὺς ἰδίους στίχους, μὲ τὸν ἴδιον τρόπον, μὲ τὴν ἴδιαν ἀφέλειαν, μὲ τὴν ἴδιαν τρυφερότητα, μὲ τὴν ἴδιαν αἰσθηματολογίαν. Ὁ Πάμφιλος, ὁ ζωγράφος, εἶνε αὐτὸς ὁ ποιητής, καὶ ἀγαπᾷ τὴν τέχνην του ὅπως τὴν ἀγαπᾷ ὁ κ. Πολέμη — μὲ τὰς ἰδίας λέξεις — καὶ ἐκφράζει τὸν ἔρωτά του πρὸς τὴν βασιλοπούλαν, ὅπως θὰ τὸν ἐξέφραζεν ὁ κ. Πολέμη — μὲ τὰς ἰδίας λέξεις — πρὸς τὰς ἀνευ στέμματος βασιλοπούλας, τὰς ὁποίας ἠγάπησεν... εἰς τοὺς στίχους του τοῦλάχιστον. Θέλω νὰ εἴπω, ὅτι τὸ νέον αὐτὸ ἔργον δὲν ἀνεβίβασε καὶ πολὺ τὸν κ. Πολέμη, οὔτε ὡς δραματικόν, οὔτε ὡς λυρικόν. Μένει ἐκεῖ ποῦ ἔσταθῃ πρὸ καιροῦ, — καὶ εὐτυχῶς στέκεται τόσον καλά, ὥστε δὲν εἶνε νὰ λυπηθῇ κανεὶς διὰ τὴν στασιμότητα...

Καὶ ἐν τούτοις, θὰ ἐπροτιμοῦσα νὰ ἦτο τὸ ἔργον καθευτὸ παραμῦθι, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Κάτι, ποῦ νὰ μου ἐνθυμῶμαι, καὶ ὡς ὑπό-

θεσις καὶ ὡς ἐκφρασις — προπάντων ὡς ἐκφρασις — τὰ παραμῦθια τῆς κυρούλας, κάτι ποῦ νὰ με μεταφέρῃ εἰς τὸν μαγικόν, τὸν μακρὸν καὶ φανταστικόν ἐκείνον κόσμον, ὁ ὁποῖος εἶνε ὁ ἀληθινὸς κόσμος τῆς ποιήσεως. Ἀπὸ τοὺς ἰδικούς μας, αὐτὸ τὸ κατορθώνει τελείως, ὅταν διηγείται παραμῦθι, ὁ κ. Γουλάσης. Εἰς τὰς θανασιὰς του συνθέσεις, δὲν ὑπάρχει οὔτε μία φράσις, οὔτε μία λέξις, ποῦ νὰ μὴν ἀνακαλῆ δλόκληρον παρελθόν, ποῦ νὰ μὴν ἀνοίγῃ διαμῆς τὴν χρυσόθυραν τῆς παραδόσεως. Ἀπεναντίας, εἰς τὸ ἔργον τοῦ κ. Πολέμη, μολοντί τριπράκτον, δὲν ἤκουσα σχεδὸν οὔτε μίαν λέξιν ὠραίαν, παλαιάν, χαρακτηριστικὴν, λέξιν παραμυθιοῦ. Ὁ κ. Πολέμη δὲν ἀγαπᾷ νὰ ἐρευνᾷ τὰ παλαιὰ μας, τὰ μεσαιωνικὰ θησαυροφυλάκια, οὔτε ὅταν γράφῃ παραμῦθια προτιμᾷ τὰς νέας λέξεις καὶ τοὺς νέους τρόπους τοῦ ἐκφράζεσθαι. ὁ δὲ ζωγράφος τοῦ Πάμφιλος σκέπτεται καὶ ὀμιλεῖ, ὅπως θὰ ὀμιλοῦσε καὶ ὁ κ. Ἰακωβίδης, ἂν ἦτο ποιητής.

Τὰ ἴδια θὰ ἔλεγα καὶ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ «Στοιχήματος», τὸ ὁποῖον εἰς τὰς περισσότεράς του λεπτομερείας εἶνε ἓνα δράμα, ἂν ὄχι σύγχρονον, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἀσχετον μ' ἐκεῖνα τὰ ἀγρίως ὠραία, τὰ φωτεινῶς συμβολικά, τὰ τραγικῶς μοιραία, τὰ ὀνειρωδῶς ὀμιχλώδη ἢ τὰ ἀπαρμιλλῶς χαριτωμένα δράματα τῶν παραμυθίων. Ὁρισμένως ἢ καλῆ κυρούλα δὲν θὰ τὸ ἀνεγνώριζεν!

Αἱ ἐλλείψεις αὐταί, αἱ ὁποῖαι ἀφαιροῦν ἀπὸ τὴν φιλολογικὴν ἀξίαν, συντείνουσι πολὺ εἰς τὴν σκηρικὴν ἐπιτυχίαν. Ἄλλως τε καὶ οὕτω τὸ ἔργον τοῦ κ. Πολέμη εἶνε ὀριμον, ἄριον, εὖμορφον καὶ πολὺ διασκεδαστικόν, καὶ ὡς τοιοῦτον ἤρρεσε κ' ἐχειροκροτήθη τόσον ὑπὸ τοῦ κοινῆ τοῦ θεάτρου τῆς Νεαπόλεως. Ἐπειτα ὁ καλὸς θίασος μᾶς τὸ παρουσίασε φιλοτιμῶς, μὲ ὄλην τὴν ἐφικτὴν εἰς ὑπαίθριον θέατρον μεγαλοπρέπειαν, καὶ μὲ τὴν λαμπρὰν ὑπόκρισιν τοῦ κ. Δαμάσκου (Παμφίλου) καὶ τῆς Κας Ααλαούνη (Ἀνθοῦσας.) Καὶ τὸ «Στοιχίμα» θὰ παιχθῇ πολλάς φορὰς, μολοντί οἱ θίασοί μας προτιμοῦν νὰ παίζουσι μεταφρασμένα ἔργα, τὰ ὁποῖα κάμνουσι μὲ τὴν ἴδιαν εἰσπραξίν, ἀλλὰ χωρὶς νάφρασηται ἀπ' αὐτῆς... τὸ ποσοστὸν τοῦ συγγραφέως.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ. Καὶ μία μικροῦλα εἰδησις, ἢ ὁποία δὲν θ' ἀναζητηθῇ ἀπὸ δύο λαϊκῶν ὀφθαλμοῦς εἰς τὴν ἐφημερίδα, δὲν θὰ κάμῃ τὸν δρόμον τῆς εἰς τὰ καφφενεῖα οὔτε θὰ ξαπλωθῇ εἰς τὰς συνοικίας, ἀλλ' ἢ ὁποία ἐκηδεύθη μὲ τὸν νεκρόν. Ἀπέθανεν ἓνας δημοσιογράφος. Εἰς τὸν τόπον μας ὁ θάνατος τῶν ἀνθρώπων τῆς πένας εἶνε παντοτε μίαν στερεοτυπία εἰς τὰς ἐκδηλώσεις του. Δέκα ἄνθρωποι μὲ τοὺς αὐχένους σκυφτούς, ὡς νὰ ἦνε ἐπάνω των τὸ βάρος μᾶς καὶ τῆς αὐτῆς μοίρας, πηγαίνουν βιαστικοὶ νὰ ἐξαφανίσουν ἓνα συμπαιλαστήν. Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς μικρὰς πομπὰς αἱ ὁποῖαι ἔχουσι μίαν ἀπέραντον σιωπὴν, τίποτε δὲν ἀλλάζει. Ἡ φυσιογνωμία των μένει πάντοτε μία, φυγόκοσμος καὶ ἀπόκοσμος. Κάποτε εἰς παρομοίαν συνοδείαν, ἓνας ἄνθρωπος τοῦ ὁποῖου 30 χρόνια ἔσταζαν τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὸ ἄκρον τῆς πένας του, ἐψιθύρισε μέσα εἰς τὴν σιωπὴν τῆς πομπῆς μὲ ὄλην τὴν πίκραν τῶν λευκῶν του μαλλιών.

— Ἐνας ἓνας φεύγομε.

— Καὶ πῶς φεύγομε! ἀπήντησεν ἓνας ἄλλος.

Κάτι ψιθυρισμοί, ὡς αὐτοί, εἶνε τὰ μόνα μυστικὰ ἔλεγεια τῆς πένας, ἢ ὁποία ἔχει τοὺς θανάτους τῆς τόσον κρυφούς ἀπὸ τὸν κόσμον, ὅσον φανερά καὶ ἀφθονα εἶχε δι' αὐτὸν τὰ καθημερινὰ τῆς μειδιάματα. Εἶνε κάπως φυσικὸν νὰ κηδεύεται μὲ δέκα ὀνθρώπους ἓνας συγγραφεὺς ποῦ δὲν εἶχε κουβένταν μὲ ἄλλους, ἐκτὸς τῶν ἀνθρώπων τῶν βιβλίων του. Ἀλλὰ ἓνας δημοσιογράφος; Ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν ὁποῖον 100,000 ἀναγνώσται ἔχουσι τὴν ἀξίωσιν νὰ ζῆσουν πέντε ὥρας τοῦλάχιστον εἰς τὸ καφφενεῖον τὴν τριπλὴν ζωὴν τοῦ ἄεργου, τοῦ συνταγματικῆς πολίτου καὶ τοῦ Ἑλληνοῦ, ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸν ὁποῖον ἢ κοινωνία ἐξυπνᾷ κάθε πρωτὴ μὲ ἀξιώσεις, τὸ κράτος μὲ ἀξιώσεις, τὸ ἔθνος μὲ ἀξιώσεις; Ἐπὶ τέλους δὲν εἶνε αὐτὴ ἢ Ἑλλάς, ἢ ὁποία ζῆ, γελᾷ, κλαίει, κάμνει πόλεμον μὲ μίαν ἐφημερίδα;

Ἡ φήμη ἢ ὁποία σήμερον φθάνει ἕως τοὺς ἀγρούς τῆς Ἑλλάδος, δὲν εἶνε αὐτὴ ποῦ

φέρει ἐπάνω εἰς τὰ μεγάλα τῆς λευκὰ περὰ ὅλα τὰ κηρύγματα, δὲν εἶνε ὁ Κάδμος τοῦ ἀγρότου, δὲν εἶνε ὁ ποιητῆς διὰ τὸν χυδαῖον, δὲν εἶνε ὁ ἄμβων διὰ τὸν ἀνήμερον, δὲν εἶνε τὸ καράβι μὲ τὰ μηνύματα διὰ τὸν ξενιτευμένον, καὶ δὲν εἶνε ὁ σφυγμὸς ὁ ὁποῖος τινάσσει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸ αἷμα τῆς μεγάλης καρδίας μᾶς φυλῆς; «Μίαν φορὰν εἶχομεν ἀληθινὴν δημοσιογραφίαν.» Ἔστω, ἂν καὶ αὐτὸ εἶνε δύο λέξεις τόσον αὐθαίρετοι! Ἀλλὰ μίαν φορὰν, ὅταν εἶχομεν τὴν δημοσιογραφίαν ἐκείνην, ἢ ἐφημερίδων δὲν ἦτο ἢ ζωὴ μας. Ἦτο σχεδὸν τὸ Κυριακάτικόν μας ἀνάγνωσμα, ὅπως θὰ ἦτο καὶ ἓνα βιβλίον, ἓνα ἀνάγνωσμα ἐνδιαφέρον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους μόνον ποῦ ἐγνώριζον τί εἶνε ὁ Βίσμαρκ. Σήμερον εἴμεθα εἰς τόσην ἀπόστασιν ἀπὸ τότε! Ἡ ἐφημερίς — ἢ ζωὴ μας. — Ἡ ζωὴ μας — ἢ ἐφημερίς. Καὶ ὁ δημοσιογράφος; Εἶνε ὁ ἄνθρωπος φυσικὰ ὁ ὁποῖος ρυθμίζει τὸ κέφι τῆς ἡμέρας, ἀπὸ τὴν πρωϊνὴν ὥραν ποῦ θὰ ξαπλωθῇ ἐπάνω εἰς τὸ κρεβάτι μας ἓνα σιδερωμένον εὐωδιάζον χαρτί, ἕως τὰ μεσάνυχτα ὅταν θὰ τὸ συναντήσωμεν εἰς τὸ καφφενεῖον οἰκτρὸν κουρέλι τῆς περιεργείας.

Ἔστρεψα προχθὲς εἰς τὴν κηδεῖαν διὰ νὰ ἴδω ὅλους αὐτοὺς τοὺς κουρελιαστάς, καὶ δὲν εἶδα γύρω μου παρὰ μόνον τοὺς ἰδίους ἀνθρώπους, τὰ δέκα σκυφτὰ κεφάλια. Οἱ ρωμηοὶ οἱ ὁποῖοι κατεδίωξαν μίαν φορὰν τὸν σημερινὸν νεκρόν, καὶ τὸν ἔσταμάτησαν εἰς τὸν δρόμον, καὶ τοῦ ἔψαυσαν τὸν ὄμιον καὶ τοῦ ἐξήτησαν τὴν χάριν νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν ἀθανασία δὲν ἤξεύρω ποῖον οἰκογενειακὸν των θρίαμβον, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε καμμίαν ἐπήρειαν ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς· οἱ ρωμηοὶ τοὺς ὁποῖους ἐδημιούργησε μίαν κίνησιν τῆς πένας του· οἱ ρωμηοὶ εἰς τὴν μαυρίαν τῆς ὑπολήψεως τῶν ὁποίων ἔγραψεν αὐτὸς μίαν κοκαῖδα φωτός· οἱ ρωμηοὶ ἐπὶ τέλους οἱ ὁποῖοι διὰ τὰ γεγονότα τῆς ἡμέρας δὲν ἤμποροῦσαν νὰ ἔχουσι γνώμην καὶ ἐπεριμέναν τὴν ἰδικὴν του· οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον μειδιάματα καὶ ἐδανείζοντο τὸ ἰδικόν του· αὐτοὶ δὲν ἦσαν εἰς τὴν φτω-

χικήν πομπήν. Ἄλλ' αὐτὸ εἶνε θεσμός καθὼς εἶπαμεν. Ὁ ἅγιος θεσμός μᾶς λήθη, ἡ ὁποία εἰς τὸ βᾶθος τῆς εἶνε ἡθική μούχλα. Τί ἐλάγ- γελμα! Αἱ πικραῖα του δὲν φαίνονται παρὰ εἰς τὸν θάνατον. Ἐν τούτοις κἀτι μένει ὑπὲρ ὁ- λους αὐτοὺς τοὺς πικραμένους νεκροὺς ποῦ διαβαίνουν, μένει ἡ ἱστορία τοῦ δημοσιογρά- φου, μένει ἡ ζωὴ τοῦ ἀπτικτοῦ πνεύματος. Κἄ- ποτε θὰ γραφῆ βέβαια μία ἱστορία τῶν νεο- ελληνικῶν γραμμάτων καὶ, ἂν ὁ μελετητὴς τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ἐποχῆς ἔχη τὸ καθολικὸν βλέμμα ποῦ εἶχον οἱ κριτικοὶ ὄλων τῶν ἐπο- χῶν, τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀθηναίου μεθυγράφου, ἀπὸ τῆς τοῦ «Ἀστεος» μέχρι σήμερον, αὐτὸ τὸ πνεῦμα ποῦ ἐφθασεν εἰς τὰ ἀφαντα τῆς λεπτότητος, δὲν θὰ ἀποθάνῃ. Βέβαια «μὴν φο- ρᾶν εἶχομεν ἀληθινὴν δημοσιογραφίαν.» Καὶ ὁ Γιουβενάλῃς ἀκόμη ἔλεγε δτι οἱ ἀγρόται Σαβίνοι, οἱ πατέρες των, ἦσαν καλλίτεροι τῶν Ρωμαίων τῆς ἐποχῆς των. Ἄλλ' εἶνε τόσον εὐ- κολον νὰ ὑμνῆ κανεὶς τὸν «Ἐθνοφύλακα!» Μίαν ἡμέραν τελευταίως συνήντησα μέσα εἰς τυπο- γραφεῖα ἐφημερίδος ἕνα ἀπὸ τοὺς παλαιστά- τους δημοσιογράφους, γέροντα λευκόν, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀκόμη τὰ μυαλά του ὅπως ἔχει ἀκόμη καὶ

τὴν μεγάλην δύναμιν τῆς πένας του. Τὰ πιε- στήρια τὰ σημερινὰ ἐβροντοῦσαν γύρω του, σκορπιζοντα ἐφημερίδας.

Τί σκέπτεσθε; τὸν ἠρώτησα. Κανένα φιλιπ- πικὸν κατὰ τῆς νέας δημοσιογραφίας;

— Ἀχ! φίλε μου. Τί πρόδοδος εἶνε αὐτή. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας πολεμοῦσαμε νὰ διώ- ξωμε τὸν Ὄθωνα μὲ ἕνα χειροκίνητον πιεστή- ριον! Ἄν εἶχαμε τότε τὰ σημερινὰ πιεστήρια, τί εὐκολώτερα θὰ εἶμεθα δημοσιογράφοι, τί δρόμο θὰ ἔπερνεν ἡ ἰδέα!

Ὁ προχθεσινὸς νεκρὸς, ἐπῆγεν εἰς τὸν τά- φον φέρων καὶ αὐτὸς τὸ βάρος μᾶς ἀστείας καταδίκης, ἡ ὁποία δὲν εἶχεν οὔτε ἔχει δικαιο- λογίαν. Ἐμαθα δτι ἀπέθανε μόλις ἔκλειε τὸν φάκελλον ἑνὸς γράμματος ἀπευθυνομένου πρὸς τὸν γράφοντα τὰς γραμμὰς αὐτάς. Δὲν ἐτόλ- μησα ἀκόμη νὰ τὸ ἀνοίξω. Εἶμαι βέβαιος ὅτι τὸ γράμμα θὰ λέγῃ:

« Ἀγαπητέ μου,

« Ἡ τελευταία μου παράκλησις εἶνε νὰ φρον- τίσης διὰ τὸ παιδί μου. Κάμε δτι ἡμπορεῖς νὰ μὴ γίνῃ δημοσιογράφος, καὶ ὅτι ἡμπορεῖς διὰ νὰ γίνῃ μπακάλης.»

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

VIGILIA DI NOZZE. Ὑπὸ τὸν τίτλον αὐτὸν ὁ ἴτα- λὸς ποιητὴς κ. Γουλιέλμος Δαμιάν, γνωστὸς καὶ ὡς ἐνθουσιώδης ἑλληνιστῆς, μεταφράσας ἤδη νεοελ- ληνικά τινα ἔργα εἰς τὴν Ἰταλικὴν καὶ συνεργάτης προσφιλεῖς τῶν Παναθηναίων, ἐξέδωκεν ἐπιθαλάμιον φθὴν ἐπὶ τοῖς γάμοις τῆς ἀδελφῆς του. Ἡ ὥραία φθὴ τοῦ Ἰταλοῦ ποιητοῦ δεκνύει μίαν τάσιν ἐπι- στροφῆς πρὸς τὸν κλασικισμὸν, συγκερασμένον μὲ κάποιαν δόσιν ρομαντισμοῦ καὶ κάποιαν χάριν καὶ εὐαισθησίαν ἐντελῶς νεοτεριστικῆν. Μία ἐλεγειακὴ πνοὴ ἐμφυλῶνει τὸ ποίημα αὐτό, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ποιητὴς ἀποκαρτεῖται τὴν νύμφην, ἀπερχομένην τῆς πατρικῆς οἰκίας, κἀτι ποῦ ὁμοιάζει τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζομεν δάκρυα χαρῆς, καὶ τὰ ὁποῖα πάν- τοτε ἀναβλύζουσιν ἀπὸ τὴν πηγὴν τῆς αἰωνίας μελαγ- χολίας, ἡ ὁποία εὐρίσκειται εἰς τὸ βᾶθος ὄλων τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Εἰς μίαν ὠραίαν ψυχρὴν διά- θεσιν, εἰς τὴν ὁποίαν συγγέονται ἡ χαρὰ καὶ ἡ λύπη, ὁ ποιητὴς ὑμνεῖ τὸν ἱερόν ἔρωτα τὸν ὁποῖον καλεῖ νὰ σκιάσῃ ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν του μαγειρίαν, τὴν εὐθυμίαν καὶ τὰ δάκρυα ἀπὸ τὰ ὁποῖα, καθὼς ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ τὴν βροχὴ ἀνθίξει ὁ κάμπος, ἡ ψυχὴ ἀπαλύνεται καὶ γονιμοποιεῖται.

ΤΟ ΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ. Μία τάσις, ἕνας σνα- σπισμὸς ὁσῶς εἰπεῖν, ἐκδηλοῦται εἰς τὰ δυτικὰ ἔθνη πρὸς ἀναγέννησιν τοῦ λατινικοῦ πνεύματος ἡ πρὸς ἀντίδρασιν κατὰ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ βορρᾶ. Πρὸ τινος ἰδρύθη εἰς Παρισίους τὸ θέατρον τῶν «Λατί- νων» μὲ πρόγραμμα ἀποκλειστικῶς ἀποτελούμενον ἀπὸ ἔργα γαλλικά, ἰταλικά, ἰσπανικά, πορτογαλλικά. Παράλλῃως πρὸς τὸ θέατρον ἰδρύονται περιοδικὰ μὲ τὸ αὐτὸ πρόγραμμα καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν γνω- στῶν φιλολόγων ἡ «Λατινικὴ Ἐπιθεώρησις», ἡ «Λα- τινικὴ Ἀναγέννησις». Ἡ Ἰταλία ἀκολουθεῖ τὸ παρά- δεγμα τῆς Γαλλίας καὶ ἤδη ἀγγέλλεται καὶ ἐκεῖ ἡ ἐκδοσις τοιοῦτου περιοδικοῦ. Πολλοὶ Γάλλοι συγγρα- φεῖς ὑψώνουν τὴν λατινικὴν σημαίαν ἐν τῇ φιλολογίᾳ· ἐβάρυνε ὑπὲρ τὸ δέον ἡ νεφελώδης καὶ σκοτεινὴ ψυχὴ τῶν βορείων λαῶν. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι κηρύττεται πόλεμος κατὰ τῶν ἄλλων φιλολογίων. Ποτὲ δὲν θὰ ἀποκλεισθῶν τὸ θαυμασμὸς τοῦ κόσμου τὰ ἄρι- στοτεργήματα τῆς τέχνης εἰς οἰανδήποτε ἐθνικότητα καὶ ἂν ἀνήκουν ἐπιβάλλοντα μόνον τῶν ἄλλ' ἡ τά- σις αὐτὴ πρὸς ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τοῦ φόρτου τῆς βορείου φιλολογίας εἶναι ἴσως σύμπτωμα ζωῆς καὶ ρώμης τῶν λατινικῶν λαῶν.

ΘΕΑΤΡΟΝ

Εἰς τὸ θέατρον τῶν λατινικῶν παραστάθη τελευταίως εἰς Παρισίους ὁ Φρέ Λουῖς δὲ Σούζα τοῦ Πορτογάλου δραματικοῦ Ἀλμεῖδα Γκάρρετ. Τὸ δράμα τοῦ Γκάρρετ ἔχει τὴν ἀρχὴν του εἰς τὰς πάρα- δόσεις τῆς Πορτογαλλίας καὶ ἐνθυμίζει τὸν βασιλέα Σεβαστιανόν, ὃν ὁ λαὸς πιστεύει ὡς μὴ ἀποθανόντα — ὅλοι οἱ λαοὶ συγγενεῶν — ἀλλ' ἐξαφανισθέντα τὴν

αὐτὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐξηφανίσθη καὶ ἕνας ἄλλος ἦρος τῆς μάχης Ἀλκαζάρ-Κεβίρ καὶ περὶ τὸν ὁποῖον ἐξελλισσεται τὸ δράμα τοῦ Γκάρρετ. Εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ ἐζητήσεν ὁ Πορτογάλος ποιητὴς τὴν ὑπό- θεσιν τῆς τραγωδίας του. Ὅπως ὁ Γκαίτε ἐνεπνεύσθη τὸν Φάουστ εἰς τὸ θέατρον τῶν νευρὸσπαστων, λέγει ὁ Θεόφιλος Μπράγα, οὗτω καὶ ὁ Γκάρρετ ἠν- νόησεν ὅλην τὴν δραματικὴν ἀξίαν τοῦ θρόλου τοῦ Φρέ Λουῖς δὲ Σούζα εἰς ἕνα πλανόδιον θίασον τὸ 1818. Εἰς τὸ δράμα αὐτὸ εἰς τὸν Γκάρρετ εἰσάγγ- ὀλιγα μόνον στοιχεῖα καθαρῶς φανταστικά, ἡξέυρει ὁμοῦ νὰ προσδώσῃ εἰς τὰ αἰσθητά τὸ ὑπέροχον τοῦ Σαίξπηρ, εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν χαρακτήρων τὴν καθαρότητα τὴν λογικὴν, καὶ τὴν φυσικότητα εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον τῆς ἀληθείας.

Διὰ τὸν Γκάρρετ ἡ φιλολογία εἶναι προϊόν τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς αὐτὸ ὀφείλει νὰ ἐπανέλθῃ ὅπως ἐπα- ναλάβῃ νέας δυνάμεις.

Ὁ κ. Φίλεας Λεμπέγ ἐκφράζει μερικὸς ἐνδοια- σμούς εἰς τὸν «Ἐρμῆν τῆς Γαλλίας», ἂν ὁ χαρακτήρ τῆς Μαρίας δὲ Νορόνα, μὴς ὑπάρξῃως θερηκολι- πτου, ἀσθενικῆς καὶ μοιρολάτρωδος, ἠγνοήθη ὅπως ἔπρεπε ἢ ἂν ἐνεκα τῆς διαφορᾶς τῆς ἐποχῆς εἰς τὴν ὁποίαν ὤφειλεν ὁ θεατὴς νὰ μεταφερθῆ, ἠδυνήθη νὰ ἐκτιμήσῃ ὅλον τὸ κάλλος τοῦ Τέλλμου, ὅστις διε- φύλαξεν εἰς τὴν καρδίαν του ἐπὶ τόσα ἔτη τὴν ἐλπίδα νὰ ἐπανίδῃ τὸν κύριόν του, παρ' ὅλας τὰς περὶ τοῦ ἐναντίου ἐνδείξεις, καὶ τὸν ὁποῖον ἐξαφῆ ἐπανενερίσει.

Ἡ ἀπελπισία τῆς Μαγδαληνῆς δὲ Βιλένα λέγει ὁ κ. Λεμπέγ, τῆς ὁποίας ὁ πρῶτος σύζυγος Δὸν Ζουάν τῆς Πορτογαλλίας ἐξηφανίσθη μετὰ τοῦ βασιλέως του Δὸν Σεβαστιανοῦ κατὰ τὴν μάχην Ἀλκαζάρ-Κεβίρ, ὁ τρῶμος αὐτῆς τῆς μητρὸς τῆς ὁποίας μόνον ἀμάρ- τημα, μετὰ ἐπταετείς ματαίας ἀναζητήσεις, ὑπέβηεν ἡ ἰδέα ὅτι ἔμεινε πρᾶγματι χήρα (εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἶ- χεν ἄλλοτε ἀγαπήσει τὸν ἄλλον) οἱ πλήρεις ἀλγους δισταγμοὶ τοῦ Τέλλμου Παῆς, τὰ προαισθήματα τῆς κόρης ἥτις ἐγεννήθη ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου, ὁ πα- τριατικὸς ἠρωϊσμὸς καὶ ἡ ψυχικὴ εὐγένεια τοῦ Δὸν Μανουήλ δὲ Σούζα, αὐτὴ ἡ πάλῃ ἥτις ἐπὶ μίαν στιγ- μὴν συγκλονίζει τὴν καρδίαν τοῦ προσκνητοῦ, ἡ εἰλι- χρίνεια ὄλων αὐτῶν τῶν δυστυχῶν ὄντων, τὸ ρίγος τοῦ πεπρωμένου ποῦ ἀκολουθεῖ κάθε βῆμα των καὶ ἡ ἀνεκλάλητος ἀγωνία τῶν ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι μοιραίως συνητηθήσα· εἰς μίαν ἀπαισίαν στιγμὴν, τὸ τέκνον τὸ ὁποῖον τέλος θνήσκει ἐξ ἀισχύνης καὶ ἀπελπισίας, δύνανται νὰ συγκινήσῃ τὸν θεατὴν βαθύτατα.

Τὸ Δεῖπνον τῶν Καλοῦσθρων. Πρὸ δύο μη- νῶν, πλήρης ἐπιτυχία ἔσπευεν ἐν Ἰσπανίᾳ τὸ Δεῖπνον τῶν Καλοῦσθρων τοῦ Ἰσπανοῦ Ἰουλιού Διάν- τα, παρασταθὲν εἰς τὸ θέατρον Δόνα Ἀμαλία. Εἰς τὸ μονόπρακτον αὐτὸ δράμα φαίνεται καθαρῶτατα ὁ ἐλε- γειακὸς χαρακτήρ τῆς Πορτογαλλίας.

Τρεῖς καρδιάλιοι καθήμενοι εἰς πολυτελὲς δεῖπνον, εἰς μίαν τῶν πλουσιωτάτων αἰθουσῶν τοῦ Βατικανοῦ, διηγούνται τὰς ὠραίας ἐρωτικὰς των περιπετείας. Ὁ πρῶτος εἶναι Ἰσπανός. Δι' αὐτὸν ὁ ἔρως εἶναι μία σπαθία ἐξαφνικὴ, τρομακτικὴ καὶ δονζουανικὴ· ἡ ἐπι- θυμία πάντοτε θνήσκει μετὰ τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ πο-

θουμένον. Ο δεύτερος είναι Γάλλος. Δι' αὐτὸν τὸ πάθος εἶναι χαριεντισμὸς, ἐπιτυχία διμλήτου φιλόφρονος καὶ ἐρωτύλου. Ο τρίτος εἶναι Πορτογάλλος· καὶ ἡ φωνὴ του, ἐνόσω διμλεῖ, μετέχει τοῦ ἄσματος, χωρίς ὑπερβολὰς καὶ χωρίς ρητορικὰ σχήματα. Ἀφηγεῖται, ὡς ἐν ὄνειρω, τὴν ἀλυσμένην τρυφερότητα τῆς τεθλιμένης του καρδιάς: "Πῶς μὲν ἔκαπνεν ἐτῶν. Ἐκεῖνη δεκατριῶν. Ἐνας ἔσως παιδιῶν, σάν ἓνα χρυσὸ σὺννεφο τῆς αὐγῆς. Γιὰ μὲν ἦταν μία ἐξουδέλη, ἀδελφὴ σχεδόν! Ἴσως νὰ μὴν ἦτον εὐμορφῆ, ὄχι. Μὰ, τί βαθεῖα ματιὰ καὶ τί γλύκα μέσα στὰ μάτια! Τὴν ἀνόμαζα — ἀστεία — γυναικούλα μου. Πόσες φορές, κουρασμένος ἀπὸ τὰ παιγνίδια, ἐβίθιζα τὰ μάτια μου στὰ μάτια τῆς μέσα, καὶ κείνη ἀλλί στα δικά μου. Ἴσως νὰ ἦτον καὶ ἄσχημη. Μὰ ὁ Θεὸς τὴν ἤθεε ὡραία καὶ μὴ νυχτιὰ ἢ ψυχὴ μου, τὸ φῶς μου ἀπέθανε."

Ο ΝΟΒΕΛΛΙ, ὁ περίφημος Ἰταλὸς τραγῳδός. ἔδωσε τελευταίως μερικὰς παραστάσεις εἰς τὸ θέατρον τῆς "Αναγεννήσεως" εἰς Παρισίους. Πρὸ τεσσάρων ἐτῶν ὁ Νοβέλλι, πρῶτον φοράν ἐμφανιζόμενος πρὸ τοῦ παρισίου κοινου, ἀνευφημήθη καὶ ἔλαβε τὸ χροῖμα τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας. Ἡ αὐτὴ ἐπιτυχία, ὁ αὐτὸς θρίαμβος τὸν ἀνέμενε καὶ τώρα. Ὁ Ἰταλὸς ἠθοποιὸς διὰ τῆς ἀπλουστάτης του τέχνης ἐπροκάλεσε τὸ ριγὸς εἰς τὸν "Οθέλλον καὶ ἰδίως εἰς τὸν Σάυλοκ. Εἶναι παράδοξον διὰ τὸ γαλλικὸν κοινὸν νὰ δεῖξῃ ἀληθῆ καὶ εὐλακρινῆ ἐνθουσιασμὸν διὰ ξένον καλλιτέχνην τοῦ ὁποίου κατὰ τὸ πλεῖστον δὲν ἔγνωσεν τὴν γλῶσσαν καὶ τοῦ ὁποίου ἡ τέχνη εἶναι πολὺ διάφορος τῶν δραματικῶν ἐν Γαλλίᾳ παραδόσεων.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΥΖΗΣ. Τελευταίως ἐξεδόθη γερμανιστὶ τὸ βιβλίον τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως Μαρσέλ Μονταντὸν ὑπὸ τὸν τίτλον "Μονογραφίαι Καλλιτεχνῶν ἀφιερωμένον εἰς τὸν Νικόλαον Γύζην, τὸν πρόλογον τοῦ ὁποίου ἔγραψεν ὁ πολὺς Γερμανὸς ζωγράφος Λέιτναχ.

Τὸ τεύχος περιλαμβάνει ὅλην τὴν ζωὴν τοῦ Γύζη ἀπὸ τῶν πρώτων παιδικῶν εἰς τὴν Τέχνην βημάτων του μέχρι τῆς ἐξελεύσεως τοῦ ταλιάνου του "εἰς τὴν μεγάλην διακοσμητικὴν τέχνην, εἰς τὴν ὁποίαν ὁπῆρξεν εἰς τὸν μεγίστων ζωγράφων τοῦ 19ου αἰῶνος".

Τὸ βιβλίον περιλαμβάνει εἰκόνας πλείστον ἔργων τοῦ Ἑλληνο-καλλιτέχνου καὶ ἰδίως σπουδὰς, εἰς τὰς ὁποίας μὲ ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον παρακολουθεῖ ὁ ἀναγνώστης τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς τέχνης τοῦ Γύζη, τὴν αὐστηρότητα τοῦ σχεδίου καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς γραμμῆς. Αἱ σπουδαὶ αὗται μόναι ἀρκοῦν νὰ ἐξεγείρουν τὸν θαυμασμὸν πρὸς τὴν ὑψηλὴν τέχνην, ἣτις ὀδηγεῖ ὅλοεν τὸν χωρητῆρα τοῦ Γύζη, μέχρι τοῦ σημείου καθ' ὃ ὁ Ἑλληνας ζωγράφος ἀναδεικνύεται ὁ καλλιτέχνης εἰς τοῦ ὁποίου τὰς φλέβας ρεεῖ τὸ αἷμα τῶν μεγάλων δημιουργῶν τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῆς Ἀναγεννήσεως. Πάντοτε ἡ ψυχὴ του ἵστατο πρὸς τὸ ἰδεώδες ὡραῖον. Καὶ εἰς καθὲ του σπουδῆν, εἰς τὴν κεφαλὴν ἑνὸς ναυτοπαιδὸς ἢ εἰς τὴν εἰκόνα τὴν παριστῶσαν κοράσιον καθήμενον πλάσιον κρήνης, ζωγραφίζεται ἓνας ἐσωτερικὸς κόσμος, ὁ ὁποῖος· πλανᾶται ὡραῖος καὶ ἰδεώδης ἐπάνω εἰς τὰς μορφὰς, εἰς τὰ ἀντικείμενα τὰ ἄνυχα ἐπάνω.

"Ἐνα σῶμα ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς, μία κεφαλὴ, ἓνα χερὶ ποῦ κάπου ἀκουμπᾷ, ἓνας κορμὸς δένδρου εἶναι τόσαι ἐκφάνσεις ψυχῆς μοναδικῆς, ἢ ὁποία ἀποτυπώνει εἰς γραμμὰς τὸ αἰώνιον κάλλος τῆς ἑλληνικῆς φύσεως καὶ τὴν αἰωνίαν συγκίνησιν τῶν ἐσωτάτων χορ-

δῶν τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι κατὰ αὐστηρῶς ὡραῖον, μὲ τὴν χάριν τῶν ἀποχρώσεων τῆς Ἀττικῆς, τὴν ὁποίαν ἔλατρουε.

Καὶ ἀφηγεῖται ὁ συγγραφεὺς τὴν ζωὴν τοῦ καλλιτέχνου ἀπὸ τῶν παιδικῶν χρόνων, ὅτε πενταετῆς ἀρχίζει νὰ δίδῃ τὰ πρώτα δείγματα τῆς ἰδιοφυίας του ἀντιγράφων εἰκόνας τῆς Ἐπαναστάσεως, καὶ προχωρεῖ διὰ τῶν περιπετειῶν, ἃς διήλθεν ἢ νεότης του, μέχρις οὗ ἀποκατασταθῆ εἰς τὴν βασιρικὴν πρωτεύουσαν καὶ τὸ ὄνομά του προσλάβῃ τὴν αἰγλήν ἢ ὁποία καταναγάζει σήμερον τὴν σύγχρονον ἑλληνικὴν τέχνην.

Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ καταφαίνεται πλήρης ἡ τέχνη τοῦ Γύζη. Εἶναι ἀδύνατον νὰ ξεφυλλίσῃ τὰς 150 σελίδας του χωρίς νὰ αἰσθανθῆ, καὶ ὁ μᾶλλον ἀμύητος, τὴν ὑπέροχον τέχνην τοῦ Ἑλληνο-ζωγράφου χωρίς νὰ σταματήσῃ πλείστακις διὰ νὰ μεταφερθῆ, πρὸ μιᾶς εἰκόνας, πρὸ μιᾶς ἀπλῆς κεφαλῆς, εἰς ἑκαταεὶν λατρείας καὶ ἀγάπης ὑπερκοσμίου. Εἰς αἱ μορφαὶ τοῦ Γύζη ἦτο δυνατόν λαβῶν ζωὴν πραγματικὴν, νὰ ζῆσιν εἰς τὴν σφαῖραν αὐτὴν ποῦ κατοικοῦμεν. βεβαίως ὁ κόσμος, τὸν ὁποῖον θὰ ἀπετέλου, θὰ ἦτον ὁ ὡραῖος κόσμος τὸν ὁποῖον ὁ Σολωμὸς ἔφαλε.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ο ΕΛΛΗΝ ΙΑΤΡΟΣ κ. Γ. Κορομηλάς ἐφαρμοζὼν ἰδίαν μέθοδον θεραπείας τῆς φθίσεως δι' ἐνέσεων θειοχόου ἀνθρακὸς εἶχεν ἀναλάβει πρὸ τριῶν μηνῶν τὴν θεραπείαν ἀσθενῶν τινῶν εἰς τὸ τμήμα νοσηλείας ἀπόρου τῆς "Ἐνώσεως τῶν Ἑλληνίδων" τὸ διατελοῦν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἰατροῦ Ἄδος Καλαποθάκη.

Μετὰ τρίμηνον εἰδικὴν θεραπείαν ἢ "Ἐνωσιν τῶν Ἑλληνίδων" ἐκάλεσε τὴν 27 Ἰουνίου τὰ μέλη τῆς ἐν Ἀθήναις Ἰατρικῆς Ἐταιρείας ὁπως παραδόσῃ τοὺς ἀσθενεῖς θεραπευθέντας. Ἀπομένει ἢ ἔκθεις τῆς ἐπιτροπῆς, ἣν εἶχεν ὀρίσει ἡ Ἰατρικὴ Ἐταιρεία ὅπως παρακολουθήσῃ τὴν θεραπείαν τῶν φθισικῶν, διὰ νὰ γίνων γνωστὰ ἐπισημῶς τὰ ἀποτελέσματα τῆς μεθόδου τοῦ κ. Κορομηλά.

ΠΙΝΑΚΙΑΞ

Η ΛΕΥΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ἐξήτησε τὴν γνώμην πολλῶν συγγραφέων περὶ ἐκπαίδευσιν. Μεταξὺ τῶν ἀπαντήσεων εἶναι τινὲς πολὺ ἐνδιαφέρουσιν.

Ὁ Φρανσις Τζάμς λέγει:

"Ἐλαβα ἐκπαίδευσιν λαϊκὴν, ἐκτὸς ὀλίγων μηνῶν θλιβερῶν εἰς τὸ λύκειον. Δὲν νομίζω ὅτι αὐτὴ ἢ ἐκπαίδευσιν συνέτεινε εἰς τίποτε.

Ἐπεθύμουν νὰ ἀνατρέφονται τὰ παιδιὰ ὑπὸ ποιητῶν, οἵτινες θὰ τὰ ἐδίδασκον τὴν ἀγάπην ἢ ὁποία ἐνυπάρχει εἰς καθὲ τι. Εἰς ἀγῶρι ἐξαετὲς θὰ ἐνέπνεον τὴν πρὸς τὸ ξύλινον ἀλογάκι του ἀγάπην καὶ εἰς ἐν κοράσιον τῆς αὐτῆς ἡλικίας τὴν πρὸς τὴν κοῦκλαν του ἀφοσίωσιν. Ἐπειτα, κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, θὰ τὰ ἔστειλα μέσα εἰς τὰ δάση ὅπου θὰ ἐμάνθανον τῆς ἀγάπης τὸ χαμόγελο.

Καὶ οἱ καθηγηταί, οἱ ὁποῖοι θὰ ἔμενον οὕτω χωρίς ἐνασχόλησιν, θὰ ἐγίνοντο μηχανικοὶ ἢ βουλευταί, ὥστε νὰ μὴ λείψουν οὔτε σιδηροδρομοί, οὔτε κυβέρνησις."

Ὁ Ἐρρίκος Ρενιέ:

"Ἀνετράφην εἰς τὸ "Σχολεῖον Στανισλάου" καὶ ἡ ἐκπαίδευσιν τὴν ὁποίαν μοῦ ἔδωσαν δὲν συνέτεινε κατ'

οὐδὲν εἰς τὴν ἀνάπτυξίν μου τὴν πνευματικὴν ἢ τὴν ἠθικὴν. Ἡ ἐλευθερία τῆς ἐκπαίδευσιν εἶναι κατ' ἐμὲ τὸ σοφώτερον μέσον ἀνατροφῆς.

Ὁ Αἰμίλιος Ζολά:

Ἐξεδουλεύθη εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τοῦ Αἰῆ εἰς Προβηγγίαν, ἔπειτα εἰς τὸ λύκειον Ἁγίου Λουδοβίκου εἰς Παρισίους.

Ὁ πατὴρ μου ἀπέθανε ὅταν ἦμουν ἀκόμη μικρὸ παιδί· ἡ μητέρα μου ἦτο πρὸς ἐμὲ πολὺ ἐπιεικής καὶ πολὺ καλὴ καὶ ἀνεπτύχθη ἐλευθέρως. Ἐπὶ τὰ ὀκτὼ ἐτῶν δὲν ἤξευρα ἀκόμη ἀνάγνωσιν. Ἡμπορῶ νὰ εἰπῶ ὅτι μόνος ἐμορφώθη καὶ νομίζω ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ κάλλιστον σύστημα. Δὲν πιστεύω εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑΝ τῆς φυλακίσεώς μου, διηγεῖτο ποτὲ ὁ Ὅσκαρ Οὐάιλντ, μολονότι ἐπιβάλλεται αὐστηρὰ ποινὴ εἰς τοὺς τολμῶντας νὰ συνομιλοῦν ἐλευθεριμένως, εἰς ἐξ αὐτῶν μοῦ λέγει ἐν ἐσπέρας, ἐνῶ ἐβαδίζαμεν εἰς τὴν αἴλην: "Ὅσκαρ Οὐάιλντ, σὰς λυποῦμαι, διότι θὰ ὑποφέρετε περισσώτερον ἀπὸ μᾶς". Ἐγώ, χωρίς νὰ στεναφῶ ἀπήνησα: "Ὁχι, φίλε μου, ὑποφέρομεν ὅλοι ἐξ ἴσου"· ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζα ἀκόμη πῶς ὁ ὁμιλῶν χωρίς νὰ κινεῖται τὰ χεῖλη. Καὶ ἀφῆνης ἀκούω: "Κ. 33 (Κ. 33 ἦμουν ἐγώ) καὶ Α. 48 παρουσιάσθητε· ἄμα παρουσιάσθημεν, ὁ φύλαξ μᾶς λέγει: "Θὰ ἐμφανισθῆτε ἐμπροσθὸς εἰς τὸν κ. Διευθυντὴν". Ἐγὼ ἐφοβοῦμην διὰ τὸν σύντροφόν μου μόνον. Ἡμουν μάλιστα εὐχαριστημένος νὰ ὑποφέρω ἐξ αἰτίας του· ἀλλ' ὁ Διευθυντῆς ἦτο τρομερός. Διατάσσει νὰ ἐμφανισθῆτε πρῶτος ὁ Π. Ἡθελε νὰ μᾶς ἐξετάσῃ χωριστὰ· διότι πρέπει νὰ σὰς εἰπῶ ὅτι ἡ ποινὴ δὲν εἶναι ἢ ἰδία καὶ διὰ τοὺς δύο συνομιλοῦντας"· εἰς ἐκεῖνον ποῦ ἤρχισε πρῶτος ἐπιβάλλεται διπλὴ ποινὴ παρὰ εἰς τὸν ἀπαντῶντα· συνήθως ὁ πρῶτος τιμωρεῖται μὲ δεκαπέντε ἡμερῶν ἐρικτῆν, καὶ ὁ δεύτερος μὲ ὀκτὼ μόνον. Ὁ Διευθυντῆς λοιπὸν ἤθελε νὰ μᾶς ποιῆ πρῶτος ὁμιλήσει. Φυσικὰ ὁ Π., ὁ ὁποῖος ἦτο ἓνας κάλλιστος νέος, εἶπεν ὅτι αὐτὸς· Καὶ ὅταν ἔπειτα ἐξητάσθη ἐγώ, ἀπήνησα εἰς τὸν διευθυντὴν ὅτι ἐγὼ ἦμουν ὁ πρῶτος ὁμιλήσας. Ὁ διευθυντῆς ὅστις δὲν ἔγνωσσε, ἔγεινε κατακόκκινος καὶ εἶπεν: "ἀλλὰ καὶ ὁ Π. λέγει ὅτι πρῶτος ὁμιλήσει· δὲν καταλαβαίνα, δὲν καταλαβαίνα". Φαντάσου, φίλε μου! δὲν ἐννοοῦσε. "Ἐδῶσα δεκαπέντε μέρες σ' ἐκεῖνον, εἶπε· καὶ τέλος πάντων ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, θὰ σοῦ δώσω καὶ σένα δεκαπέντε μέρες."

ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ἐπροκάλεσε περίεργον ἀνάγκισιν ἐπὶ τοῦ γυναικείου συμφου. Ἰδοὺ μερικὰ ἀποσπάσματα τῆς ἀπαντήσεως, ἣν ἔδωκεν ὁ ζωγράφος Γκρασσέ:

"Ὅλοι οἱ συρμοὶ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος ἦσαν, κατὰ βαθμοὺς διαφόρους, μᾶλλον ἢ ἦτον γελοῖοι. Ὁ συρμὸς εἶναι γελοῖος εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ τέλος του, διότι χαρακτηριστικὸν τοῦ συμφου εἶναι τὸ τεχνητὸν διπλ. τὸ ἐναντίον τοῦ φυσικοῦ. Νομίζει κανεὶς ὅτι, ἀπὸ μακροῦ χρόνου, αἱ ὡραῖαι γυναικες ἐπιζητοῦν εἰς τοὺς καλλωπισμοὺς των τὰς χειροτέρας ἀνοησίας, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ ἐξέλθουν νικήτριαι καὶ θὰ γελάσουν οὕτω μὲ ἐκεῖνας αἱ ὁποῖαι ἀπέτυχαν.

Μία εὐμορφὴ γυναικα ἠμπορεῖ νὰ τολμήσῃ τὰ πάντα χωρίς τίποτε νὰ φοβηθῆ. Πάντοτε θὰ τὴν λατρεύουν.

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἐπεφυλάσσετο ὁ κατώτερος βαθμὸς τῆς αἰσθητικῆς τοῦ συμφου μὲ τὸ πρακτικὸν φόρεμα τὸ ὀνομαζόμενον tailleur. Τὸ φόρεμα αὐτὸ, τοῦ ὁποίου σκοπὸς εἶναι ὁ πιθηκισμὸς τοῦ ἀν-

δρικοῦ φορέματος, ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν ὑποκριτικὸν πορταλισμὸν καὶ ἀπὸ τὰς γυναικείας ἀντιποιήσεις· ἀν ὄχι ὀλοτελῶς, ὁπωςδήποτε ἀνταποκρίνεται ὁ ὀρισμὸς αὐτὸς θαυμασίας, Πρὸ εἰκοσιπέντε καὶ πλέον ἐτῶν, ἐβλέπαμεν νὰ ξεφυτρῶνῃ αὐτὸ τὸ φόρεμα εἰς ἓνα καφενεῖον τῆς Μομάστρ συχαζόμενον ἀπὸ ἀνδρογυναικῆς ἰδιαιτέρας τάξεως· τὸ φόρεμα αὐτὸ ἦτο τὸ σημεῖον τῆς ἀναγνωρίσεως. Οἱ συρμοὶ ἔχουν τὴν ἀρχὴν των πολλὰκις μυστηριώδη καὶ τίποτε τὸ παράδοξον ἀν τὸ ὡραῖον αὐτὸ φόρεμα tailleur, τὸ ὅποῖον παντοῦ διεκδικεῖ τὴν νίκην, ἔχη αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν του.

Τὸ φόρεμα αὐτὸ ἠμποροῦμεν νὰ εἰπῶμεν ὅτι εἶναι ἀντιγυναικεῖον διότι θέλει νὰ ὑποκρῆθῃ τὸν ἀνδρα. Νομίζει κανεὶς ὅτι ἡ σημερινὴ γυναικα δὲν προσπαθεῖ πλέον ν' ἀρέσῃ εἰς τοὺς ἀνδρας. Καὶ μμεῖται ὄχι μόνον τὸ κόψιμον τῶν φορεμάτων των ἀλλὰ καὶ ὅτι, ἄλλο διακρίνει τὸ ἀνδρικὸν φύλον, τὴν ξιφασίαν, τὴν πάλην, τὸ σφαιριστήριον, τὸ ποδηλάτον, τὸ αὐτοκίνητον, τὸ σιγέρον. Ὅλα τὰ θέλει. Πότε θ' ἀρχίσῃ νὰ κεντρίσῃ καὶ πίταν;

Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΝΟΥ. Ἀπὸ τινῶν ἐβδομάδων ἦνοιξεν ἐν Τουρίνω ἡ πρώτη διεθνὴς Ἐκθεσις τῆς νέας διακοσμητικῆς τέχνης. Εἰς τὴν Ἐκθεσιν ταύτην ἐγενναὶν δεκάτ' μόνον ἔργα πρωτότυπα, δεκνύοντα καταφανῆ νεωτερισμὸν. Τὸ πνεῦμα τῶν ὀργανωτῶν τῆς Ἐκθέσεως ταύτης ἦτο καθαρὰς νεωτεριστικόν, ἢ δημιουργία νέου ρυθμοῦ ἐμπνευσμένου ἐξ ἀληθοῦς καλλιτεχνικοῦ αἰσθηματος. Διὰ τοῦτο καὶ πάσα ἀναπαράστασις παλαιότερου ρυθμοῦ ἀπεκλείσθη τῆς Ἐκθέσεως.

Τὸ ἀγγλικὸν τμήμα εἶναι ἰδιαιτέρας ὡραῖον τὸ Σκωτικὸν λαμπρὸν καὶ πλήρες νεότητος· τὸ Βελγικὸν χαριτωμένον· ἐπιβάλλον τὸ Γερμανικὸν — τὸ ὁποῖον ἐστοίχισεν ὑπὲρ τὰς 200 χιλιάδας φράγκων. — Τὰ τμήματα τῆς Ὀλλανδίας καὶ Ὀγγαρίας εἶναι ἀληθῆς ἀποκάλυψις.

ΑΔΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Π. Γ. Δημοσιεύονται προσεχῶς. Πολὺ ὡραῖα. Συγχαίρομεν εὐλακρινῶς. Πολὺ εὐχαρίστως θὰ σὰς ἴδωμεν εἰς τὰ γραφεῖα μας.

Φιλότεχνον. Μὴ παραξενεύεσθε· ἀγαπῶμεν φύσει τὰ ξένα οἱ Ἕλληνες. Ἐνας Γάλλος τεχνίτης ἢ Γερμανὸς ἢ Ἰταλὸς θὰ ἐκτελέσῃ τὴν συγκόλλησιν τοῦ Ἐρμού (;) πολὺ κάλλιον ἀπὸ τὸν Ἕλληνα. Ἀδιάφορον, ἀν ὁ Ἕλληνας ἔχη τὴν αὐτὴν μόρφωσιν, ἀν ἔχη ἐξ ἴσου ἀνεπτυγμένον τὸ αἰσθημα τοῦ καλοῦ. Ἀδιάφορον ἀν ἔχωμεν καλλιτέχνας οἱ ὁποῖοι ἐκρίθησαν ἄξιοι ὑποτροφίας τῆς Κυβερνήσεως — τότε διατὶ ἢ ὑποτροφία; ἀν ἀληγῶνόμεν τὴν φιλοτιμίαν των ἀποτεινόμενοι εἰς ξένους καὶ ἀλλὰ τόσα ἀν. Αὐτὸς ὁ θεὸς τῆς ἀρχαιότητος, ἀν δὲν διαμαρτυρηθῆ ἔως σήμερον διὰ τὰς συζητήσεις περὶ τῆς ταυτότητος του — καθόλου παράδοξον ἐπὶ τέλους νὰ θέλῃ νὰ μείνῃ καὶ ἀγνωστος — θὰ διαμαρτυρηθῆ βέβαια ὅταν ξένα χεῖρα ἀρχίσουσιν νὰ ἐγγίζουσιν τὸ ὡραῖον του σώμα.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Συνεστήσαμεν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κ. κ. Ἀριστομέους Προβελεγγίου προέδρου, Ἀριστοτέλους Κουρτίδου, Παύλου Νιρβάνα, Ν. Ἐπισκοποπούλου καὶ Κίμωνος Μεχαηλίδου ταμίου, πρὸς συλλογὴν ἔργων διὰ τὴν προτομὴν τοῦ Σολωμοῦ ἐν Ἀθήναις. Τὰς σταλείσας εἰσοφράς θὰ δημοσιεύσωμεν μὲ τὴν ἐκδοσιν τῆς πρὸς τοῦτο ὑπουργικῆς ἀδείας.

Δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῆς Παιδείας κ. Μουμφορράτον, ὁ κ. Κ. Καραπάνος δωρεῖ εἰς τὸ ἔθνος πλουσιωτάτην συλλογὴν τῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ ναοῦ τῆς Δωδώνης καὶ ἄλλων. Ὡς γνωστὸν τὸς ἀνασκευάς τῆς Δωδώνης ἔχει ἐνεργήσει πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὁ κ. Καραπάνος.

Τὴν πολύτιμον συλλογὴν ἀποτελοῦν :

Τὰ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Δωδώνης ἐν Ἠλείῳ ἀνευρεθέντα ἀγαλμάτια καὶ ἐπιγραφαί, πρὸς δὲ ἄλλα ἀρχαία ἐξ ὄρειάλκου, σιδήρου καὶ ἄλλων ὑλῶν, ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ εἰσαχθέντα.

Αἱ πηλινὰ κόραι, αἱ ἀνευρεθεῖσαι εἰς τὸν ἐν Κερκύρῳ ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ παριστάσαι τὴν θεὰν ὑπὸ διαφόρους στάσεις καὶ μορφάς.

Ἀρχαῖα ἀντικείμενα ὄρειάλακτα, μαρμάρινα, πήλινα κλπ. ἀνευρεθέντα εἰς διάφορα μέρη ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ αἶθουσα τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου, ἡ ὁποία θὰ περιλάβῃ τὴν ἀνω συλλογὴν θὰ ὀνομασθῇ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ εὐγενοῦς δωρητοῦ «Αἶθουσα Κωνσταντίνου Καραπάνου».

Πολλοὶ τῶν ἐν Ἀθήναις καλλιτεχνῶν, πρωτοστατούντος τοῦ κ. Ἰακωβίδου ἀπεψήθησαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἐν Ὀδησῶ κ. Γ. Μαρσιλῆν, διὰ τῆς ὁποίας τὸν παρακαλοῦν ὅπως, ἐπιτελῶν ἔργον ἔθνικόν, ἀγοράσῃ χάριν τῆς Πανακτοῦρης Ἀθηνῶν τινὰ ἐκ τῶν ἀπομεινόντων ἀκόμῃ ἔργων τοῦ Νικολάου Γύζη.

Εἰς τὸ παρὰ τὸ θέατρον Τσόχα ἀνασκευαζόμενον οἰκόπεδον εὐρέθῃ ἀρχαῖος τάφος μὲ ἐνεπιγραφὸν ἀνάγλυφον, παριστῶν ἄνδρα καὶ γυναῖκα κρατοῦσαν ράβδον εἰς τὴν δεξιάν. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν δύο μορφῶν διακρίνονται τελείως. Τὸ ἀνάγλυφον εἶναι ἀρίστης τέχνης.

Ὁ κ. Ε. Γλυμνέπουλος προσέφερε διὰ τὸ Μουσεῖον Ναυπλίου μεγίστης ἀξίας νομισματικὴν συλλογὴν τὴν ὁποίαν ἀπαρτίζουν :

Πλήρης σχεδὸν σειρὰ τῶν βυζαντινῶν νομισμάτων ἀπὸ Κωνσταντινίου τοῦ Μεγάλου μέχρι τοῦ τελευταίου Παλαιολόγου, γιλιῶν ἑκατὸν τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν διακόσια χρυσά.

Τριακόσια περίπου Πτολεμαίων, Ἀλεξάνδρου, καὶ Γραικο-Ρωμαϊκὰ Ἀλεξανδρείας.

Ὑπὲρ τὰ χίλια Ἑλληνικὰ καὶ Ρωμαϊκὰ νομίσματα, παριστῶν τὰ χαρακτηριστικὰ πλείστον Ἑλληνικῶν πόλεων καὶ τὰς πρωτομάς πάντων τῶν Αὐτοκρατορῶν.

Περὶ τὰ πεντακόσια Βενετικὰ καὶ Φραγκικὰ μετάλλια καὶ νομίσματα, ἐν οἷς τὰ κοπέντα ἀναμνηστικὰ διὰ τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ Ναυπλίου καὶ ἄλλων Πελοποννησιακῶν φρουρίων.

Τριακόσια μετάλλια καὶ νομίσματα νεωτέρων χρόνων τῆς Ἑλλάδος, Τουρκίας καὶ τῶν πλείστον Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν, καὶ τινὰ παλαιᾶς χρήσεως Τουρκικὰ καὶ Ἀρμενικὰ ὄπλα.

Πρὸς δὲ πάνθων Αἰγυπτιακῶν ἐκ χαλκῶν καὶ ὄρει-χαλκίμων εἰδωλίων, πολλοὺς σκαραβέιους, χάνδρας καὶ διάφορα ἀντικείμενα τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου.

Διακόσια περίπου πήλινα εἰδῶλια, ἀγγεῖα, πινάκια κλπ. διαφόρων ἑλληνικῶν τόπων.

Ἐν ἐκ τῶν ἀγορασθέντων ἐσγάτως δύο ἀγαλμάτιον (τὸν Ἀσκληπιὸν μᾶλλον ἢ τὸν Ἡρακλῆ· ἐκ Μακεδονίας εἰσκομισθέντων.

Τὸ ἐν Ἀθήναις παρεναγογγεῖον τῶν ἀδελφῶν Τριανταφυλλίδου, ἴδρωσε παιδικὴν βιβλιοθήκην προσετιῆν εἰς τὰς μαθητρίδας κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς.

Ἐν τῷ Ζαπκείῳ θὰ γίνῃ ἀπὸ τῆς 15 μέχρι τῆς 22 προσεχοῦς Αὐγούστου Ἐκθεσις ὄψεων. Εἰς τὴν Ἐκθεσιν θὰ συμμετάσχῃ καὶ ἡ Κρητικὴ Πολιτεία.

Εἰς τὸ διαγώνισμα τοῦ «Παρασσού» μονοπράκτων κωμωδιῶν ὑπεβλήθησαν 29 ἔργα, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ κριτικὴ ἐπιτροπὴ, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κριτῶν Γ. Δροσίνῃ καὶ Κωστῇ Παλαμᾷ εἰσηγητοῦ, δὲν ἔκρινε κανέν ἄξιον βραβείου.

Ἰδιαιτέρας προσοχῆς μόνον ἐκρίθησαν δύο, τὸ «Παντ' ἑσπᾶνι» καὶ ὁ «Μενεξές» διὰ κάποια λεπτότητα καὶ εὐφυΐαν ἣτις ὅμως δὲν προχωρεῖ μέχρι τέλους τῶν δύο κωμωδιῶν.

Ἐν Μαδρίτῃ ἰδρῶθη Ἐκθεσις τῶν ἔργων τοῦ Ἑλληνος ζωγράφου Δομηνικοῦ Θεοτοκοπούλου. Ὁ Θεοτοκοπούλος ὑπῆρξεν ὁ πρόδρομος τοῦ Βελασκί. Τὸ ὄνομα τοῦ Ἑλληνος καλλιτέχνη κατέχει μίαν τῶν ἐξοχωτέρων θέσεων εἰς τὴν ζωγραφικὴν καὶ πολλὰ πινακοῦμαι τῆς Εὐρώπης κοσμοῦνται μὲ τὰ ἔργα του.

Πρὸ ἡμερῶν ἐώρτασεν ἡ Γαλλία τὴν ἑκατοστὴν ἐπετηρίδα τῆς γεννήσεως τοῦ γίγαντος μυθιστοριογράφου Ἀλεξάνδρου Δουμά.

NEA BIBLIA

Ἐξεδόθησαν.

ΚΡΙΣΙΣ τοῦ Λασσανιῶν δραματικοῦ ἀγῶνος ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ὑπὸ τὴν εἰσηγητὴν Ν. Γ. Πολίτου. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΧΕΡΤΣΒΕΡΓ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος κατὰ μετάφρασιν Π. Καρολίδου Τόμος δεύτερος, τεύχος τέταρτον. [Βιβλιοθήκη Μαρσιλῆ ἀρ. τεύχ. 172]. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

Ὁ «ΕΛΕΓΧΟΣ» τοῦ κ. Ἀθανασιάδου ὑπὸ Ἐπαμεινώνδα Θ. Κυριακίδου. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΣΥΝΘΗΚΗ μεταξὺ τῆς Ἑντακτῆς δημοκρατίας καὶ Ἀλεξίου Καλλιόγου ὑπὸ Γ. Α. Ξανθοῦδιδου. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΤΟ ΠΙΣΤΕΥΟ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ὑπὸ Ἐρνέστον Ναβίλ, μετάφρασις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Διακόνου Κλήμεντος Καρναπᾶ (Ἀθήναι 1902 σχ. 16ον σελ. 80 δρ. 1).

ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΑ λυρικά ποιήσεις ὑπὸ Αἰμιλίας Κουρτέλη (Ἀθήναι 1902 τυπογρ. «Νομικῆς» σελ. 63 δρ. 2).

GYSIS von Marcel Montandon mit einer Einleitung von F. v. Lenbach, mit Portrait und 155 abbildungen nach Gemälden und zeichnungen (Bielefeld und Leipzig, verlag von Velhagen Kising 1902 mk. 4).

ΑΣΙΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ὑπὸ Γεωργίου Ν. Φιλαρέτου (Ἀθήναι 1902 τυπογραφεῖον Ἀνέστη Κωνσταντινίδου).

Ἀγγέλλονται

ΠΡΩΤΑΙ ΒΟΗΘΕΙΑΙ ὑπὸ Θ. Φλωρᾶ, ἱατροῦ. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ἀφελίμων βιβλίων).

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΡΘΡΑ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Π. ΛΑΜΠΡΟΥ ὑπὸ τοῦ βιβλιοπωλείου Π. Δ. Σακελλαρίου.

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ μηνιαῖον ἐπιστημονικὸν περιοδικόν. Συντάκτης Διευθυντής Σ. Γ. Βλαβιανός. Ἐγγυητὴ ἔτησις Ἑλλάδος δρ. 6, Ἐξωτερικῶν φρ. χρ. 6, 655 Ζήνωνος 16.